

LUNDS UNIVERSITET

NATIONALEKONOMISKA INSTITUTIONEN

NEKH03 - KANDINATUPPSATS

På marginalen
En typfallsstudie av förslaget om bidragstak

Uppsatsförfattare:
Christina Anzén

Handledare:
Andreas Bergh
Assisterande handledare:
Sara Moricz

2019

LUNDS UNIVERSITET

Abstract

This thesis is a case study of economic incitements among recipients of social welfare in Sweden. The study focus on the Moderate party's proposal of a set limitation for the sum of social welfare and housing benefits. The proposal aims to improve economic incentives for recipients of social welfare which is the focus of analysis in this study. The study estimates the number of households affected, the number of households where the recipient is expected to change its behaviour, and what factors affected household share. As measures of economic incentives Threshold Effects, the Replacement rate of income, Intensive margin, and Extensive margin are being used. The changes in economic incentives within and between regions are compared. Results show that a significant part of the recipients is affected by the proposal. A majority of the households include children. Households with older children are affected to a greater extent than households with younger children. Households, where the recipient was born outside Sweden, is on average estimated to be more affected than households where the recipient was born in Sweden. In a majority of the affected households, the recipient is unemployed. Households in urbanised regions are affected to a greater extent than households in rural municipalities, but the number of the affected households are largest in the region of rural municipalities. The Threshold Effect is estimated to decrease for full-time employment in all regions. Threshold Effect for part-time employment is unchanged. The Replacement rate of income decrease for all regions, considering both full-time and part-time employment. The Replacement rate of income still exceeds 90 percent with applied limitations. The number of hours worked increased marginally for full-time employed recipients in urban regions, indicating a change in the intensive margin. The number of recipients wishing to compensate for the income loss is significant, showing a change in the extensive margin in all regions. Regarding the results as a whole and in relation to one another, there is no unequivocal support that aims of the proposal are satisfied given the present configuration. Furthermore, the proposal may cause an increase in the number of recipients health benefits due to the relative change in allowance.

Sammanfattning

Moderaternas förslag om bidragstak syftar till att öka de ekonomiska incitamenten för hel- och deltidsarbete i gruppen av bidragstagare med arbetsmarknadsrelaterade försörjningshinder och högt ekonomiskt bistånd. Detta arbete är en typfallsstudie vilken behandlar förändringen i ekonomiska incitament vid införande av bidragstak. Förslaget potentiella påverkan studeras utifrån hur många hushåll som kan förväntas beröras av förslaget, hur många av dessa som kan förväntas att förändra sitt beteende, samt vad som utmärker de hushåll där bidragstagaren ändrar sitt beteende. De mått som används för att estimeras förändringar av ekonomiska incitament och som uttryck för dessa är tröskeleffekt, ersättningsgrad, den intensiva marginalen, samt den extensiva marginalen. Utifrån dessa mått studeras skillnader mellan och inom fem regioner i Sverige. Resultaten visar att en betydande andel av gruppen bidragstagare med högt ekonomiskt bistånd förväntas omfattats av förslaget om bidragstak. Majoriteten av berörda hushåll förväntas vara barnfamiljer. Barnfamiljer med äldre barn estimeras beröras i högre utsträckning än familjer med yngre barn. Hushåll med utrikes födda bidragstagare estimeras i högre grad vara berörda än hushåll med inrikes födda bidragstagare. I de flesta hushåll som berörs är bidragstagaren arbetslös. Hushåll i storstadsregioner förvänta påverkas mest, men flest berörda hushåll befinner sig utanför storstadsregionerna i kommuner med färre än 75 000 invånare. Tröskeleffekten förväntas i snitt minska för heltidsarbete i samtliga regioner. Tröskeleffekten för deltidsarbete förväntas förbli oförändrad. Ersättningsgraden minskar i snitt för både hel- och deltidsarbete i samtliga regioner, dock mindre än tröskeleffekterna. Ersättningsgraden är fortsatt mycket hög för deltidsarbete då den motsvarar ca 90 procent i samtliga regioner. Antalet arbetade timmar förväntas öka marginellt i storstadsregioner utifrån förändringar av den intensiva marginalen. Önskan hos hushåll att kompensera för förlorad inkomst estimeras vara utbredd i samtliga regioner utifrån förändringar av den extensiva marginalen. Resultaten bedöms, sett till sin helhet och i förhållande till varandra, inte visa entydigt på att utformningen av förslaget är ändamålsenlig med hänsyn till förslaget syften. Vidare befaras oönskade följd effekter, däribland ökade sjukskrivningar som resultat av relativt högre ersättning vid sjukdom än vid arbetsmarknadsrelaterade försörjningshinder.

Innehåll

1	Inledning	6
1.1	Kontext	6
1.2	Syfte och frågeställning	6
1.3	Disposition	7
2	Bakgrund	7
2.1	Förslagets nyckelelement	7
2.1.1	Ekonomiskt bistånd	8
2.1.2	Bostadsbidrag	8
2.1.3	Försörjningshinder	8
2.2	Forskningsgenomgång	9
3	Teori	12
3.1	Individens preferenser	12
3.2	Budgetrestriktion	12
3.3	Maximering genom Lagrange	12
3.4	Substitution- och inkomsteffekt	13
3.5	Elasticitet	14
3.5.1	Deltagareelasticitet	14
3.5.2	Inkomstelasticitet	14
3.6	Marginaleffekter	15
3.6.1	Intensiv marginal	15
3.6.2	Extensiv marginal	15
3.7	Diskretionära mått	16
3.7.1	Tröskeffekt	16
3.7.2	Ersättningsgrad	16
3.8	Incitament	17
4	Metod och material	20
4.1	Metod	20
4.2	Datamaterial	22
5	Antaganden	23
5.1	Elasticitet	23
5.1.1	Inkomstelasticitet	23
5.1.2	Deltagareelasticitet	24
5.2	Förekomsten av barn	24
5.3	Samboende och korselasticitet	25
5.4	Utrikes födda	26
5.5	Bidragsinkomst, antaganden om riksnorm	26
5.6	Lönenivå	27
5.7	Bidragstakets satta nivå	27
6	Simulering och resultat	28
6.1	Simulering av direkta effekter	28
6.1.1	Det totala antalet berörda hushåll	28
6.1.2	Antal arbetslösa bidragshushåll	30
6.1.3	Antal arbetande bidragshushåll	31
6.1.4	Egenskaper hos berörda bidragshushåll	32
6.2	Simulering av diskretionära mått	35

6.2.1	Tröskeffekter	35
6.2.2	Ersättningsgrad	37
6.3	Simulering av margianleffekter	38
6.3.1	Intensiv marginal	39
6.3.2	Extensiv marginal	40
6.4	Sammanfattning och jämförelse av resultat	42
7	Diskussion	43
7.1	Är förslaget ändamålsenligt?	43
7.2	Alternativ utformning	45
7.3	Förbättringar av arbetet och framtida forskning	47
8	Slutsatser	48
9	Referenser	48
10	Appendix	53
11	Tekniskt appendix	61
11.1	Variabler	61
11.1.1	Antaganden om riksnormen	61
11.1.2	Nettolön, Y_{netto}	62
11.1.3	Transfereringar, V , och konsumtion, C	62
11.1.4	Maximering genom Lagrange	63
11.1.5	Extensiv marginal	64
11.1.6	Pearson's second coefficient of skewness	65

Förkortningar

C: Konsumtion	$Y_{B,A}$: Bruttoinkomst vid arbete (per månad)
L: Antal timmar av obetald tid	$Y_{D,A}$: Disponibel inkomst vid arbete (per månad)
T: Timmar per månad	$Y_{D,A=0}$: Disponibel inkomst vid bidrag (per månad)
V: Transfereringar	E: Antal hushåll med arbetande bidragstagare
w: Timlön	U: Antal hushåll med arbetslösa bidragstagare
h: Antal timmar av betald tid	P: Hela biståndspopulationen
MU_C: Marginalnytta av konsumtion	TE: Tröskeffekt
MU_L: Marginalnytta av obetald tid	EG: Ersättningsgrad
$\sigma_{\text{deltagande}}$: Deltagareelasticitet	HT: Hushållstyp
$\sigma_{\text{inkomst,arbete}}$: Inkomstelasticitet vid arbete	
Y: Disponibel inkomst (per månad)	
Y_{netto}: Nettoinkomst (per månad)	

1 Inledning

1.1 Kontext

Ekonomiskt bistånd beskrivs ofta som samhällets yttersta sociala skyddsnät. Detta då det riktar sig till den individ vilken är oförmögen att tillgodose sin egen försörjning och inte heller kvalificerat sig till andra bidragssystem. Ungefär fyra procent, motsvarande 213 550, av de svenska hushållen omfattades 2017 utav ekonomiskt bistånd. Socialpolitikens utformning och omfattning är av ständigt aktuellt ämne, såväl politiskt som inom akademien. Ämnets kärnfråga rör avvägningen mellan individens incitament till arbete och definitionen av en dräglig levnadsstandard. Moderaternas förslag om bidragstak tar avstamp i ståndpunkten att den rådande socialpolitiken direkt ger upphov till minskade incitament till egenförsörjning till följd utav för höga bidrag. För att öka incitamenten föreslår partiet därför ett bidragstak vilket anger en maxnivå för summan av transfereringar för ekonomiskt bistånd och bostadsbidrag. Förslaget om bidragstak presenterades för första gången 2016. Det har sedan dess förekommit både i debattartiklar och senast i Moderaternas ekonomiska vårmotion 2018 (Moderata samlingspartiet, 2018). Förslaget baseras på två rapporter från Riksdagens utredningstjänst (Riksdagens utredningstjänst, 2016a; Riksdagens utredningstjänst, 2016b), och ESO-rapporten "Lönar sig arbete 2.0?" (Löfbom, 2018). Utgångspunkten i förslaget är att hushåll utan skattepliktig inkomst maximalt ska kunna erhålla 75 procent av lägsta lön utifrån summan av bostadsbidrag och ekonomiskt bistånd, samt att det ska omfatta personer med etableringstillägg eller försörjningsstöd av arbetsmarknadsskäl. Förslaget uttrycker även att övergång från bidrag till arbete ska vara ekonomiskt gynnsamt vid både heltidsarbete och deltidsarbete. Detta mäts utifrån tröskeleffekter och marginaleffekter. Tröskeleffekt och marginaleffekt är de mått som visar på ekonomiska incitament. Grunden till förslaget är de höga tröskeleffekter som idag underminerar individens ekonomiska incitamenten för övergång från bidrag till arbete (Löfbom, 2018). Utifrån dagens riksnorm, beroende på hushållets storlek, är i många fall nettointkomsten för arbete lägre än summan av bidrag. Bidragstaken syftar därför till att minska tröskeleffekterna samt individens marginaleffekter.

Förslaget saknar dock specifik utformning. Moderaterna driver i första hand att frågan ska utredas utifrån ovan nämnda utgångspunkt. Vilka hushåll som berörs av förslaget avgörs av vilka försörjningshinder som inkluderas. Då Moderaterna valt att inte klassificera de olika försörjningshindren utgår detta arbete utifrån en tolkning av förslagets syfte, samt de klassificeringar som görs av Socialstyrelsen. I förslaget anges att de hushåll som omfattas är de vilka av arbetsmarknadsskäl erhåller försörjningsstöd. Förslaget uttrycker att det inte berör de hushåll vilka erhåller försörjningsstöd till följd av försörjningshinder grundade på sjukskrivning eller andra sociala skäl.

1.2 Syfte och frågeställning

Huvudsyftet med detta arbete är att undersöka huruvida ekonomiska incitament hos bidragstagare påverkas vid införande av bidragstak. Ekonomiska incitament påverkas av hur ersättningsnivåer och regelverk samverkar utifrån bland annat offentliga trygghetssystem och skattetryck. Bidragstak är en förändring av det regelverk som ligger till grund för det offentliga trygghetssystemets omfattning. Därmed är det även av intresse att undersöka vilka direkta effekter förslaget kan förväntas ha. Konkretiserat handlar det om hur många hushåll som kan förväntas beröras av förslaget, hur många av dessa som kan förväntas att förändra sitt beteende, samt vad som utmärker de hushåll där bidragstagaren ändrar sitt beteende. Då förslagets utformning har få specifikationer utgår arbetet ifrån förslagets uttalade syften: att öka de ekonomiska incitamenten till hel- och deltidsarbete för specificerad grupp av bidragstagare och därigenom uppnå en minskning i antalet bidragstagare av ekonomiskt bistånd.

De konkreta frågeställningarna är :

- Hur många hushåll kan förväntas beröras av förslaget?

- Vilka egenskaper utmärker de hushåll som berörs av förslaget?
- Kan förslaget förväntas generera ekonomiska incitament för hel- och deltidsarbete, sett till förändring av tröskeleffekt respektive ersättningsgrad?
- I vilken utsträckning förväntas förändring av ekonomiska incitament påverka antalet arbetade timmar (den intensiva marginal)?
- I vilken utsträckning förväntas förändring av ekonomiska incitament påverka antalet bidragstagare som väljer att övergå till arbete (den extensiva marginal)?

Utifrån dessa frågeställningar diskuteras huruvida förslaget må förväntas vara ändamålsenligt, detta genom uppfyllandet av förslagets syfte att öka ekonomiska incitament.

Gällande avgränsningar behandlar arbetet det kortsiktiga ekonomiska utbytet av arbete. Arbetets betydelse för aspekter som utanförskap, sjukdom, pensionssparande och integration behandlas inte men nämns i korthet. Vidare fokuserar arbetet på potentiella förändringar av arbetsutbudet, sett till populationen av bidragstagare. Följaktligen behandlas inte frågor rörande exempelvis sannolikheten till anställning för bidragstagare. Likt det långsiktiga ekonomiska utbytet nämns detta i korthet under diskussionsavsnittet.

Arbete är skrivet med avsikt att bidra med underlag till den politiska debatten såväl som ett bidrag inom den akademiska världen. Då förslaget inte har behandlats i detalj av mer etablerade forskningsinstitut är uppsatsförfattarens förhoppning att detta arbete ska kunna visa på behovet av ytterligare studier och på så vis kunna bidra till framtida forskning inom området.

1.3 Disposition

I avsnitt 2 introduceras förslagets nyckelelement. I avsnitt 2.1.1 till 2.1.3 behandlas utformning och omfattning av bidragssystem samt tolkningen av förslaget utifrån dessa. Vidare ges en genomgång av tidigare forskning inom svensk offentlig ekonomi i avsnitt 2.2. I avsnitt 3 ges en genomgång av grundläggande teori. Här introduceras grundläggande teoretiska antaganden om individens preferenser och budgetrestriktionens betydelse utifrån nyttomaximering, ges en genomgång av arbetets mått, samt behandlar förändringen i ekonomiska incitament grafiskt. I avsnitt 4 presenteras strukturen för typfallsestimat och simulering samt det datamaterial som ligger till grund för dessa. Exempel och detaljinformation om variablers uppbyggnad hittas i tekniskt appendix. Avsnitt 5 ger en redogörelse för simuleringarnas praktiska antaganden. I detta avsnitt diskuteras grunderna för antaganden och vilka implikationer dessa medför. Avsnitt 6 behandlar simuleringarnas utformning och resultat. Inledningsvis estimeras direkta effekter vilka visar på antalet berörda hushåll och vilka egenskaper som dessa hushåll karakteriseras av. Vidare redogörs för simulering och resultat av diskretionära mått, dvs. tröskeleffekt och ersättningsgrad. Där näst följer resultat för simuleringar av intensiv margina-leffekt och extensiv margina-leffekt. Avsnittet avrundas med en sammanställning av samtliga estimat och simuleringresultat. Simulering och resultat följs vidare av diskussion i avsnitt 7 där förslagets ändamålsenlighet behandlas, tillsammans alternativa utformningar för frambringande av förslagets eftersträvade syften.

2 Bakgrund

2.1 Förslagets nyckelelement

Förslaget omfattar två bidrag: ekonomiskt bistånd och bostadsbidrag. Båda är kommunala bidrag vilka behovsprövas enligt nationella riktlinjer om lägstnivåer. Det är dock upp till kommunerna att själva bestämma vilka riktlinjer de önskar ha för nivåer, givet att de överskrider riksnormen. Därmed varierar omfattning och av ersättningar mellan kommuner (SoS, 2017). Förslaget går ut på

att på nationell nivå sätta ett maxbelopp för summan av ekonomiskt bistånd och bostadsbidrag. Notera att tonvikt läggs vid det ekonomiska biståndet då det är detta bidrag som främst påverkas av förslaget utifrån dess utformning. Detta avsnitt redogör kort för förslagets nyckelelement vilka ligger till grund för kommande estimat och simuleringar.

2.1.1 Ekonomiskt bistånd

Bistånd är en individuellt beprövad insats som beslutas med stöd av socialtjänstlagen. Bistånd kan enligt 4kap. 1§ socialtjänstlagen (2001:453) ges till den som inte självt kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt. Enligt 4kap. 2§ får socialnämnden om det finns skäl för det ge bistånd utöver vad som följer av 1§; ekonomiskt bistånd (SoS, 2013). Ekonomiskt bistånd består utav två delar; försörjningsstöd och stöd till livsföringen i övrigt. Försörjningsstödet syftar till att den enskilde ska tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Försörjningsstödet omfattning preciseras i riksnormen enligt 4kap. 3§ första stycket 1 socialtjänstlagen och 2kap. 1§ socialtjänstförordningen (2001:937). Riksnormen för ett hushåll utgör summan av de personliga kostnaderna för samtliga medlemmar i hushållet och de gemensamma hushållskostnaderna. Storleken av bidraget är beroende av antalet individer i hushållet, samt individernas ålder (SoS, 2013). Rörande de olika antagandena för riksnormens omfattning behandlas dessa närmare i avsnitt 5.5. Stöd för livsföring är ett bidrag för skäliga kostnader vilket baseras huvudsakligen på boendekostnader, kostnad för elektricitet, hemförsäkring, medlemskap i fackförening och arbetslöshetskassa, akut eller nödvändig tandvård, arbetsresor eller läkarvård. Det kan även omfatta hjälpmedel eller större engångskostnader så som glasögon eller begravningskostnader. Nivån för kostnaderna ska anses vara skäliga utifrån individens behov och situation, samt ta hänsyn till vad en låginkomsttagare normalt konsumerar (SoS, 2013).

2.1.2 Bostadsbidrag

Bostadsbidraget regleras i socialförsäkringsbalken (2010:110) SFB. Bostadsbidraget är som tidigare nämnt ett behovsbaserat bidrag som syftar till att ge barnfamiljer och ungdomshushåll med låga inkomster möjlighet att hålla sig med goda och tillräckligt rymliga bostäder (FK, 2018). Bidragstagarens behov bedöms utifrån uppgifter om hushållets inkomst.

För hushåll med hemmavarande barn motsvarar bidraget 50 procent av bostadskostnaderna (Lundgren & Lundh, 2017). Variabler som väger in i bidragets omfattning är antal barn, kostnad för boende, samt antal kvadratmeter boytan uppgår till (FK, 2018). Utifrån rådande bostadspriser innebär det att Storstadsregionerna har högre genomsnittliga godtagbara kostnader än övriga landet (FK, 2018). I regel kan sägas att ju högre prisläge inom en region, desto högre genomsnittliga godtagbara boendekostnader. Bostadsbidraget trappas av med 15 – 20 procent av överskjutande inkomst då bidragshushållets inkomster överskrider en given nivå (Lundgren & Lundh, 2017). Den hushållstyp med störst antal bidragstagare är samboende med barn (FK, 2018). Det näst största antalet bidragstagare tillhör hushållstypen ensamstående kvinna med barn (FK, 2018). Det indikerar att dessa grupper kan komma att påverkas i högre utsträckning än andra vid införande av bidragstak.

För unga hushåll utan barn motsvarar bostadsbidraget upp till 90 procent av boendekostnaden för ett lägre intervall och upp till 65 procent för ett övre intervall (Lundgren & Lundh, 2017). Bostadsbidraget trappas av med en tredjedel av överskjutande inkomst då bidragshushållets inkomster överskrider en given nivå (Lundgren & Lundh, 2017).

2.1.3 Försörjningshinder

Försörjningshinder definieras som den anledningen av vilken en individ inte förmår försörja sig själv eller andra individer i sitt hushåll (SoS, 2016 a). Godtagbara anledningar, de olika försörjningshindren, fastslås av Socialstyrelsen och kan exempelvis vara att man har ett socialt handikapp och därför inte kan arbeta, är föräldraledig utan tillräcklig inkomst, eller arbetslös utan rätt till arbetslöshetsersättning.

Då förslaget varken konkretiserar vad som avses med ”arbetsmarknadsskäl” eller ”andra sociala skäl” behandlar detta arbete de olika försörjningshindren enligt tabell 1. Fördelningen baseras på Socialstyrelsens kategorier av försörjningshinder från 2017 (SoS, 2019). Vilka försörjningshinder som i det slutliga förslaget inkluderas och exkluderas är en politisk fråga grundad i det inledningsvis beskrivna avvägningen mellan incitament och behov. Potentiella följder av försörjningshindrens fördelning diskuteras närmare i avsnitt 7.1.

Tabell 1: Försörjningshinder

Försörjningshinder till följd av Sociala skäl	Försörjningshinder till följd av arbetsmarknadsskäl
Sjukskriven/Otillräcklig sjukpenning	Arb.lös/Otillräckl.ersättn.
Sjukskriven / Väntar på sjukpenning	Arb.lös/Väntar ersättn.
Sjukskriven / Ingen sjukpenning	Arb.lös/Ingen ersättn.
Sjuk- eller aktivitetsersättning	Otillräcklig,etableringsersättning
Ingen etableringsersättning, prestationsförmåga <25%	Väntar på,etableringsersättning
Otillräcklig pension/ äldreförstöd	Arbetar,deltid/Otillräckl. inkomst
Väntar på pension/ äldreförstöd	Arbetar deltid/Väntar,inkomst
Arbetshinder, sociala skäl	Arbetar,heltid/Otillräckl. inkomst
Ensamkommande ungdom (18-20år, gymns.stud.)	Arbetar,heltid/Otillräckl. inkomst
Föräldraledig/ Otillräcklig föräldrapenning	Arbetar heltid/Väntar,inkomst
Föräldraledig/ Väntar på föräldrapenning	
Saknar barnomsorg	
Utan försörjningshinder	

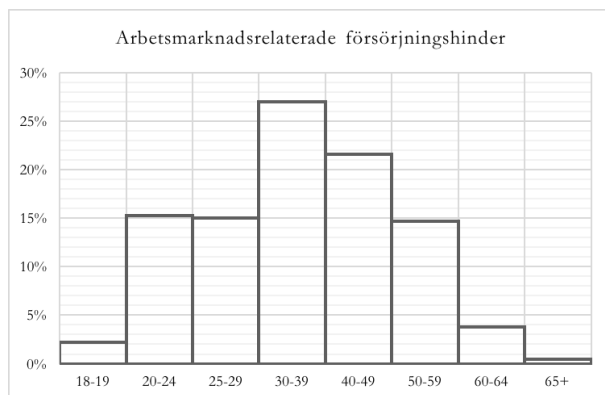
2.2 Forskningsgenomgång

Forskningsgenomgången syftar till att ge läsaren en övergripande bild av den svenska forskning inom offentlig ekonomi med hänsyn till trygghetssystem, samt de problemformuleringar som finns inom ämnet.

År 2017 mottog ca 247 000 vuxna individer, 213 550 hushåll, ekonomiskt bistånd (SoS, 2019). Det motsvarar som tidigare nämnt ungefär 4 procent av Sveriges befolkning. Det är känt att majoriteten av hushållen med försörjningsstöd, 54 procent på riksnivå, har försörjningshinder till följd utav arbetslöshet (SoS, 2019). En betydande aspekt utav arbetslösheten för biståndstagare är socialförsäkringssystemets utformning. Systemets kvalifikationsregler förutsätter i regel att individen har en tidigare förankring på arbetsmarknaden. Därmed saknas förutsättningar för ej etablerade individer att ta del utav socialförsäkringssystemet och hänvisas följaktligen till det ekonomiska biståndet som sista välfärdsskyddsnet. Gruppen av arbetslösa bidragstagare med ekonomiskt bistånd är alltså de individer som inte har arbetat tillräckligt länge eller tillräckligt mycket för att ta del av arbetslöshetsersättningen. Detta genererar en segmentering utav personer utan tidigare etablering på arbetsmarknaden, dvs. unga (18–29 år), nyanlända, och i förlängningen utrikes födda (Emsgård et al, 2007; Mörk, 2011).

Det finns ett samband mellan arbetslösheten i ekonomin och ekonomiskt bistånd. Antalet bidragstagare samvarierar med arbetslösheten i ekonomin, följaktligen även med konjunkturen (Bergmark, 1996). Vidare tillskrivs den fackliga rörelsen visst ansvar utifrån teorin om att höga lönenivåer bidrar till den klassiska arbetslösheten och i detta fall även antal bidragstagare (Bergmark, 1996). Den svenska arbetsmarknadens kunskapsintensitet har även bidragit till antalet bidragstagare av ekonomiskt bistånd. Då ekonomin baseras allt mer på en kunskapsintensiv arbetsmarknad minskar sannolikheten för lågutbildade individer att finna arbete (Bergmark, 1996). För grupper av unga och nyanlända framträder detta tydligt (SoS, 2019). Figur 1 visar fördelningen av ålder för hela gruppen bidragstagare med arbetsmarknadsrelaterade försörjningshinder för år 2017. Figur 9 – 17 i appendix visar fördelningen sett till givet försörjningshinder. Utifrån figur 1 kan konstateras att den stora majoriteten är individer mellan 30-59 år. Givetvis klassificeras dessa inte som unga. Det

saknas tillgänglig data i givet datamaterial för att se vad det förskjutna åldersspannet beror på. En förklaring utifrån Socialstyrelsens årliga rapport om försörjningsstöd rörande 2017, är att majoriteten av individer med arbetsmarknadsrelaterade försörjningshinder är utrikes födda och har i snitt en högre ålder än inrikes födda (SoS, 2019). Fördelas materialet mellan in- och utrikes födda förväntas majoriteten av bidragstagare vara mellan 18-24 år för gruppen inrikes födda.

Figur 1: Åldersfördelning 2017, arbetsmarknadsrelaterade försörjningshinder

Gällande gruppen av utrikes födda var år 2017 74,16 procent av bidragstagare med arbetsmarknadsrelaterade försörjningshinder utrikes födda (SoS, 2019). Tabell 2 visar hur gruppen med försörjningshinder till följd av arbetslöshet i huvudsak består av utrikes födda. Gruppen med försörjningshinder relaterade till etableringsersättning består, av uppenbar anledning, i regel av utrikes födda. Fördelningen mellan utrikes och inrikes födda som arbetar deltid är ungefärligt jämn. Likaså för heltidsarbetande som väntar på inkomst. Avvikande är gruppen av heltidsarbetande med otillräcklig inkomst, där ungefär tre fjärdedelar av gruppen består av utrikes födda.

Tabell 2: Arbetsmarknadsrelaterade försörjningshinder

	Inrikes födda	Utrikes födda	Samtliga	Andel inrikes födda	Andel utrikes födda
Arb.lös/Otillräckl.ersättn.	10362	33002	43364	23,90%	76,10%
Arb.lös/Väntar ersättn.	1055	4547	5602	18,83%	81,17%
Arb.lös/Ingen ersättn.	21405	36468	57873	36,99%	63,01%
Otillräcklig,etableringsersättning	29	16097	16126	0,18%	99,82%
Väntar på,etableringsersättning	12	11776	117788	0,10%	99,90%
Arbetar,deltid/Otillräckl. inkomst	2280	3288	5568	40,95%	59,05%
Arbetar,deltid/Väntar,inkomst	734	520	1254	58,53%	41,47%
Arbetar,heltid/Otillräckl. inkomst	547	1723	2270	24,10%	75,90%
Arbetar heltid/Väntar,inkomst	1425	1216	2641	53,96%	46,04%
Arbetsmarknadsrelaterade försörjningshinder	37849	108637	146486	25,84%	74,16%

Äldre forsknings redovisar inte en entydig bild av de ekonomiska incitaments betydelse för arbetsutbudet (Lundgren & Lund, 2017). Traditionellt sett har fokus legat vid inkomstskattesystemens betydelse. Det råder konsensus att antalet arbetade timmar är beroende av skattesystems utformning och skattens omfattning (Lundgren & Lund, 2017; Borjas, 2011). De skattesänkningar som gjorts för låginkomsttagare i Sverige i form av jobbskatteavdrag syftade till att öka ekonomiska incitament och sänka trösklarna till arbetsmarknaden. Det har dock visat sig mycket svårt att utvärdera jobbskatteavdragets effekter, varpå säkra slutsatser saknas (Löfbom, 2018). Nyare studier visar på hur samverkan mellan skatte- och bidragssystem påverkar de individers ekonomiska incitament (Lundgren & Lund, 2017). Ersättningsnivåer i ett bidragssystem har stor betydelse för hur systemen nyttjas. Givet att ersättningen vid sjukskrivning är högre än vid arbetslöshet ökar sannolikheten för arbetslösa individer att sjukskrivas (Löfbom, 2018). Ett annat exempel är bostadsbidraget där införandet av

inkomstgräns 1997 inledningsvis genererade en ökning av behovet för ekonomiskt bistånd, men efter tredje året estimerats minska behovet av försörjningsstöd över lag (Löfbom, 2018). Detta visar på hur de ekonomiska incitamenten ökat vid lägre ersättningsnivå. Försörjningsstödet utformning har ett inneboende incitamentsproblem då alla inkomster ska redovisas vid beräkning av behovet av försörjningsstöd (Löfbom, 2018). Vid arbete som inte genererar inkomster överskridande gränsen för försörjningsstöd, uteblir inkomstökning (Löfbom, 2018). De ekonomiska incitamenten för arbete är därmed obefintliga för hushåll med höga ersättningsnivåer.

Sett till de diskretionära mått som behandlas i detta arbete visar forskningen på relativt höga effekter. Ersättningsgraden är kvoten mellan disponibel inkomst vid bidrag och disponibel inkomst vid arbete. För populationen i stort är den genomsnittliga ersättningsgraden 69 procent, en minskning motsvarande ca 8 procent sedan slutet av 1900-talet (Löfbom, 2018). Andelen arbetslösa bidragstagare av ekonomiskt bistånd har dock ökat över tid. Den genomsnittliga ersättningsgraden för bidragstagare av ekonomiskt bistånd med otillräcklig arbetslöshetsersättning var år 2017 78 procent (Löfbom, 2018). Kvinnors genomsnittliga ersättningsgrad var år 2017 82 procent, mäns 74 procent (Löfbom, 2018). Kvinnor har i genomsnitt högre ersättningsgrad än män. Detta kan möjligen förstås utifrån bostadsbidraget där en betydande andelen av hushållen utgörs av ensamstående kvinnor med barn (FK, 2018). Det ekonomiska utbytet av arbete är därmed oftast lägre för kvinnor. Höga ersättningsgrader, dvs ersättningsgrader överskridande 80 procent, är även vanligt för nyanlända flyktingar (Löfbom, 2018). Tröskeeffekterna är i regel lägre än ersättningsgraden för större hushåll, och högre än ersättningsgraden vid mindre hushåll (Löfbom, 2018; Lundgren & Lund 2017). Detta kan förklaras utifrån måttens utformning, se avsnitt 3.7.1 och 3.7.2 för närmare detaljer. Tröskeeffekt är till skillnad från ersättningsgrad ett mått på systemeffekters inverkan på hushållens ekonomi. Vad som utmärker skillnader i tröskeeffekter mellan grupper är hushållens egenskaper (Löfbom, 2018; Lundgren & Lund 2017). Hushåll med fler hushållsmedlemmar har i regel högre tröskeeffekter än hushåll med färre hushållsmedlemmar. Detta relaterar till antalet barn i ett hushåll. Ju fler barn, desto högre tröskeeffekter. För ensamstående hushåll utan barn är tröskeeffekten uppmätt till 72 procent, respektive 70 procent för ensamstående med ett barn (Löfbom, 2018). Jämförelsevis motsvarar tröskeeffekten ca 86 procent för ensamstående med fyra barn (Löfbom, 2018). Samboende har högre tröskeeffekter än ensamstående hushåll (Löfbom, 2018; Lundgren & Lund 2017). För ett hushåll av samboende utan barn är tröskeeffekten estimerad till 85 procent (Löfbom, 2018). För samboende med två eller fler barn motsvarar tröskeeffekten 97 till 100 procent (Löfbom, 2018). I dessa fall är tröskeeffekten lika med ersättningsgraden. Sammanfattningsvis kan det uttryckas som att rådande skatte- och bidragssystem genererar mycket svaga ekonomiska incitament för arbete inom grupper av bidragstagare av ekonomiskt bistånd.

Det är känt att bidragstagandet påverkas utav aktiveringskrav (Persson & Vikman, 2010). Aktiveringskrav är de aktiva arbetsmarknadsåtgärder, vanligen i form av olika program, där bidragstagande kräver aktivt arbetssökande eller vidareutbildning. Uppfylls inte aktiveringskraven uteblir det ekonomiska biståndet. För individer med stor risk att bli bidragsberoende minskar förekomsten av aktiveringskrav sannolikheten att söka bidrag (Persson & Vikman, 2010). Bland dessa individer är gruppen unga av betydande storlek. För gruppen av redan bidragsberoende individer ökar sannolikheten att avsluta sitt bidragsberoende, i synnerhet för ensamstående individer utan barn. Men framförallt förklaras minskat bidragsberoende av aktiveringskravets positiva inverkan för individens humankapital och kontakt med arbetsmarknaden, något som ökar sannolikheten till arbete (Persson & Vikman, 2010)

Ett stort problem inom socialpolitiken är dock bristande kunskap om effekterna utav olika arbetsmarknadsåtgärder som införts efter aktiveringskraven (Lundin, 2018). Det saknas studier för vilka bidragstagare som ska ta del utav specifika program. En annan problematik är de kommunala variationerna av ersättningsgrad och aktiveringskrav. Socialpolitiken står för en betydande andel utav kommuners utgifter vilket lett till att kommuner försöker minska antalet bidragstagare. Kommuner tenderar att kraftigt öka aktiveringskraven och sänka ersättningarna i förhållande till grannkommuner vilket skapar flöden från kommuner med höga krav till kommuner med låga krav, något som

genererar stora regionala skillnader (Lundin, 2018).

3 Teori

3.1 Individens preferenser

Arbetets teoretiska utgångspunkt är den neoklassiska modellen för Labour-Leisure. Modellen möjliggör analys av individens val mellan att arbeta eller att inte arbeta. I modellen vägs individens marginalnytta av arbete mot dennes marginalnytta av att inte arbeta, där C är konsumtion och L är antal timmar av obetald tid. Individens samlade nytta av dessa två uttrycks i nyttofunktionen (Borjas, 2011):

$$U = f(C, L) \tag{1}$$

3.2 Budgetrestriktion

Individens möjligheter till konsumtion antas i modellen begränsas av dennes tid och inkomst. Transfereringar betecknas V . h är antalet timmar individen ägnar åt arbete. w betecknar timlön.

$$C = wh + V \tag{2}$$

T är timmar per månad vilket utgörs av summan av antalet timmar ägnade åt arbete och antal timmar av obetald tid.

$$\begin{aligned} C &= (wT + V) - wL \\ C &= w(T - L) + V \\ wT + V &= C + wL \end{aligned}$$

Maxvärdet för individens potentiella inkomst ges av $wT + V$, med andra ord summan av erhållen lön och transfereringar vid obruten sysselsättning under hela tidsperioden. Vidare kräver varje enhet av L en enhet w och kan därför beskrivas som dess pris (Borjas, 2011).

3.3 Maximering genom Lagrange

Maximeringsproblemet för budgetfunktionen löses på vedertaget vis genom applicering av Lagrange-funktionen. Lagrangemultiplikatorn och visar på individens marginalnytta av inkomst (Borjas, 2011).

$$\max \Omega = U(C, L) + \lambda(wT + V - C - wL) \tag{3}$$

Med first order condition ges marginalnyttan för C , L , samt lambda. Marginalnyttan av en vara är förändringen av nytta, givet förändring av konsumerad mängd av den varan. Alltså derivatet av nyttofunktionen med hänseende till angiven vara.

$$\begin{aligned} MU_C &= \frac{\delta U}{\delta C} = \frac{\delta \Omega}{\delta C} = U_C - \lambda = 0 \\ MU_L &= \frac{\delta U}{\delta L} = \frac{\delta \Omega}{\delta L} = U_L - \lambda = 0 \end{aligned}$$

Genom omskrivning av optimeringen av marginalnytta för konsumtion, respektive marginalnytta för obetald tid, konstateras att

$$\frac{MU_L}{MU_C} = w \quad (4)$$

Följaktligen är timlön kvoten mellan marginalnyttan för obetald tid och konsumtion. Givet jämvikt, befinner sig individens optimala kombination av konsumtion och obetald tid på budgetlinjen (Borjas, 2011). Genom att optimera Lagranges tredje First-order-condition

$$\frac{\delta\Omega}{\delta\lambda} = wT + V - C - wL = 0 \quad (5)$$

ges den tidigare nämnda budgetrestriktionen av:

$$\begin{aligned} \frac{\delta\Omega}{\delta\lambda} &= w(T - L) + V = C \\ \frac{\delta\Omega}{\delta\lambda} &= wh + V = C \end{aligned}$$

3.4 Substitution- och inkomsteffekt

Substitutionseffekt är tendensen hos en individ att konsumera mer av en vara och mindre av en annan till följd av att den första varan minskar i pris, relativt den andra (Harvey & Gayer, 2008). Då lönenivå och skattesats antas konstanta, då förändringen sker på kort sikt, ges ingen substitutionseffekt (Harvey & Gayer & Gayer, 2008). Inkomsteffekt är effekten som en förändring i transfereringar har på antal arbetade timmar till följd av en inkomstförändring (Harvey & Gayer, 2008). Då bidragstak införs minskar transfereringsbeloppet vilket gör obetald tid mer kostsam för individen att konsumera än tidigare. Följaktligen förväntas individen välja att konsumera mer av den andra varan, i detta fall konsumtion. Detta skulle kunna innebära att individen går från bidragsförsörjning till arbete, givet att relativpriset för obetald tid ökat tillräckligt mycket. Förslaget syftar till att generera en stor inkomsteffekt. Ju större inkomsteffekt, desto fler timmar förväntas individen arbeta. Inkomsteffekten beräknas med utgångspunkt i konsumtionsmöjlighetskurvan. Som visat tidigare kan uttrycket skrivas om vilket möjliggör beräkning av inkomsteffekten där disponibel inkomst, Y , motsvarar konsumtion.

$$\begin{aligned} C &= wh + V = Y \\ C &= wh + V - wL = Y \end{aligned}$$

Antal arbetade timmar anges i kvoten mellan differensen i disponibel inkomst och differensen i timlön.

$$h = \frac{\Delta Y}{\Delta w} \quad (6)$$

Notera att då $h = T - L$ ses förändringen i L indirekt av h . Vid förändring av disponibel inkomst ändras från Y till Y' vilket ger inkomsteffekten för obetald tid respektive konsumtion.

$$\begin{aligned} \Delta L^n &= L_{V_0} - L_{V_1} = L(w, V_0) - L(w, V_1) \\ \Delta h^n &= h_{V_0} - h_{V_1} = h(w, V_0) - h(w, V_1) \end{aligned}$$

Då timlönen antas vara konstant är det transfereringens storlek som avgör inkomsteffekten och därmed individens efterfrågade kvantitet av inkomstbringande, respektive obetald tid. Minskar transfereringarna i storlek kommer individens nytta att minska, allt annat lika. Individens indifferenskurva förflyttats då närmare origon. Då individen antas eftersträva samma eller högre nytta, och obetald tid antas vara en normal vara, förväntas individen söka kompensation för en minskade inkomsten och således minskade konsumtionsmöjligheterna. Individens efterfråga av obetald tid förväntas då minska, till fördel för efterfrågan av inkomstbringande timmar vilka förväntas öka i antal. En minskning i transfereringars storlek minskar därmed individens efterfrågade mängd av obetald tid.

3.5 Elasticitet

Elasticitet är ett mått på respons vid förändring (Varian, 2015). Måttet definieras som kvoten mellan två procentuella förändringar. De elasticiteter som behandlas i detta arbete är inkomstelasticitet och deltagareelasticitet vilka beskrivs närmare i kommande stycken.

3.5.1 Deltagareelasticitet

Deltagareelasticitet visar på hur mycket arbetskraftsdeltagandet förändras om den disponibla inkomsten ändras med en procent då

$$\sigma_{deltagande} = \frac{\Delta[LF/P]}{\Delta Y} \times \frac{Y}{[LF/P]} \quad (7)$$

där arbetskraftsdeltagande, $\frac{LF}{P}$, är kvoten mellan summan av antal arbetande hushåll, E, och arbetslösa hushåll, U, och populationen i stort, P (Borjas, 2011).

En deltagareelasticitet $< |1|$ indikerar att en inkomstförändring har liten marginaleffekt på de ekonomiska incitamenten att övergå från bidrag till arbete. En inkomstelasticitet $> |1|$ indikerar att en inkomstförändring har större marginaleffekt på de ekonomiska incitamenten att övergå från bidrag till arbete. En inkomstelasticitet $= |1|$ indikerar att en inkomstförändring har en enhetlig marginaleffekt på de ekonomiska incitamenten att övergå från bidrag till arbete. De elasticiteter som används i detta arbete behandlas i detalj i avsnitt 5.1.

3.5.2 Inkomstelasticitet

Inkomstelasticitet är den procentuella förändringen av arbetade timmar i förhållande till procentuell förändring av timlön (Borjas, 2011).

$$\sigma_{inkomst,arbete} = \frac{\Delta h}{\Delta w} \times \frac{w}{h} \quad (8)$$

Då det i detta fall är bidragsinkomst som studeras skrivs inkomstelasticiteten om, med transferingar istället för timlön. Inkomsten är då ett uttryck enbart beroende på transfereringar.

$$\sigma_{inkomst,bidrag} = \frac{\Delta h}{\Delta Y} \times \frac{Y}{h} \quad (9)$$

$$\frac{\Delta Y}{Y} = wh + \frac{V_0 - V_1}{V_0} = \frac{C_0 - C_1}{C_0} \quad (10)$$

En inkomstelasticitet $< |1|$ indikerar att en inkomstförändring har liten marginaleffekt på efterfrågad mängd inkomstbringande tid, h. En inkomstelasticitet $> |1|$ indikerar att en inkomstförändring har större marginaleffekt på efterfrågad mängd inkomstbringande tid. En inkomstelasticitet $= |1|$ indikerar att en inkomstförändring har en enhetlig marginaleffekt på efterfrågad mängd inkomstbringande tid (Blomquist & Hansson-Brusewitz).

Vidare skrivs uttrycket om för att uttrycka förändringen i antal arbetade timmar.

$$\frac{\Delta h}{h} = |\sigma| \times \frac{\Delta Y}{Y} \quad (11)$$

En förändring i antalet timmar för redan arbetande individer visar på en förändring i den intensiva marginalen.

3.6 Marginaleffekter

Marginaleffekterna visar hur stor andel bruttointkomsten som förändras till följd utav ändrade transfereringar (Andrén, Von Greiff & Vartianien, 2010). Ju högre marginaleffekter, desto större förändringar i disponibel inkomst. Arbetet behandlar intensiv, respektive den extensiva marginalen. Den extensiva marginalen anger de ekonomiska effekterna vid övergå från bidrag till arbete (Varian, 2015). Den intensiva marginalen anger förändringen utav antalet arbetade timmar (Varian, 2015).

3.6.1 Intensiv marginal

En förändring i antalet timmar för redan arbetande individer visar på en förändring i den intensiva marginalen. Den intensiva marginalen estimeras för varje hushållstyp i respektive kommun. Intensiv marginal estimeras för gruppen av deltidsarbetande, såväl som för gruppen heltidsarbetande. Den intensiva marginalen estimeras genom en omskrivning av inkomstelasticiteten:

$$h_1 = \left[1 - \pm \sigma_{inkomst,bidrag} \frac{\Delta Y}{Y} \right] \times h_0 \quad (12)$$

där h_1 anger antal arbetade timmar efter att bidragstak införts. h_0 är antalet arbetade timmar innan bidragstak införs. Notera att det är förändringen av inkomst som ligger till grund för förändringen av arbetade timmar då:

$$\frac{\Delta Y}{Y} = Y_{netto} + \frac{V_0 - V_1}{V_0} = \frac{C_0 - C_1}{C_0} \quad (13)$$

3.6.2 Extensiv marginal

Arbetskraftsdeltagande, labour force participation, används som mått för den extensiva marginalen (Lundgren & Norell, 2018). Arbetskraftsdeltagandes täljare är summan av antalet arbetande, E , och antalet arbetslösa, U . Nämnaren är samtliga bidragstagare av samtliga försörjningshinder, P . P kan även uttryckas som hela populationen av bidragstagare.

$$Arbetskraftsdeltagande = \frac{LF}{P} = \frac{E + U}{P} \quad (14)$$

Då förslaget ämnar minska antalet arbetslösa bidragstagare är det enligt förslaget eftersträvansvärt att U minskar. Givet en förändring på den extensiva marginalen antas hushåll med arbetslösa bidragstagare gå från bidragsinkomst till förvärvsinkomst. Det antas att denna förvärvsinkomst är tillräckligt stor för att överskrida riksnormen för hushållet. Därmed bibehålls antalet bidragstagare som arbetar del- och heltid, uttryckt som $E_{1=0}$ i ekvation 16.

Den extensiva marginalen visar på effekten i antal vid övergången från bidrag till arbete. Den extensiva marginalen beräknas alltså för hushåll med försörjningshinder till följd av arbetslöshet. Den extensiva marginalen beräknas i antal hushåll som övergår från bidrag till arbete då bidragstak införs. Detta uttrycks som sagt i förekomsten av en förändring av antal arbetande hushåll. Uttrycket för deltagareelasticitet skrivs om för att ange det nya arbetskraftsdeltagandet.

$$\sigma_{Deltagande} = \frac{\Delta[LF/P]}{\Delta Y} \times \frac{Y_0}{[LF/P]_0} \quad (15)$$

Antalet arbetslösa bidragshushåll estimeras efter bidragstakets införande genom:

$$U_1 = -1 \times \left[\left[\sigma_{Deltagande} \times \frac{\Delta Y}{Y_0} \right] \times [LF/P]_0 - \frac{E_0 + U_0}{P_0} \right] \times E_{1=0} \quad (16)$$

Antalet arbetslösa bidragshushåll efter bidragstakets införande, U_1 , anger därmed effekten på den extensiva marginalen. För fullständig beräkning och härledning se tekniskt appendix.

3.7 Diskretionära mått

Diskretionära mått anger ekonomiska incitament för hushållen. Två etablerade mått som används flitigt i litteraturen och nämns i förslaget är ersättningsgrad och tröskeeffekter. Ersättningsgrad beskriver förhållandet mellan disponibel inkomst vid bidragsförsörjning, respektive vid arbete (Andrén, Von Greiff & Vartianien, 2010). Detta mått ser individens ekonomiska utbyte sett till hushållets disponibla inkomst. Tröskeeffekten är mått för hur stor andel av bruttolönen individen inte får behålla vid övergången från bidrag till arbete (Andrén, Von Greiff & Vartianien, 2010). Tröskeeffekten mäter därmed den renodlade effekten av skatte- och bidragssystem. Notera att tröskeeffekten relaterar den ekonomiska vinningen av arbete till bruttolön. Tröskeeffekt är lika med ersättningsgrad givet att bruttolönen är den samma som hushållets disponibla inkomst (Löfbom, 2018). Då bruttolön är mindre än hushållets disponibla inkomst är tröskeeffekten lägre än ersättningsgraden (Löfbom, 2018).

3.7.1 Tröskeeffekt

Tröskeeffekten, TE, anger hur stor andel av lönen som går bort i skatt, ökade avgifter eller minskade transfereringar (Andrén, Von Greiff & Vartianien, 2010). Med andra ord, den del av bruttolönen som hushållet inte behåller vid bidragstagarens övergång från bidrag till arbete. Tröskeeffekten visar den renodlade effekten av de inkomstrelaterade skatte- och bidragssystem då den utgår från bruttolönen (Eklind et al, 2004). Den indikerar storleken för arbetets alternativkostnad, även uttryckt hur omfattande fördelningen mellan obetald tid och avlönad tid behöver vara för att generera en motsvarande eller bättre levnadsstandard än vid bidrag. $Y_{B,A}$ avser individens bruttolön vid arbete. $Y_{D,A}$ avser disponibel inkomst inklusive transfereringar vid arbete. $Y_{D,A=0}$ avser disponibel inkomst inklusive transfereringar när individen ej arbetar.

$$TE = \frac{Y_{B,A} - (Y_{D,A} - Y_{D,A=0})}{Y_{B,A}} = 1 - \frac{Y_{D,A} - Y_{D,A=0}}{Y_{B,A}} \quad (17)$$

Tröskeeffekten mäts i procent. Då tröskeeffekten är 0 procent, är den disponibla inkomsten noll och det finns därmed inga ekonomiska incitament att inte arbeta. Då tröskeeffekten är 100 procent är individen indifferent mellan arbete och bidrag, då denna inte får behålla något av sin bruttolön. Ju större tröskeeffekt, desto mindre sannolikhet är det att individen övergår från bidrag till arbete. Förslaget ämnar att minska tröskeeffekterna och därmed öka sannolikheten för övergång från bidrag till arbete.

3.7.2 Ersättningsgrad

Effektiv ersättningsgrad, EG, anger förhållandet mellan disponibel inkomst vid bidragsförsörjning, respektive vid arbete (Andrén, Von Greiff & Vartianien, 2010). Där disponibel inkomst vid arbete anges som $Y_{D,A}$ och disponibel inkomst vid bidrag anges som $Y_{D,A=0}$.

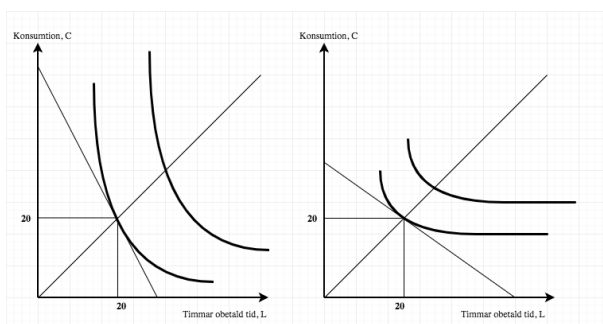
$$EG = 1 - \frac{Y_{D,A} - Y_{D,A=0}}{Y_{D,A}} = \frac{Y_{D,A=0}}{Y_{D,A}} \quad (18)$$

Ersättningsgraden visar det privatekonomiska utbytet av arbete i relation till hushållets disponibla inkomst (Eklind et al, 2004). Därmed skiljer den sig från tröskeeffekten som visar på hur systemeffekter från skatte- och bidragssystem påverkar hushållets inkomst. Genom att utelämna bruttolön tar ersättningsgraden hänsyn till att bidragstagaren har andra inkomster än enbart bruttolön. Notera att då disponibel inkomst beräknas för hela hushållet, är hushållets inkomster en del av bidragstagaren andra inkomster. Exempelvis tillgodoräknas en partners inkomst i hushållets disponibla inkomst. Ett resultat av detta är att ensamstående i regel har lägre ersättningsgrad än samboende (Eklind et al, 2004). Likaså har hushåll med barn högre ersättningsgrad än hushåll utan barn. Detta visar på det faktum att ensamstående i regel har starkare ekonomiska incitament än samboende då det saknas andra faktorer i hushållet som kan lindra en inkomstförlust (Eklind et al, 2004).

Ersättningsgraden mäts likt tröskeeffekter i procent. Ju högre ersättningsgrad, desto mindre är skillnaden mellan disponibel inkomst vid arbete och disponibel inkomst vid bidrag; ju högre ersättningsgrad, desto svagare är de ekonomiska incitamenten att övergå från bidrag till arbete. Vid en förändring befinner sig inom intervallet $0 < 1$ visar det en ekonomisk vinning då individen går från bidrag till arbete. Vid en förändring befinner sig inom intervallet $1 < \infty$ visar det en ekonomisk skada då individen går från bidrag till arbete. Ju högre ersättningsgrad, desto mindre ekonomisk förändring att gå från bidrag till arbete.

3.8 Incitament

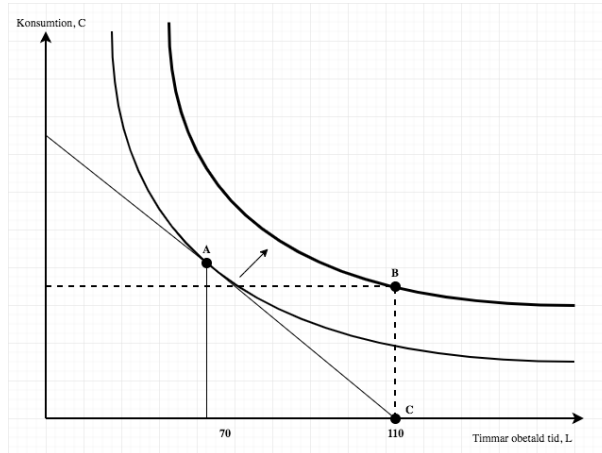
Vid diskussionen om incitament är det av betydelse att skilja mellan ekonomiska incitament och incitament som ett uttryck för preferenser. Ekonomiska incitament är de direkta vinster som görs till följd utav olika val, medan incitament som uttryck för preferenser indikerar olika indifferenskurvor. Det är värt att understryka att välfärdsprogram inte minskar incitament till arbete som är uttryck för preferenser. Det antas generellt att oavlönad tid är en normal vara. Om så är fallet förändras efterfrågan både för antalet oavlönade timmar och mängden konsumtion, proportionerligt till inkomstens förändring (Varian, 2015). Men för en individ vilken värderar konsumtion som en inferior vara i förhållande till oavlönad tid stämmer givetvis inte detta antagande (Borjas, 2011). En individ som värderar oavlönad tid högre än konsumtion i tillräckligt hög grad kommer aldrig ta ett arbete där reservationslönen underskrider värdet av den obetalda tiden. Detta illustreras i figur 2 där den vänstra grafen visar på en individ vilken värdesätter obetalad tid över konsumtion, respektive en individ vilken värdesätter konsumtion över obetalad tid, ett i den högra grafen.

Figur 2: Individers avvikande preferenser

Förekomsten av välfärdsprogram är i detta avseende inte av betydelse för individens deltagande på arbetsmarknaden, utan ökar enbart individens nytta. Det är dock värt att notera att denna grupp antas vara i minoritet, ett antagande vilket diskuteras i detalj i avsnitt 5.2. Kontentan är att individens preferenser lägger grunden för dennas incitament och därmed inte påverkas direkt utav yttre omständigheter så om förekomsten av välfärdsprogram. Däremot påverkar välfärdsprogram

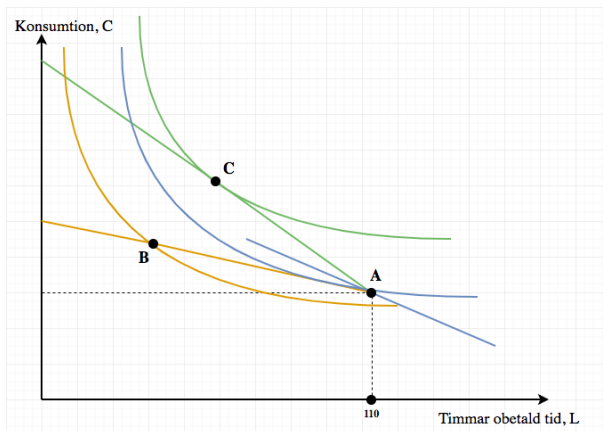
individens ekonomiska incitament. Detta illustreras i figur 3.

Figur 3: Valfärdsprogram påverkan på individens ekonomiska incitament

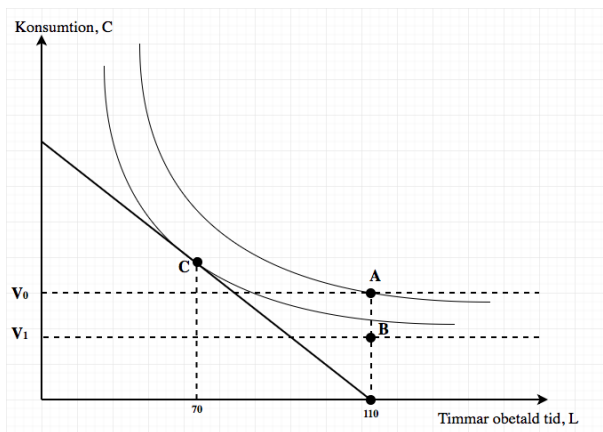
I en stat utan ekonomiskt bistånd eller dess motsvarighet förväntas individen befinna sig i punkt A. Individen arbetar heltid, med en arbetsvecka av 40 timmar och 70 timmar av obetald tid. Då ekonomiskt bistånd eller annat välfärdsprogram erbjuds väljer individen att inte arbeta utan istället tillbringa mer tid som obetald, genom att välja punkt B. Detta till följd utav att reservationslönen stigit från punkt C till punkt B. Valfärdsprogrammet har därmed minskat de ekonomiska incitamenten till arbete. Sannolikheten för en individ som arbetar med lågavlönade yrken att ta arbete har alltså minskat. Socialpolitiska välfärdsprogram har påverkan för ekonomiska incitament då dess förekomst tenderar att generera ett minskat deltagande på arbetsmarknaden (Borjas, 2011). Valfärdsprogram vilka garanterar individen en inkomst, däribland ekonomiskt bistånd, kan förmå större grupper av individer att lämna arbetsmarknaden (Borjas, 2011). Detta har i hög grad visat sig stämma för gruppen kvinnor inom låglöneyrken (Borjas, 2011).

Reservationslön anger den minsta inkomstökningen vilken gör en individ indifferent mellan att arbeta och att ej arbeta. Valet mellan att arbeta och inte arbeta illustreras i figur 4. De olika lönenivåerna visas som de linjära förhållandet mellan konsumtion, C , och antal timmar obetald tid L . Den gula lönenivån är lägst och den gröna högst. Den blå motsvarar förhållandet mellan C och L för individens initiala allokering. Detta är även punkt A som utgör nivån för summan av transfereringar i en välfärdsstat. Punkt B är en lönenivå som visserligen tillåter individen konsumera mer än i punkt A men som genererar lägre nytta än i punkt A då den gula indifferenskurvan befinner sig närmare origon än den blå. För att individen ska välja att arbeta krävs en lön timlön större än den blå linjen vilken skär punkt A. Detta är fallet i punkt C. I detta fall befinner sig den gröna indifferenskurvan längre från origo än den blå vilket genererar mer nytta. Samtidigt ökar konsumtionen till en nivå som gör individen villig att tillbringa färre av sina timmar som obetald tid.

Figur 4: Reservationslön

I detta arbete antas reservationslönen vara lika med det samlade bidraget innan bidragstak implementeras. Antagandet bygger på att individen inte gynnas av att ta ett arbete sämre betalt netto, än vad som erhålls genom summan av transfereringar. En individ kommer alltså inte att arbeta givet att den erbjudna lönen underskrider reservationslönen. Om en individ väljer att inte arbeta befinner sig individen fortsatt i samma punkt som tidigare. Följaktligen minskar sannolikheten för att en person går från bidrag till arbete givet att reservationslönen är relativt högre än personens självupplevda på arbetsmarknaden (Borjas, 2011). Antaget att obetald tid är en normal vara, med positiv inkomstelasticitet, kan det därför även antas att reservationslönen ökar då transfereringar ökar. Följaktligen ökar reservationslönen i takt med transfereringarna (Borjas, 2011). Teoretiskt sett är relationen mellan individens timlön och dennes sannolikhet att arbeta positiv. Om en individ inte arbetar har givetvis en allmän ökning i timlön ingen effekt på individens realinkomst. Konsumtionsmöjligheterna för en individ som inte arbetar är följaktligen oberoende av de konsumtionsmöjligheter individen skulle haft vid arbete. Det är därför inte av betydelse om timlönen är a eller b, då en arbetslös individ ändå inte påverkas av timlönens nivå för sin direkta konsumtion. En ökning av lön för en arbetslös ger därför ingen inkomsteffekt. Löneökningen visar enbart hur obetald tid blir relativt mer kostsam. Detta ökar sannolikheten för den icke arbetande att gå från bidrag till arbete (Borjas, 2011).

Figur 5: Införandet av bidragstak

Figur 5 visar hur bidragstaket förändrar mängden möjlig konsumtion för berörda hushåll. Inledningsvis befinner sig bidragstagaren i punkt A med en transfereringsnivå av V_0 . Vid införande av bidragstak flyttas bidragstagarens konsumtionsmöjligheter till punkt B med en transfereringsnivå av V_1 . Detta innebär en suboptimal position för bidragstagaren då punkt B befinner sig utanför bidragstagarens indifferenskurva. För att öka sin nytta flyttar bidragstagaren till punkt C . I punkt C har bidragstagaren övergått från bidrag till heltidsarbete. Genom att införa bidragstak har därmed de ekonomiska incitamenten till arbete stärkts till den grad att bidragstagaren övergår till arbete.

4 Metod och material

4.1 Metod

Detta arbete är som tidigare nämnt en typfallsstudie. Typfallsberäkning kan i korthet beskrivas som beräkningar av hur en specifik observation påverkas vid förändring av givna variabler (Björklund et al, 2016). För detta arbete kan det uttryckas som hur en given hushållstyp i given kommun påverkas av förslaget om bidragstak då transfereringar minskar.

Till skillnad från metoder använda inom regressionsanalys, exempelvis OLS-modeller, studeras alltså inte generella effekter för gruppen som helhet. Typfallsberäkningar fångar därmed inte upp observationsenheternas förhållande till varandra då de studeras separat. Därmed kan det inte dras generella slutsatser för gruppen i sin helhet. Vad typfallsberäkningar däremot möjliggör är att ge en indikation av hur given hushållstyp i given kommun förväntas reagera vid förändring. Ofta används typfallsberäkningar och regressionsmodeller som komplement till varandra (Björklund et al, 2016).

Varför då inte använda sig av en regressionsmodell? Val av modell grundas i, för uppsatsförfattaren, tillgänglig data. Socialstyrelsens offentliga data är aggregerad utifrån skydd av personuppgifter samt av integritetsskäl. Följaktligen uppfyller inte materialet förutsättningarna för regression, då varken antagandet om oberoende och lika fördelade slumpvariabler eller observationsstrukturen av individdata uppfylls. Därtill eftersträvas aktualitet i datan. Utifrån vad som diskuterats i avsnitt 2.2 gällande forskningsresultatens åldrande och införande av skatte- och bidragsreformer finns det även anledning att använda nyare data. Ett äldre datamaterial hade inte nödvändigtvis varit rättvisande utifrån förändringar av populationen. Dessutom var år 2017 första året med nya klassificeringar av försörjningshinder, vilket kräver avväganden i tolkning av äldre data (SoS, 2019).

Valet av modell föranleder en redogörelse för arbetets observationsenhet. Vid studier inom offentlig ekonomi används i regel observationsenheten *hushåll*. Hushåll är en enhet bestående av individer som delar bostad och försörjning. Valet av observationsenheten grundar sig i att en individs respons till ekonomisk förändring sällan är isolerad till individens egna behov utan beror på variabler som sammanvägt karaktäriserar ett hushåll. Användandet av hushåll som observationsenheten förutsätter individdata innehållande denna observationsenhet. Då detta arbete utgår ifrån aggregerat datamaterial bortfaller specifik information om varje hushåll, vilket kräver en ny observationsenhet. Den observationsenhet som utgör stommen för arbetet är *hushållstyp*. Hushållstyp är en kategorisering av hushåll utifrån bidragstagarens kön, civilstånd, samt antal barn i hushållet. I detta arbete kategoriseras hushållen i 15 olika hushållstyper enligt tabell 3. Kategoriseringen utgår som tidigare nämnt utifrån Socialstyrelsens kategorisering (SoS, 2018). I samtliga hushåll med barn antas barnen vara fullt hemmavarande.

Tabell 3: Hushållstyper

Hushållstyp	Civilstånd	Kön	Antal barn
1	Ensamstående	Kvinna	0
2	Ensamstående	Kvinna	1
3	Ensamstående	Kvinna	2
4	Ensamstående	Kvinna	3
5	Ensamstående	Kvinna	4
6	Ensamstående	Man	0
7	Ensamstående	Man	1
8	Ensamstående	Man	2
9	Ensamstående	Man	3
10	Ensamstående	Man	4
11	Samboende	Kvinna / Man	0
12	Samboende	Kvinna / Man	1
13	Samboende	Kvinna / Man	2
14	Samboende	Kvinna / Man	3
15	Samboende	Kvinna / Man	4

Samtliga hushållstyper antas finnas i samtliga kommuner. En hushållstyp i given kommun utgör en observation. Arbetet omfattar 4245 observationer. För varje observation beräknas nettolön, Y_{netto} , för hel- och deltidsarbete, transfereringar, V , utifrån antagande om riksnorm och bidragstak, samt arbetskraftsdeltagande, $\frac{LF}{P}$. Beskrivning av hur de tre variablerna beräknats hittas i tekniskt appendix. Vidare antas deltagareelasticitet, inkomstelasticitet, antal timmar för hel- och deltidsarbete, samt bruttolön utifrån av som redogör i avsnitt 5. Utifrån dessa variabler estimeras förändring av ekonomiska incitament (diskretionära mått) och förändringar av beteende (de marginella måtten) genom simulering. Skillnader mellan kommunerna, dvs. inom regionerna, förklaras utifrån skillnader i skattetryck.

Kommunerna fördelas mellan Försäkringskassans regioner utifrån *Försäkringskassans föreskrifter om genomsnittlig och högst godtagbara bostadskostnader för år 2017* (FKFS, 2016). I varje region beräknas ett genomsnitt för diskretionära mått, med och utan bidragstak. För de marginella måtten antas initiala nivåer, således beräknas enbart snitt vid antagande om bidragstak. Skillnader mellan regioner, förklaras utifrån skillnader i genomsnittligt skattetryck för regionen samt bostadsbidragets omfattning.

Gällande mått för ekonomiska incitament estimeras det ekonomiska utbytet av arbete sett till systemeffekt och individens ekonomiska utbyte. Systemeffektens inverkan på ekonomiska incitament estimeras utifrån måttet *tröskeleffekt*.

$$TE = \frac{Y_{B,A} - (Y_{D,A} - Y_{D,A=0})}{Y_{B,A}} = 1 - \frac{Y_{D,A} - Y_{D,A=0}}{Y_{B,A}} \quad (19)$$

Se avsnitt 3.7.1 för redogörelse av måttets utformning och implikationer. Det privatekonomiska utbytet av arbete i relation till disponibel inkomst estimeras utifrån måttet *ersättningsgrad*.

$$EG = 1 - \frac{Y_{D,A} - Y_{D,A=0}}{Y_{D,A}} = \frac{Y_{D,A=0}}{Y_{D,A}} \quad (20)$$

Se avsnitt 3.7.2 för redogörelse av måttets utformning och implikationer. Förändring av antalet arbetande individer estimeras utifrån förändringar av den *extensiva marginalen*.

$$U_1 = -1 \times \left[\left[\sigma_{Deltagande} \times \frac{\Delta Y}{Y_0} \right] \times [LF/P]_0 - \frac{E_0 + U_0}{P_0} \right] \times E_{1=0} \quad (21)$$

Se teoriavsnitt 3.6.2 för redogörelse av måttets utformning. För dessa simuleringar tas två antaganden i beaktning, ett om låg deltagareelasticitet och ett om hög deltagareelasticitet. Dessa antaganden redogörs för i avsnitt 5.1.2.

Som inledningsvis nämndes i avsnitt 1.1 beror förslaget omfattning på inkluderingen av försörjningshinder. Utifrån tolkningen av arbetsmarknadsrelaterade försörjningshinder förväntas även redan arbetande hushåll beröras av förslaget. Av denna anledning estimeras förändringen i antal arbetade timmar vid införande av bidragstak (*intensiv marginal*).

$$h_1 = \left[1 - \pm \sigma_{inkomst,bidrag} \frac{\Delta Y}{Y} \right] \times h_0 \quad (22)$$

Se teoriavsnitt 3.6.1 för redogörelse av måttets utformning. Syftet är att ge en helhetsbild av förslaget potentiella effekter för den berörda gruppen bidragstagare. För dessa simuleringar tas tre antaganden om inkomstelasticitet i beaktning, ett huvudentagande, ett lågt och ett högt. Se avsnitt 5.1.1 för detaljer antaganden.

4.2 Datamaterial

Notera att samtlig data är hämtad med hänsyn till hushållstyp. Alltså inhämtas ett givet belopp för given hushållstyp, detta utifrån respektive bidrag/ utgifts utformning. Detta gäller för ekonomiskt bistånd (riksnorm), bostadsbidrag, underhållsstöd, barnbidrag, el-konsumtion, samt hemförsäkring. Uppgifter om skatt är konstant sett till hushållstyp, men varierar mellan kommuner. Samtliga uppgifter hämtas för år 2017.

Data för antal bidragstagare är hämtad från Socialstyrelsens årliga rapport om ekonomiskt bistånd för år 2017 (SoS, 2018). Samtlig data är inhämtad från Socialstyrelsens register över ekonomiskt bistånd vilket utgörs utav en sammanställning av kommundata. Registret omfattar de individer och hushåll som någon gång under året erhållit ekonomiskt bistånd och är den sammanställande källan av materialet på nationell nivå. Samtliga kommuner finns med i registret, dock med bortfall av sju utav 290 kommuner. De saknade kommunerna är: Lilla Edet, Kalix, Burlöv, Falköping, Vellinge, Västervik och Kungsör.

De uppgifter som samlats in om ett hushåll är i regel den samma för kommunerna och består utav bidragstagarens kön, civilstånd, huruvida personen inrikes född eller utrikes född, samt förekomsten av barn i hushållet (SoS, 2018).

Information om antal barn i hushållen finns angivet på nationell nivå där fördelningen av barn antas vara jämnt fördelad över riket, ett antagande som diskuteras mer ingående i avsnitt 5.2. Fördelningen av barn presenteras i i materialet utifrån civilstånd, härkomst och antal barn i hushållet (SoS, 2018).

Gällande försörjningshinder har data hämtats från Socialstyrelsens årliga rapport om försörjningshinder och ändamål med ekonomiskt bistånd för år 2017 (SoS, 2019). Även denna data är hämtad från Socialstyrelsens register över ekonomiskt bistånd och baseras på samma uppgifter, dock med hänsyn till försörjningsstöd.

Ekonomiskt bistånd utgår som nämnt i avsnitt 2.1.1 ifrån riksnormen (SoS, 2016 b).

Uppgifter om bostadsbidragets omfattning baseras som tidigare nämnt på Försäkringskassans föreskrifter om genomsnittliga och högst godtagbara bostadskostnader för år 2017 (FKFS, 2016).

Underhållsstöd och barnbidrag antas ges utifrån att hemmavarande barn tillhör hushållet heltid. Barn antas sakna egna inkomster. Nivån för underhållsstöd sätts av Försäkringskassan (FK, 2017).

Hushållens el och hemförsäkring tas hänsyn till vid beräkningar av ekonomiskt bistånd utifrån tidigare studier och rapporter. (Löfbom, 2018; Riksdagens utredningstjänst 2016 b)

2017 års uppgifter om kommunalskatt, landstingsskatt, samt jobbskatteavdrag hämtas från Skatteverket (Skatteverket, 2017). I uppgifterna ligger till grund för beräkningar av nettolön.

5 Antaganden

Detta avsnitt behandlar arbetets praktiska antaganden och hur dessa spelar in för simuleringarnas resultat.

5.1 Elasticitet

5.1.1 Inkomstelasticitet

Sensitivitetsanalysen av inkomstelasticitet baseras på två alternativ antaganden av tidigare forskning, samt ett huvudalternativ av sammanvägd forskning.

Huvudalternativet består utav studien ”Estimating labour supply elasticities based on cross-country micro data: A bridge between micro and macro estimates?”. Studien undersöker huruvida mikro- och makroestimat av arbetsutbudselasticiteter skiljer sig systematiskt för såväl extensiv som intensiv marginal (Jäntti et al, 2014). Studien omfattar samtliga länder från Luxembourg Income Study, LIS, vilken även inkluderar de nordiska länderna. Datamaterialet består utav tvärsnittsdata som jämförs mellan länder, samt för varje enskilt land. Data för Sverige är hämtad från fyra studier (Jäntti et al, 2014). Huvudalternativet använder samtliga fyra studier för att genom en minsta kvadratmetoden estimerar koefficienten för bidragsinkomst: inkomstelasticiteten (Jäntti et al, 2014). Detta gäller för samtliga grupper, det vill säga grupperna kvinnor, män samt samboende.

Notera att även de alternativa antagandena för gruppen samboende hämtas från denna studie. Dessa alternativa antaganden baseras då på en ”macro-micro”-regression vilken omfattar samtliga länder från LIS. I detta görs då Sverige är ett extremfall och att internationell data ligger i linje med övrig forskning (Jäntti et al, 2014). För gruppen samboende är därmed huvudalternativet ett extremalternativ medan de alternativa antagandena visar på ett i forskningen mer etablerat intervall (Bargain et al, 2011; McClelland & Mok, 2012; Pirttilä & Selin, 2011).

Alternativa antaganden för ensamstående kvinnor och män hämtas från Blomquist och Hansson-Brusewitz (1990) artikel The Effect of Taxes on Male and Female Labour supply in Sweden. Artikeln behandlar estimat av arbetsutbudets funktioner för gifta män och kvinnor, något som diskuteras i avsnittet för antaganden. För män estimeras inkomstelasticiteten på snarligt sätt till huvudalternativet. För kvinnor används Heckmans metod vid ett linjärt antagande respektive FIML-metod ((Full information maximum likelihood – modell, vid ett icke-linjärt antagande för att estimerar inkomstelasticitet. För det linjära antagandet används Heckman-metod för att kompensera för det beroende som uppkommer av icke-arbetande individer i datasetet (Blomquist & Hansson-Brusewitz, 1990). Detta estimat ger denna uppsats sitt alternativa antagande om lägre inkomstelasticitet. Den icke-linjära modellen är en FIML-modell. I användningen av linjära modeller används en två-steps-procedur där först Heckmans metod korrigerar beroendet i stickprovet mellan arbetande och icke-arbetande, och sedan tillskriva observationer utan arbetsinkomst en standardiserad arbetsinkomst utifrån funktionen om lönenivå (Blomquist & Hansson-Brusewitz, 1990). Det antas att den linjära modellens estimat är konsistenta efter två-steps-proceduren, något som kan ifrågasättas utifrån att linjäritet inte bevisas i en icke-linjär kontext (Blomquist & Hansson-Brusewitz, 1990). Av denna anledning används FIML-modellen där funktionerna för lönenivån respektive arbetsutbud estimeras simultant vilket löser problemet med icke-linjäritet (Blomquist & Hansson-Brusewitz, 1990).

FIML-modellen genererar det alternativa antagandet om högre inkomstelasticitet tas konstanta preferenser (Blomquist & Hansson-Brusewitz, 1990). Blomquists och Hansson-Brusewitzs artikel har använts flitigt inom forskningen för offentlig ekonomi behandlade arbetslöshet, socialförsäkring och andra relaterade välfärdsfrågor (Pirttilä & Selin, 2011; Löfbom, 2018). Detta gör artikeln till ett gott riktmärke för de intervall för inkomstelasticitet som används inom svensk forskning. Även internationellt sett är befinner sig intervallet inom ramen för vad som anses som resonligt (Jäntti et al, 2014; McClelland & Mok, 2012; Bargain et al, 2011; Lundberg & Norell, 2018)

Inkomstelasticiteten är utifrån samtliga metoder den elasticiteten den procentuella förändringen av arbetade timmar i förhållande till procentuell förändring av bidragsinkomst.

Tabell 17 i appendix visar samtliga elasticiteter.

5.1.2 Deltagareelasticitet

Sensitivitetsanalysen för deltagareelasticitet görs utifrån två antaganden, ett antagande med hög deltagareelasticitet och ett med låg deltagareelasticitet. Båda antaganden baseras på likt huvudantagandet för inkomstelasticiteten på en internationell studie vilken inkluderar svensk data. Intervallet mellan antagandet om hög respektive låg deltagareelasticitet ger uttryck för högsta respektive lägsta resultat för Sverige. I simuleringsstudien *Every Kind of People? Labor Supply Elasticities in Europe and the US* använder sig Bargain et al (2011) av data från EUROMOD-projektet 2001. I Sveriges fall omfattar det två tvärsnittsstudier i form av undersökningar av inkomstfördelning. Studien använder en discrete-choice-modell för att estimerade deltagareelasticitet, med hänsyn till bidragsinkomst. Elasticiteter simuleras utifrån förändringen i arbetskraftsdeltagandet med hänsyn till bidragsinkomst. Då estimaten för samboende är snarlika antas de vara de samma för män och kvinnor för att anpassas till detta arbetes datamaterial. Estimaten baseras på en frekvensansats vilken består utav snittsannolikheten för varje utfall för varje hushåll, före och efter förändring i inkomst. Exempelvis är det sannolikheten för att angiven individ i ett hushåll, man eller kvinna, väljer att övergå från bidrag till arbete innan en förändring i bidragsinkomst respektive sannolikheten efter förändring i bidragsinkomst. Studiens val av modell ligger till grund för aningen lägre estimat än många andra studier utförda med Hausman-modellen.

Det anförs kritik mot Hausman-modellen i form av att oobserverade egenskaper hos hushållen kan påverka hushållens val. Det kan exempelvis handla om individers ambitionsnivå under skolåren och dess betydelse för senare val på arbetsmarknaden, men även länders skatte- och bidragssystem inverkan på hushållens val. Detta kan visserligen lösas med ingående paneldata vilken sträcker sig över en längre tidsperiod, dock saknas detta ultimata datamaterial. Följaktligen ger discrete-choice-modellen en bättre grund för framförallt skatte- och bidragssystem för respektive land i studien.

Studiens resultat har jämförts med ett flertal andra studier med fokus vid skatte- och bidragssystem. Estimerade elasticitet är i linje med studien från Bargain et al vilket underbygger dess tillförlitlighet (Andrén, 2002; Flood et al, 2004; Brink et al, 2007; Ziliak, 2010; Huffman, 2001; Kang et al, 2004; Senaj et al, 2016; McClelland et al, 2014; Bartels & Shupe, 2018).

Tabell 16 i appendix visar samtliga elasticiteter.

5.2 Förekomsten av barn

I detta arbete antas att elasticiteten för individer med och utan barn är den samma. Antagandets validitet kan ifrågasättas utifrån etablerad forskning vilken entydigt visar på att, i synnerhet ensamstående mödrar, har lägre inkomstelasticitet än andra grupper (Andrén, 2002; McClelland et al, 2014; Bartels & Shupe, 2018). Det indikerar att individer med barn i högre uträkning än individer utan barn är mer känsliga för inkomstförändringar. Förklaringen ligger delvis i att hushållets storlek direkt påverkar hushållets konsumtion.

Inkomstförändringar i hushåll med fler än en individ visar hur försörjande individer är känsligare för dessa förändringar då de tenderar att ändra sitt beteende (Persson & Vikman, 2010; Försäkringskassan, 2018; Löfbom, 2018). Ändringen kan antingen vara en övergång från bidrag till arbete eller en ökning i antalet arbetande timmar. Delvis verkar förklaringen finnas i att individer vilka är föräldrar tenderar att ta större ansvar för sin ekonomi genom att mer effektivt söka arbete. Detta kan exempelvis ses i tiden individer i olika hushållstyper befinner sig i arbetslöshet (Försäkringskassan, 2018; Borjas, 2011; Löfbom, 2018).

Att därmed inte ta hänsyn till huruvida det finns barn i hushållet är ett antagande som enbart görs utifrån begränsningen i tillgänglig data på nationell nivå och med relevant tidsspann. Avvägningen är problematisk utifrån utformningen av rådande bidragssystem. Förslaget om bidragstak är utformat för att träffa grupper med hög bidragsinkomst, en faktor som direkt bestäms utifrån antalet individer

i hushållet. Det är dock värt att notera hur de studier som valts ut som grund för inkomst- respektive deltagareelasticitet använder sig av gruppen kvinnor som helhet, det vill säga inkluderande individer med såväl som utan barn. Detta gör att en elasticitet för en grupp kan betraktas som en form utav viktat medelvärde av varje hushållstyps elasticitet tillhörande denna grupp. Utifrån detta finns det tillräcklig grund för att utföra beräkningar av marginaleffekter, dock med brasklappen att elasticitet för hushållstyper med fler individer med god möjlighet är högre än de simulerade.

Vidare kan förekomsten av barn i ett hushåll ha betydelse för individers preferenser och synen på konsumtion som en normal vara (Borjas, 2011). Det är känt att antalet barn ökar i takt med mäns inkomster bland heterosexuella par och att det med detta minskar antalet arbetade timmar för kvinnan i hushållet (Black et al, 2013). Detta kan ses som ett exempel på hur samboende kvinnors preferenser tar sig uttryck då budgetkurvan för hushållet skiftar utåt, med andra ord då budgetmängden ökar.

Relaterat till elasticiteternas betydelse är den berörda gruppens storlek. Notera även i förbigående att huvuddelen av populationen i är fertil ålder vilket inte minskar sannolikheten för ytterligare barn. Då förslaget inte specificerar vilka försörjningshinder som kommer att omfattas är estimaten i detta arbete användbara för en väldigt smal analys av potentiella utfall. De hushållstyper som påverkas mest av förslaget är de med barn. För dessa är givetvis sannolikheten för att föräldradighet som försörjningshinder betydande gentemot övriga. Då estimerade effekter tilltar med antalet barn i hushållet kan resultaten ifrågasättas utifrån att sannolikheten för föräldradighet som försörjningshinder ökar för med antalet barn. Den berörda gruppen är därmed inte nödvändigtvis så stor som estimerat.

Antal barn per hushåll antas även vara jämnt fördelat mellan kommunerna och regionerna. Detta antagande kan främst ifrågasättas utifrån två punkter. Det första är det faktum att tidigare studier och data visar hur antalet barn per bidragshushåll är högre i kommuner med färre än 75 000 invånare jämfört med övriga regioner (SCB, 2011). Därmed kan antagandet om jämn fördelning av antal barn per hushåll mellan regioner ifrågasättas. Det andra är den aningen ojämna fördelningen av barn mellan inrikes och utrikes födda bidragstagare som är samboende. Median-antalet barn för samboende bidragstagare med barn i hushållet är tre för utrikes födda och två för inrikes födda. Detta har viss betydelse då antalet personer i ett hushåll har inverkan på såväl bostadsbidragets storlek som det ekonomisk biståndets storlek. Därtill hör även andra bidrag som inte omfattas av förslaget om bidragstak men spelar en roll för andra bidrag, exempelvis barnbidrag och underhållsstöd, som har en signifikant inverkan på bidragshushålls disponibla inkomst. Följaktligen har det även betydelse vid estimat av tröskeeffekt, ersättningsgrad, intensiv marginal, samt extensiv marginal. Antaget att denna variation mellan grupper inte tas hänsyn till påverkar det givetvis tillförlitligheten till estimaten.

5.3 Samboende och korselasticitet

För den intensiva marginalen visar korselasticitet på hur en inkomstförändring hos individens partner påverkar individens tendens till förändring av antalet arbetade timmar (Varian, 2015). För den extensiva marginalen visar korselasticitet på hur en inkomstförändring hos individens partner påverkar individens tendens till övergång från bidrag till arbete, eller vice versa (Varian, 2015). Det är givetvis önskvärt att ta i beaktning de effekterna av korspriselastitet då observationsenheten i detta arbete är hushåll vilket följaktligen ger interaktionen mellan individers inkomst en viss betydelse. Det saknas dock tillfredställande underlag i form av kors-elasticitet med hänsyn till bidragsinkomst, i relevant region, samt med jämförbara omständigheter. Detta gäller för såväl inkomstelasticitet som deltagareelasticitet. Följaktligen behandlas enbart den individ i hushåll av samboendehushållstyp vilken först väljer att förändra sitt beteende. För att se till dynamiken i samboende hushållstyper multipliceras de samboendes elasticiteter, vilket ger hushållets samlade elasticitet till inkomstförändringen. En kritik av detta är det underliggande antagandet att de två individerna i hushållet i detta fall agerar oberoende av varandra i sitt beslut. Inte heller visar det sannolikheten för att den ena individen ändrar sitt beteende före den andra, och inte heller om eller hur den andra individen väljer

att ändra sitt beteende till den första. Slutligen antas att samtliga samboende hushåll består utav heterosexuella par, något som i mycket hög utsträckning tycks vara norm i gruppen men som givetvis exkluderar potentiellt beteendet för minoritetsgrupper.

5.4 Utrikes födda

En betydande andel av hushållens bidragstagare av ekonomiskt bistånd är utrikes födda (SoS, 2018). År 2017 bestod 133 044 biståndshushåll, av totalt 215 160 biståndshushåll, av bidragstagare med annat födelseland än Sverige (SoS, 2018). Andelen biståndshushåll av typen samboende med barn skiljer sig stort från motsvarande grupp av inrikes födda, något som även kan anas i det genomsnittliga ekonomiska biståndet för respektive grupp (SoS, 2018). Detta är relevant utifrån ett incitamentsperspektiv. Då simuleringarna enbart ser till arbetsutbudets förändringar behandlas inte arbetsmarknadsefterfrågan.

Inkomst- och deltagareelasticitet för invandrade individer är ett omdiskuterat ämne utan en entydig empirisk riktning. Vad som kan konstatera är att individens humankapital är av betydelse för deltagande på arbetsmarknaden (Borjas, 1990; Emsgård et al, 2007, 1986; Bertoli et al, 2016). Lika så indikeras att inkomstelasticiteten hos invandrande individer påverkas av löneläge, samt socialförsäkringssystem i landet individen emigrerar till (Jacobsen Kleven et al, 2014). Vidare är det även känt att inkomst- och deltagareelasticiteter varierar mellan länder delvis till följd av religiösa- och sociala normer (Bargain et al, 2011; Jäntti et al, 2014; Göksel, 2013; Verick, 2014). Annorlunda uttryckt är det graden konservatism i ett land (Göksel, 2013).

I vilken mån preferenser ändras vid emigration verkar vara ett relativt outforskat ämne inom svensk forskning. Det finns dock indikationer på att individer inledningsvis bibehåller tidigare preferenser (Biswal, 1999). Givet att gruppen utrikes födda består utav individer med i regel mer konservativa preferenser än den genomsnittliga preferensen för motsvarade grupp bland inrikes födda, kan preferenserna variera. Även detta kan ses som ett exempel på att givna antaganden inte nödvändigtvis motsvaras i datamaterialet utifrån synen på obetald tid som en normal vara. Elasticiteten för inkomst - respektive deltagareelasticitet kan därmed skilja sig visst mellan inrikes- och utrikes födda bidragstagare. Utifrån tidigare nämnd forskning visar svenska studiers resultat på att humankapital så som språkkunskaper, utbildning och arbetslivserfarenhet har en stor betydelse för sannolikheten för utrikes födda individer att komma i arbete (SoS, 2018; Mörk, 2011). Inte heller tas i beaktning aspekter som kan bidra till mycket starka incitament till arbete. Det tydligaste exemplet på detta är troligen hur individer med tillfälliga uppehållstillstånd kan få permanenta uppehållstillstånd vid egen försörjning (Löfbom, 2018).

Följaktligen kan effekterna av förslaget potentiellt skilja sig mellan inrikes- och utrikes födda. Detta tas dock inte hänsyn till i simulering till följd av begränsningar i tillhandahållen data, samt arbetets omfattning.

5.5 Bidragsinkomst, antaganden om riksnorm

För att estimerar hur mycket ekonomiskt bistånd som betalas ut per hushåll används riksnormen. Riksnormen är den grundnivå vilken tillsammans med andra skäligena kostnader, vilka beskrivs i avsnitt 2.1.1, utgör det ekonomiska biståndet. Riksnormen för ett hushåll utgör summan av personliga kostnader för samtliga medlemmar i hushållet och de gemensamma kostnaderna (SoS, 2017). Riksnormen kan liknas vid ett existensminimum. Kommuner kan välja bevilja och betala ut mer för andra personliga kostnader, men riksnormen sätter en lägstanivå.

Riksnormen används som en fingervisning för hushållstypernas olika omfattning av ekonomiska bistånd. Den visar alltså hur mycket man som minst kan förvänta sig att ett hushåll av en viss hushållstyp får ut i transfereringar en genomsnittlig månad. Riksnormen utgår ifrån tre variabler: personliga kostnader för hemmavarande barn, personliga kostnader för vuxna, samt gemensamma hushållskostnader (SoS, 2017). Beroende på hemmavarande barns ålder och kostnader relaterade

till detta, varierar ersättningen. Detta möjliggör flertalet potentiella utfall av bidragsstorlek för en och samma hushållstyp. Följaktligen har tre antaganden om det ekonomiska biståndets omfattning gjorts: ett lågt, ett medel och ett högt antagande. Detta ska visa på spridningen som kan finnas mellan hushåll inom en hushållstyp. Spridningen är av betydelse på flera sätt. Dels kan det påverka estimatet av hur många hushåll som berörs av förslaget, dels kan det påverka estimatet av hur mycket bidragstagare i hushållen reagerar på förändringen förslaget medför. Då riksnormen, som namnet antyder, är nationella riktlinjer gäller antagandet för samtliga regioner. En mer ingående redogörelse för hur antaganden om riksnormen utformas presenteras i tekniskt appendix.

5.6 Lönenivå

Förslaget syftar till att sätta ett maxbelopp för bidrag. Underlaget för förslaget har delvis baserats på material från riksdagens utredningstjänst där man utgått ifrån en lägsta lön av 18 000 kr per månad, brutto (Moderata Samlingspartiet, 2016; Riksdagens utredningstjänst, 2016a). Detta motsvarar ingångslönen för en kommunalarbetare (Riksdagens utredningstjänst, 2016a). Följaktligen är det denna lönenivå arbetet utgår ifrån vid simulering och estimat.

Det kan dock diskuteras huruvida detta antagande är representativt sett till vilka sektorer som i högst utsträckning sysselsätter tidigare bidragstagare av ekonomiskt bistånd. För det första varierar sektor stort mellan män och kvinnor (Heimersson, 2018). Män tenderar att arbeta inom privat sektor med yrken relaterade till lagerverksamhet eller transport (SCB, 2016). Kvinnor tenderar att arbeta inom offentlig sektor med vårdrelaterade yrken så som undersköterska och personlig assistent (SCB, 2016). Beroende på sektor och geografisk region varierar löneläget betydande (Larsson, 2017). Det kan konstateras att branscher inom privata sektorer har högre medellön, men även större spridning (Larsson, 2017). Offentlig sektor har lägre medellön och mindre spridning (Larsson, 2017). Att kommunalarbetare skulle vara den mest representativa gruppen kan ifrågasättas utifrån fördelningen mellan sektorer och sett till den lägsta 10-percentilen för samtliga branscher, vilken representerar lägsta löneläge och därmed fungerar som ett gott riktmärke för ingångslöner (SCB, 2018). Sammanfattningsvis hävdar uppsatsförfattaren att förslagets lönemärke är satt för lågt och med för stor osäkerhet för bidragstagare som grupp. Följaktligen riskerar simuleringarna av förslaget att visa på mindre effekter än vad som kan förväntas vid mer komplexa antaganden. Det vore därför önskvärt att simulera effekterna av ingångslön för olika sektorer. Med hänsyn till arbetets omfattning och avgränsningar behandlas detta inte i arbetet, men är en mycket viktig poäng för simuleringarnas tillförlitlighet. Exempelvis kan de deskriptiva måtten påverkas vilket kan förväntas ge högre estimat än vad som egentligen är fallet. Med andra ord kan detta antagande leda till att man underskattar de ekonomiska incitamenten och därmed effekten av förslaget.

5.7 Bidragstakets satta nivå

Moderaternas förslag är utformat för att, som tidigare nämnt, sätta ett tak för summan av bostadsbidrag och ekonomiskt bistånd. Förslaget uttrycker att nivån bör motsvara 75 procent av lägsta lönen. Detta motsvarar 13 500 kr per hushåll och månad. Med förslagets betoning på behovet av utredning får nivån tolkas som en fingervisning mot förslagets syfte; att bidrag inte ska påverka individens ekonomiska incitament till arbete. Med det sagt finns det utrymme att diskutera huruvida det är möjligt att precisera denna siffra och därigenom optimera förslagets utformning. Skulle den egentliga nivån ligga under de förslagna 75 procenten finns det en samhällsekonomisk vinning i att sänka taket ytterligare, medan ett tak satt för lågt inte längre uppfyller syftet med det ekonomiska biståndet; att bibehålla dräglig levnadsstandard. Då detta arbete enbart behandlar förslaget i sin rådande utformning kommer optimering inte behandlas i detalj men nämns då det givetvis är en väsentlig aspekt av utformningen.

6 Simulering och resultat

6.1 Simulering av direkta effekter

Detta avsnitt behandlar förslaget förväntade direkta effekter, dvs. hur många hushåll som berörs och vilka egenskaper dessa hushåll har gemensamt.

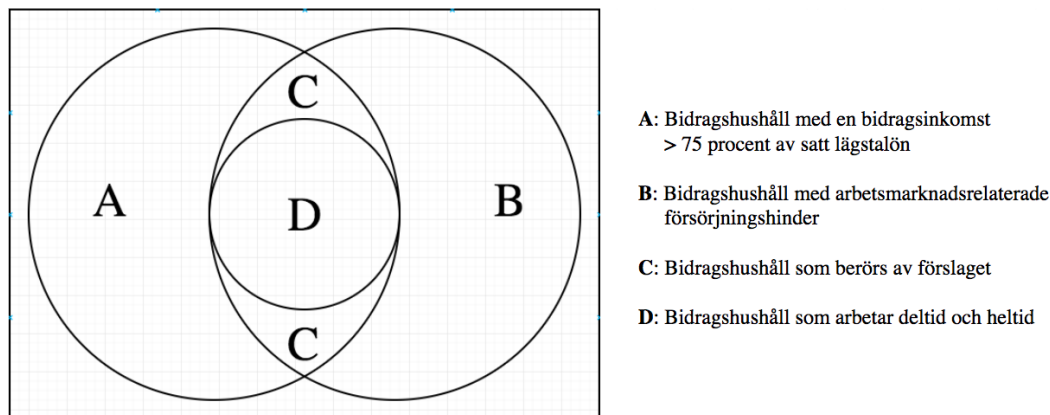
Inledningsvis presenteras hur estimat har genomförts. För varje estimering redogörs resultat på riksnivå och regional nivå. Estimering på riksnivå syftar till att ge en övergripande bild av förslaget effekter samt fördelning av hushåll över regionerna. Estimat på regional nivå möjliggör att jämföra hur bostadsbidragets omfattning påverkar antalet berörda hushåll i regionerna. Skillnader inom regionerna studeras utifrån skillnader i skattetryck men även hur fördelningen av hushållstyper påverkar antalet berörda hushåll.

För varje nivå presenteras siffror för arbetslösa, deltidsarbetande samt heltidsarbetande. För dessa presenteras även information om bidragstagarens härkomst, samt antagande om riksnormens omfattning.

Slutligen framvisas de egenskaper som gemensamma hos berörda hushåll över lag. Här behandlas region, antal barn per hushåll, antal hushållsmedlemmar, samt härkomst.

6.1.1 Det totala antalet berörda hushåll

Figur 6 ger en överblick över hur gruppen av berörda bidragshushåll har estimerats. Mängd A utgörs av de bidragshushåll med en bidragsinkomst som överskrider 75 procent av satt lägstatlön. Mängd B utgörs av bidragshushåll med arbetsmarknadsrelaterade försörjningshinder. Mängd C, $A \cap B$, är de bidragshushåll som berörs av förslaget. Mängd D, $D \subset C$, är de bidragshushåll som arbetar deltid och heltid; de hushåll som utgör underlaget för effekter på den intensiva marginalen. Mängden $D' \subset C$ är de hushåll som inte arbetar. Dessa utgör underlaget för effekter på den extensiva marginalen.

Figur 6: Venndiagram över berörda bidragshushåll

Differensen mellan V_0 (transfereringar utan tak) och V_1 (transfereringar med tak) används som en indikator på vilka hushållstyper i respektive kommun som har en inkomst hög nog att beröras av förslaget. De hushållstyper vilka har en differens större än noll antas tillhöra denna grupp. Detta är mängd A. Antalet hushållstyper i respektive region tillhörande gruppen summeras. Dock omfattar denna beräkning samtliga former av försörjningshinder vilket kräver ytterligare avgränsning. För att beräkna antalet hushåll som både har en bidragsinkomst vilken överskrider 13 500kr per månad och försörjningshinder till följd av arbetsmarknadsskäl, görs detta för respektive kommun. Andelen bidragshushåll med försörjningshinder till följd av arbetsmarknadsskäl beräknas för respektive kommun. Detta är mängd B. Given andel multipliceras sedan med antal hushåll i respektive

hushållstyp för varje kommun. Här görs antagande att arbetslösheten är jämt fördelad över varje hushållstyp, något som kan ifrågasättas bland annat utifrån att förekomsten av barn i ett hushåll ökar sannolikheten för föräldraledighet. Mängd C är intersektionen mellan gruppen av hushåll med bidragsinkomst överskridande 13 500kr och hushåll med försörjningshinder till följd av arbetsmarknadsskäl. Tabell 4 visar estimaten av antalet hushåll vilka berörs av förslaget. Tabellen är uppdelad efter region med hänsyn till riksnormens omfattning. Tabellen inkluderar samtliga bidragstagare som har försörjningshinder av arbetsmarknadsskäl, dvs arbetslösa, deltidsarbetande, samt heltidsarbetande. Tabellen är en redovisning för mängd C i figur 6.

Tabell 4: Totala antalet berörda hushåll

	Riksnorm, antagande om lågt bidrag	Riksnorm, antagande om medel-bidrag	Riksnorm, antagande om högt bidrag
Storstockholm	3 959	6 791	7 899
Storgöteborg	2 684	6 480	4 034
Stormalmö	3 981	3 208	4 888
Kommuner >75 000	7 238	7 442	7 534
Kommuner <75 000	12 200	13 007	18 222
Riket	30 062	36 928	42 577

Antalet berörda hushåll förväntas ligga mellan ungefär 30 062 och 42 577 på riksnivå. Estimatet skiljer sig som mest i Stockholm där det högsta estimatet är nära det dubbla av det lägsta estimatet. I övriga kommuner är spridningen betydligt mindre. Minst är den i kommuner med fler än 75 000 invånare där skillnaden mellan högsta och lägsta antagande endast är ett hundratal hushåll. Detta kan indikerar att förslagets utformning är på en nivå som gör att majoriteten av bidragstagare redan omfattas vid en låg nivå, för denna region. Detta stöds utav tabell 5 som visar på andelen av hushåll som berörs av förslaget sett till de som kunde berörts utav förslaget utifrån försörjningshinder.

Tabell 5: Andel berörda hushåll av hushåll med arbetsmarkandsrelaterade försörjningshinder

	Riksnorm, antagande om lågt bidrag	Riksnorm, antagande om medel bidrag	Riksnorm, antagande om högt bidrag
Storstockholm	19,89%	34,17%	39,72%
Storgöteborg	52,19%	54,86%	77,56%
Stormalmö	32,34%	24,33%	36,16%
Kommuner >75 000	32,54%	32,85%	33,02%
Kommuner <75 000	22,40%	22,59%	30,58%
Riket	26,38%	28,28%	35,38%

Utifrån tabell 5 kan det konstateras att oavsett nivån för det ekonomiska biståndet, antagandet om riksnorm, berörs inte majoriteten av hushåll på nationell nivå. På regional nivå sticker Storgöteborg ut genom att för samtliga nivåer för ekonomiskt bistånd omfattas majoriteten av bidragstagare. Detta tolkas utifrån kommande avsnitt om hushållens egenskaper.

Utifrån den förutbestämda skillnaden om olika regioners omfattning av bostadsbidrag kan det tolkas som att Storstockholms högre bostadsbidrag ger en större bas för vilka hushåll som kan beröras av förslaget. Vid en ökning av det ekonomiska biståndets omfattning, nivån av riksnormen, ger det stora effekter i antal. Då antaganden om riksnormen baseras fullt på hemmavarande barns personliga kostnader, är det en ökning av dessa som är avgörande för om hushåll omfattas av förslaget. Detta indikerar att det i praktiken skulle finnas hushåll i samma kommun, av samma hushållstyp som påverkas olika av förslaget. Då bidraget ökar med barnets ålder kan det sägas att ju äldre hemmavarande barn i ett hushåll är, desto större sannolikhet är det att hushållet berörs.

Vidare indikeras även att antal barn är avgörande för huruvida ett hushåll omfattas eller inte. Hushållstyper med fler barn kommer i högre utsträckning än hushåll med färre barn påverkas. Följaktligen har även förekomsten av barn stor betydelse för huruvida ett hushåll omfattas eller ej. Detta diskuteras närmare i kommande avsnitt med hänvisning till figur 8

Gällande antalet berörda, se tabell 4, i respektive region, befinner sig majoriteten av berörda hushåll i kommuner med färre än 75 000 invånare. Detta är kanske föga förvånande då denna region utgör majoriteten av Sveriges kommuner. Då resultatet viktas visar det hur förslaget berör varje region i snitt, sett till regionens storlek. Detta görs i kommande avsnitt med hänvisning till tabell 9.

6.1.2 Antal arbetslösa bidragshushåll

Försörjningshinder där arbetslöshet ligger till grund för behovet av bidrag är de hushåll som utgör populationen för estimat av den extensiva marginalen. Hushållen är de från försörjningshinder med arbetslöshet till följd av otillräcklig arbetslöshetsersättning, väntar på ersättning, samt ingen arbetslöshetsersättning. Gruppens storlek beräknas genom att multiplicera dess andel med populationen som berörs av förslaget. Detta ger som ovan nämnt mängd C, utan mängd D, i figur 6. Tabell 6 visar det estimerade antalet arbetslösa bidragstagare med hänsyn till region, härkomst, samt antagande om riksnorm.

Tabell 6: Antal arbetslösa hushåll vilka berörs av förslaget

		Riksnorm, antagande om lågt bidrag	Riksnorm, antagande om medel-bidrag	Riksnorm, antagande om høgt bidrag
Storstockholm	Inrikes födda	672	1 545	1 991
	Utrikes födda	3 131	4 990	5 604
Storgöteborg	Inrikes födda	435	465	898
	Utrikes födda	2 131	2 232	2 915
Stormalmö	Inrikes födda	484	777	962
	Utrikes födda	2 405	3 063	3 332
Kommuner >75 000	Inrikes födda	1 313	1 332	1 337
	Utrikes födda	5 677	5 724	5 756
Kommuner <75 000	Inrikes födda	1 779	1 802	3 486
	Utrikes födda	9 816	9 894	12 347
Riket	Totalt	28 794	30 873	38 628

Antalet berörda hushåll beräknas vara mellan ungefär 28 800 och 38 628. Detta går i linje med tabell 4, vilket givetvis förklaras med att majoriteten av hushållen är arbetslösa. Detta följer sig naturligt av två anledningar. Den första är att en majoritet av alla med arbetsmarkandsrelaterade försörjningshinder är arbetslösa. Det andra är att de som arbetar redan har en förvärvsinkomst som borträknas från det ekonomiska biståndet. Därmed är det färre bland de arbetande bidragstagarna som kommer upp i samma omfattning av ekonomiskt bistånd som bland arbetslösa bidragstagare.

Vidare kan det konstateras att bland arbetslösa bidragstagare berörs hushåll med utrikes födda bidragstagare i högre utsträckning än hushåll med inrikes födda bidragstagare. Detta kan förklaras med antal barn per hushåll, vilket diskuteras närmare i avsnitt 6.1.4 om hushållens egenskaper.

6.1.3 Antal arbetande bidragshushåll

Mängd D i figur 6 är försörjningshinder där otillräcklig inkomst vid arbete ligger till grund för behovet av bidrag är de hushåll som utgör populationen för estimat av den intensiva marginalen. Dessa är hushålls där individen arbetar deltid/otillräcklig inkomst, arbetar deltid/ väntar på inkomst, arbetar heltid/ otillräcklig inkomst, eller arbetar heltid/ väntar på inkomst. Gruppens storlek beräknas genom att multiplicera dess andel med populationen som berörs av förslaget. Andelen hushåll som arbetar deltid respektive heltid multipliceras med antalet som tillhör den intensiva marginalen. Tabell 7 visar antalet berörda deltidsarbetande enligt samma utformning som för tabell 6.

Tabell 7: Antal deltidsarbetande hushåll vilka berörs av förslaget

		Riksnorm, antagande om lågt bidrag	Riksnorm, antagande om medel-bidrag	Riksnorm, antagande om högt bidrag
Storstockholm	Inrikes födda	23	43	43
	Utrikes födda	112	160	160
Storgöteborg	Inrikes födda	17	33	33
	Utrikes födda	84	108	108
Stormalmö	Inrikes födda	14	24	24
	Utrikes födda	75	97	97
Kommuner >75 000	Inrikes födda	36	60	60
	Utrikes födda	180	239	239
Kommuner <75 000	Inrikes födda	70	126	126
	Utrikes födda	385	470	470
Riket	Totalt	1 011	1 361	1 361

För deltidsarbetande förväntas ca 1000 till 1350 hushåll beröras av förslaget. Det kan konstateras att antagandet om ett ekonomiskt bistånd på medelnivå är så pass omfattande att det i praktiken fungerar som en övre gräns. Detta då antalet berörda hushåll är det samma för antagandet om medel respektive högt bidrag efter riksnorm.

Precis som för gruppen arbetslösa finns majoriteten av berörda hushåll i regioner med färre än 75 000 invånare. Andelen berörda hushåll inom regionerna visar hur ungefär 23 till 34 procent av deltidsarbetande bidragshushåll berörs i storstäderna. För kommuner övriga regioner är det spannet betydligt högre då ca 27 till 38 procent av bidragshushållen i området berörs av förslaget. Detta kan tolkas som att inte enbart är det i absoluta antal fler som berörs utan att det finns även en skillnad mellan regioner, eller mer precis mellan Storstadsregionerna och resten av landet. Förklaringen ligger delvis i skattetrycket då det i snitt är mer lönsamt att arbeta i storstadsregionerna än vad det är i övriga regioner. Därmed blir bidraget stötte för hushåll utanför storstadsregionerna då nettolönen är lägre.

Antalet hushåll med utrikesfödda bidragstagare är i linje med gruppen arbetslösa bidragstagare högre än för inrikes födda sett till absolut antal. Detta behandlas närmare i kommande avsnitt med hänvisning till tabell 10.

Gällande heltidsarbetande bidragstagare vilka berörs av förslaget redovisas estimaten för denna grupp i tabell 8.

Tabell 8: Antal heltidsarbetande hushåll vilka berörs av förslaget

		Riksnorm, antagande om lågt bidrag	Riksnorm, antagande om medel-bidrag	Riksnorm, antagande om högt bidrag
Storstockholm	Inrikes födda	1	4	11
	Utrikes födda	20	50	90
Storgöteborg	Inrikes födda	1	3	9
	Utrikes födda	16	39	71
Stormalmö	Inrikes födda	16	76	190
	Utrikes födda	36	122	283
Kommuner >75 000	Inrikes födda	1	5	14
	Utrikes födda	31	73	128
Kommuner <75 000	Inrikes födda	57	302	748
	Utrikes födda	93	413	1045
Riket	Totalt	271	1104	2588

Antalet berörda hushåll förväntas ligga mellan ca 270 och 2 600. Till skillnad från gruppen av deltidsarbetande bidragstagare ökar antalet berörda hushåll med antagandet om medel respektive högt bidrag. Ökningen är i absoluta tal som störst från antagandet om medel- nivå på bidraget till antagandet om högt bidrag för samtliga regioner och riket. Sett till procentuell ökning är de för majoriteten av regionernas störst skillnad mellan det låga och medelantagandet. Förklaringen ligger i, det numera återkommande konstaterandet, att antalet barn och dess ålder, spelar in. Detta diskuteras som nämnt tidigare kommande avsnitt med hänvisning till figur 8.

Gällande antalet berörda hushåll sett till region så är det kommuner med färre än 75 000 invånare som berörs mest av förslaget. Sett till andel påverkade hushåll i varje region utmärker sig Stormalmö och kommuner med färre än 75 000 invånare. I dessa regioner berörs ungefär 7-9 procent av heltidsarbetande hushåll vid ett antagande om lågt bidrag. Vid antagande om ett medel-bidrag berörs ca 34 procent. Vid antagande om högt bidrag berörs ca 83 procent av de heltidsarbetande bidragstagarna i respektive region. Jämförelsevis berörs mellan ca 2 till 13 procent av förslaget i övriga regioner. Precis som för heltidsarbete ligger förklaringen delvis i skattetrycket; högre skattetryck kräver mer bidrag. Dels ligger förklaringen i antalet hushåll av hushållstyper med stort antal medlemmar. Alltså, ju större hushåll, desto mer inkomst krävs för att uppnå riksnormens grundläggande nivåer.

6.1.4 Egenskaper hos berörda bidragshushåll

Det är fyra egenskaper hos berörda hushåll hushållen som utmärker sig. Den första är region. Som visat i tabell 4 befinner ett stort antal av de berörda hushållen i kommuner med färre än 75 000 invånare. Notera att denna region även utgör en majoritet utav hushåll, totalt sett. De regioner som i snitt berörs i störst utsträckning sett till antal hushåll är storstadsregionerna Storgöteborg och Stormalmö. Tabell 9 visar många hushåll per kommun i given region som i snitt berörs av förslaget.

Tabell 9: Snittestimat av antal berörda hushåll

Region	Snittantal berörda hushåll, Totalt	Snittantal berörda hushåll, Inrikes födda	Snittantal berörda hushåll, Utrikes födda
Storstockholm	8,54	0,68	7,86
Storgöteborg	24,39	2,58	21,81
Stormalmö	15,33	1,18	14,14
Kommuner >75 000	13,06	0,94	12,12
Kommuner <75 000	6,74	1,32	5,42
Riket	10,41	1,38	9,28

Storgöteborg är den region med högst snittvärde med ett estimat av 24 berörda hushåll per kom-

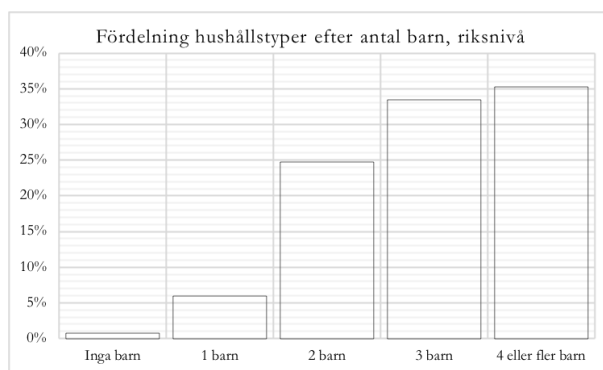
mun. Vidare följer Stormalmö med ett snittestimat av 15 berörda hushåll per kommun. Kommuner med fler än 75 000 invånare bryter det förväntade mönstret, då regionen följer Stormalmö med ett snittestimat av 13 berörda hushåll per kommun. Storstockholm och kommuner med färre än 75 000 invånare estimeras ha ett betydligt lägre snitt än övriga regioner, med 9 (8,5) respektive 7 (6,74) berörda hushåll per kommun. Det viktade snittestimatet för riket är 10 berörda hushåll per kommun. Sett till fördelningen mellan hushåll med uppdelning mellan inrikes och utrikes födda bidragstagare är det en överhängande andel, i linje med tidigare studier, utrikes födda. Detta är den andra egenskapen vilken karakteriserar huvudantalet av berörda hushåll. Tabell 10 visar fördelningen mellan berörda hushåll mellan inrikes respektive utrikes födda bidragstagare.

Tabell 10: Fördelning mellan inrikes respektive utrikes födda bidragstagare

Region	Berörda hushåll, Inrikes födda	Berörda hushåll, Utrikes födda
Storstockholm	7,96%	92,04%
Storgöteborg	10,57%	89,43%
Stormalmö	7,71%	92,29%
Kommuner >75 000	7,23%	92,77%
Kommuner <75 000	19,56%	80,44%
Riket	15,37%	84,63%

För samtliga regioner, såväl som för hela riket, är majoriteten av berörda hushåll utrikes födda. Rikssnittet är estimerat till att 84,63 procent av berörda hushåll har utrikes födda bidragstagare. Kommuner med färre än 75 000 invånare avviker aningen från övriga regioner då antalet inrikes födda bidragstagare i berörda hushåll är större än för övriga. Resultatet relaterar till de två resterande egenskaper i hög grad vilka karakteriserar förslagens berörda grupp.

Figur 7 visar den procentuella fördelningen av antal barn i berörda hushåll. Det kan konstateras att antalet barn är av betydelse för huruvida ett hushåll berörs av förslaget eller ej. Detta är en naturlig följd sett till utformningen såväl av bostadsbidraget, som stiger i takt med antal personer i hushållet, som det ekonomiska biståndet som även det ökar då antalet individer i hushållet ökar.

Figur 7: Fördelning av barn inom berörda hushåll

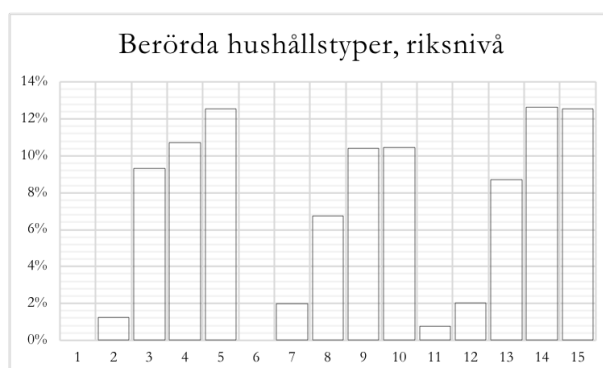
Sannolikheten för att berörda hushåll med utrikes född bidragstagare är större sett till snittantalet barn per hushåll med hänsyn till bidragstagarens civilstånd. Tabell 11 visar antalet barn är högre för gruppen utrikes födda. Medianen för antalet barn per hushåll är för samtliga hushåll är två, med undantag för samboende bidragshushåll med utrikes födda där medianen är tre barn per hushåll. Detta är förklarligt utifrån informationen om att inrikes födda bidragstagare är yngre och i högre grad ensamstående. Äldre datamaterial från Socialstyrelsen har visat på att samboende bidragshushåll i regel har fler barn än ensamstående, vilket även kan anas i detta datamaterial (SCB, 2011; SoS,

2016 a). Detta innebär att sannolikheten för gruppen utrikes födda att beröras av förslaget är större än för gruppen inrikes födda.

Tabell 11: Snittantal barn per hushåll, riksnivå

Hushåll	Inrikes födda	Utrikes födda
Ensamstående kvinnor	1,63	1,93
Ensamstående män	1,50	1,78
Samboende	1,98	2,40

Slutligen kan det konstateras att den fjärde egenskapen vilken utmärker sig bland berörda hushåll är antalet individer i hushållet. Figur 8 visar den procentuella fördelningen mellan hushållstyper.

Figur 8: Fördelning av berörda hushållstyper

Det framgår tydligt att antalet berörda hushåll ökar i takt med antalet hushållsmedlemmar. Detta är givetvis beroende av antalet barn i hushållet, vilket är synnerligen tydligt för hushållstyper med två eller fler barn, men även för hushåll utan barn. Antal personer i hushållet är i Storstockholms fall extra tydligt utifrån figur 18 i appendix. Denna visar hur hushållstyp 11, samboende utan barn, påverkas av förslaget medan hushållstyp 1 samt hushållstyp 6, ensamstående kvinnor respektive ensamstående män, är oberörda av förslaget. Förklaringen finnes, som tidigare diskuterats, i bostadsbidragets högre belopp i Storstadsregionerna där Storstockholm utmärker sig med högst medelbostadskostnader.

Relaterat till antalet barn är även barns ålder. Ju äldre barn, desto högre bidrag för hemmavaran-
de barns personliga kostnader enligt riksnormen. Hushåll med äldre barn kommer därmed beröras i högre utsträckning än hushåll med yngre barn.

Sammanfattningsvis skulle kunna sägas att ett typiskt hushåll vilket berörs av förslaget har samtliga egenskaper som beskrivits i detta avsnitt. Det kan uttryckas som att det finns två typiska hushåll. Det första är typiskt då det i högst utsträckning bland de andra hushållstyperna förekommer bland berörda hushåll och relaterar mest till snittantal barn, sysselsättning, och härkomst. Det hushållet består utav ett samboende par med tre barn. Hushållet finns i en mindre kommun utanför storstadsregionerna. Bidragstagaren är utrikes född och arbetslös. Det andra hushållet är mer typiskt sett till den procentuella fördelningen av hushåll. Detta hushåll består utav en ensamstående kvinna med två barn. Bidragstagaren är arbetslös och är utrikes född. Resultaten är i linje med tidigare studier utifrån vad beskrivits i avsnitt 2.2.

6.2 Simulering av diskretionära mått

De diskretionära måtten estimeras utifrån en sammanvägning av uppgifter beskrivna i materialavsnittet 4. Utformningen av måttens variabler visas i tekniskt appendix. Måttens utformning är som tidigare nämnt i teoriavsnittet, se avsnitt 3.7.2 och 3.7.1 för detaljer, följande:

$$TE = \frac{Y_{B,A} - (Y_{D,A} - Y_{D,A=0})}{Y_{B,A}} = 1 - \frac{Y_{D,A} - Y_{D,A=0}}{Y_{B,A}} \quad (23)$$

$$EG = 1 - \frac{Y_{D,A} - Y_{D,A=0}}{Y_{D,A}} = \frac{Y_{D,A=0}}{Y_{D,A}} \quad (24)$$

Utifrån arbetets disposition visar avsnitt därför 6.2.1 och 6.2.2 resultaten av simuleringarna.

6.2.1 Tröskeeffekter

Tabell 12 visar de genomsnittliga tröskeeffekterna för respektive region utifrån antagande om riksnormens omfattning. Simuleringar har gjorts med och utan bidragstak för hel- och deltidsarbete. Inledningsvis behandlas effekterna vid heltidsarbete, avslutningsvis effekterna vid deltidsarbete.

Se tabell 12:s resultat för heltidsarbete. Det indikeras skillnader i tröskeeffekter mellan regioner, samt mellan antagande om riksnorm, dock utan statistisk säkerställning. Minskningen i tröskeeffekter vid införande av bidragstak förväntas vara betydande och motsvarar förändringar av ca 6,8 till 10,8 procent sett till antagandet om låg riksnorm, ca 9,2 till 15,8 procent sett till antagandet om medel-riksnorm, ca 17,2 till 24,9 procent sett till antagandet om hög riksnorm. Notera att förändring inte är statistiskt säkerställd.

Tabell 12: Tröskeeffekter

		Utan bidragstak			Med bidragstak		
		Riksnorm, antagande om lågt bidrag	Riksnorm, antagande om medel-bidrag	Riksnorm, antagande om högt bidrag	Riksnorm, antagande om lågt bidrag	Riksnorm, antagande om medel-bidrag	Riksnorm, antagande om högt bidrag
Storstockholm	Heltid	81,28%	84,91%	91,71%	72,58%	71,63%	69,02%
	Deltid	21,97%	21,97%	21,97%	21,97%	21,97%	21,97%
Storgöteborg	Heltid	81,06%	84,66%	91,41%	74,25%	74,89%	72,59%
	Deltid	24,65%	24,65%	24,65%	24,65%	24,65%	24,65%
Stormalmö	Heltid	79,98%	83,59%	90,36%	73,04%	73,72%	71,23%
	Deltid	23,01%	23,01%	23,01%	23,01%	23,01%	23,01%
Kommuner > 75 000	Heltid	80,09%	83,71%	90,50%	73,77%	75,06%	72,89%
	Deltid	24,63%	24,63%	24,63%	24,63%	24,63%	24,63%
Kommuner < 75 000	Heltid	79,27%	82,90%	89,72%	73,92%	75,30%	74,30%
	Deltid	25,30%	25,30%	25,30%	25,30%	25,30%	25,30%

Sett till heltidsarbete utan bidragstak avgörs tröskeeffekten utifrån bostadsbidragets omfattning, skattetryck, minskningen av transfereringar vid övergång från bidrag till arbete, samt riksnorm. Bostadsbidragets omfattning visar sin betydelse då störst tröskeeffekter estimeras i storstadsregioner. Detta kan del förklaras utifrån bostadsbidragets utformning med högre genomsnittligt godtagbara boendekostnader i områden med högre hyreskostnader. Dock kan regionerna inte rangordnas utifrån bostadsbidragets omfattning, vilket kan förklaras med regionernas skattetryck. Att Stormalmö, med näst högst genomsnittligt bostadsbidrag av regionerna, estimeras ha lägre tröskeeffekter än Storgöteborg kan förklaras utifrån Stormalmös högre nettolön. Lägst tröskeeffekter har regionen av kommuner med färre än 75 000 invånare. Det kan förklaras utifrån avtrappningen av bidraget vid övergången från bidrag till arbete. Med hänsyn till riksnormen trappas transfereringar av vid övergång från bidrag till arbete. Då regionen av kommuner med färre än 75 000 invånare har lägst genomsnittliga boendekostnader är förändringen i transfereringar mindre vid övergång till arbete än för övriga regioner. Riksnormens omfattning har en betydande inverkan för tröskeeffekter. Det kan förklaras dels utifrån utformningen av tröskeeffekt som mått, dels utifrån ackumulerad effekt av transfereringar. Utifrån måttets utformning ökar både den disponibla inkomsten vid bidrag och

den disponibla inkomsten vid arbete i takt med riksnormen. Bruttolönen är en given konstant av 18 000 kr. Följaktligen ökar tröskeleffekten med riksnormen. Gällande ackumulerad effekt av transfereringar uttrycks detta i förändringens storlek mellan antaganden om riksnorm. Förändringen av tröskeleffekt är större mellan antagandet om medel-riksnorm och hög riksnorm, än mellan antagandet om låg riksnorm medelhög riksnorm. Ju fler medlemmar, ju fler barn, och ju äldre barnen är, desto högre blir tröskeleffekten. Samtidigt minskar spridningen, sett till varians. Då fler hushållstyper omfattas ökar tröskeleffekterna för de hushållstyper som redan inkluderats i lägre antaganden får ökade effekter, samtidigt som fler hushåll inkluderas över lag. Figur 23 till 27 i appendix sammanfattar statistiska mått för regionernas uppmätta tröskeleffekter. Utifrån dessa anas en skevhet i fördelning av tröskeleffekter då medelvärde och median skiljer sig, samt att spridningen i estimaten sett till kvartilerna. Vid test av skevhet indikeras positiv skevhet, se tekniskt appendix för redogörelse av Pearson's test. Alltså, ju högre antagande om riksnorm, desto fler hushåll omfattas och ju högre blir koncentrationen av höga tröskeleffekter. Därmed visar antagandena riksnormens omfattning både effekten för gruppen som helhet, men även hur de hushåll som tillhör denna grupp förväntas handla. Vid införande av bidrags kvarstår inte effekterna i samma utsträckning då transfereringar inte tillåts ge samma ackumulerade effekt.

Vid införandet av bidragstak är det fortsatt bostadsbidragets omfattning, samt minskningen av transfereringar vid övergång från bidrag till arbete som avgör tröskeleffekten. Då skattetrycket förblir oförändrat analyseras betydelsen av denna inte närmare i detta arbete med hänsyn till arbetets omfattning. Det är dock värt att poängtera att skattetryck givetvis påverkar tröskeleffekter även med bidragstak. Betydelsen av bostadsbidragets omfattning fördelar regionerna mellan storstadsregioner och landet i övrigt. Då övriga regioner har lägre genomsnittliga boendekostnader än storstäderna är bidragstakets inverkan liten, sett till förändringen i transfereringar vid övergång till arbete. För storstadsregionerna estimeras lägre tröskeleffekter utifrån större förändringen i disponibel inkomst vid bidragstak. Gällande minskningen av transfereringar tar detta sig uttryck olika i regionerna. Storstockholm har ett fortsatt linjärt samband mellan tröskeleffekt och riksnormens omfattning då förändringen i transfereringar ökar med riksnormen. För övriga regioner är tröskeleffekten som störst vid antagandet om medel-riksnorm. Detta kan förklaras utifrån måttets utformning. Vid bidragstak estimeras den disponibla inkomsten vid bidrag lägre än vid estimeringar utan bidragstak. Disponibel inkomst vid arbete ökar fortsatt i takt med riksnormen. Bruttolönen är fortsatt en given konstant av 18 000 kr. Vad som avgör tröskeleffekt, sett enbart till transfereringar, är avtrappningen av bidragen, alltså hur mycket av transfereringar hushållet får behålla vid övergången till arbete. Detta bestämmer om den disponibla inkomsten vid arbete fortsätter öka med riksnormen. Vid antagandena om låg och medel-riksnorm underskrider summan av bostadsbidrag och ekonomiskt bistånd nivån för bidragstak. Antagandet om medel-riksnorm ger därmed störst tröskeleffekt då det precis underskrider bidragstaket och därmed genererar högre disponibel inkomst vid bidrag än antagandet om hög riksnorm. Förslaget ger ur denna aspekt därmed enbart reell effekt vid antagandet om hög riksnorm. För Storstockholm överskrider samtliga antaganden om riksnorm bidragstaket, vilket förklarar det linjära sambandet. Därmed påverkar förslaget om bidragstak tröskeleffekter för heltidsarbete på två sätt. Det första är minskningen disponibel inkomst vid bidragsförsörjning, det andra avtrappningen av bidrag vid övergången till arbete.

Se tabell 12:s resultat för deltidsarbete. Tröskeleffekterna i respektive region är konstanta för samtliga antaganden om riksnormens omfattning. Det kan förstås utifrån avtrappningen av transfereringar vid övergång från bidrag till arbete. För hushållstyper med barn orsakar inkomstökningen av deltidsarbete en förhållandevis liten förändring i transfereringar. Då den disponibla inkomsten från arbete är konstant för samtliga antagande om riksnorm, kompenseras hushållen i förhållande till riksnormen. Följaktligen förblir tröskeleffekten oförändrad. Skillnader mellan regioner förklaras utifrån bostadsbidragets omfattning, samt skattetryck. Bostadsbidragets omfattning relaterar starkt till hur hushållen kompenseras i förhållande till riksnormen. Den disponibla inkomsten vid bidrag för Storstadsregioner är högre än den disponibla inkomsten vid bidrag för övriga landet. Följaktligen visas detta i tröskeleffekterna. I regioner med lägre skattetryck, läs storstadsregionerna Stockholm

och Malmö, är den disponibla inkomsten vid arbete högre vilket genererar lägre tröskeleffekter. Att Storgöteborg har en antydning om högre tröskeleffekt än regionen för kommuner med fler än 75 000 invånare, bör förstås utifrån Storgöteborgs högre skattetryck. Vid införande av bidragstak förblir tröskeleffekterna oförändrade då summan av ekonomiskt bistånd och bostadsbidrag inte överskrider förslaget gräns för bidragstak.

Sammanfattningsvis estimeras vissa förändringar av tröskeleffekter vid införande av bidragstak. Då tröskeleffekten inledningsvis estimeras mellan ca 80 till 90 procent för heltidsarbete indikerar detta att bidragstagaren är nära indifferent mellan arbete och bidrag. Inom samtliga regioner förekommer flertalet estimat överskridande 100 procent, vilket indikerar inte enbart indifferens mellan arbete och bidrag utan ekonomisk skada vid övergång från bidrag till arbete, se figur 23 till 27 i appendix. De ekonomiska incitamenten kan för gruppen i stort beskrivas som mycket svaga. Förslaget syftar till att öka de ekonomiska incitamenten genom att minska tröskeleffekterna. Vid införande av bidragstak minskar tröskeleffekterna för heltidsarbete. Utformningen av förslaget må i detta avseende anses ändamålsenligt. Dock förblir tröskeleffekterna för deltidsarbete oförändrade av bidragstak och förblir mellan ca 22,0 till 25,3 procent. Då förslaget syftar till att öka de ekonomiska incitamenten för både heltidsarbete och deltidsarbete kan det i detta avseende inte anses uppnå sitt syfte.

6.2.2 Ersättningsgrad

Ersättningsgrad anger som tidigare nämnt förhållandet mellan disponibel inkomst vid bidragsförsörjning, respektive vid arbete. Tabell 13 visar genomsnittlig ersättningsgrad för respektive region utifrån antagande om riksnormens omfattning. Simuleringar har gjorts med och utan bidragstak för hel- och deltidsarbete. Inledningsvis behandlas effekterna vid heltidsarbete, avslutningsvis effekterna vid deltidsarbete.

Se tabell 13:s estimat av ersättningsgrad för heltidsarbete. Resultaten indikerar skillnader i ersättningsgrad mellan regioner, samt mellan antaganden om riksnorm, dock utan statistisk säkerställning. Minskningen i ersättningsgrad vid införande av bidragstak förväntas motsvara förändringar av ca 6,3 till 9,2 procent sett till antagandet om låg riksnorm, ca 8,1 till 12,6 procent sett till antagandet om medel-riksnorm, ca 13,3 till 18,6 procent sett till antagandet om hög riksnorm. Notera att förändring inte är statistiskt säkerställd.

Tabell 13: Ersättningsgrad

		Utan bidragstak			Med bidragstak		
		Riksnorm, antagande om lågt bidrag	Riksnorm, antagande om medel-bidrag	Riksnorm, antagande om högt bidrag	Riksnorm, antagande om lågt bidrag	Riksnorm, antagande om medel-bidrag	Riksnorm, antagande om högt bidrag
Storstockholm	Heltid	68,60%	71,23%	75,84%	62,21%	62,26%	61,72%
	Deltid	99,94%	99,95%	99,95%	93,95%	91,89%	87,87%
Storgöteborg	Heltid	68,28%	70,98%	75,71%	62,91%	63,86%	63,53%
	Deltid	99,89%	99,90%	99,91%	94,70%	93,54%	89,56%
Stormalmö	Heltid	67,94%	70,62%	75,33%	62,41%	63,34%	62,92%
	Deltid	99,87%	99,87%	99,89%	94,46%	93,30%	89,26%
Kommuner > 75 000	Heltid	67,70%	70,45%	75,28%	62,70%	64,05%	63,88%
	Deltid	99,91%	99,91%	99,92%	95,01%	94,19%	90,24%
Kommuner < 75 000	Heltid	66,85%	69,69%	74,68%	62,64%	64,06%	64,75%
	Deltid	99,99%	99,99%	99,99%	95,76%	94,70%	91,63%

Både tröskeleffekt och ersättningsgrad är mått vilka visar på det ekonomiska utbytet av arbete. Måtten delar variablerna disponibel inkomst vid arbete, $Y_{D,A}$, samt disponibel inkomst vid bidrag, $Y_{D,A=0}$. Detta föranleder att förändringar i resultat orsakade av dessa variabler är de samma för båda måtten. Då detta beskrivs i detalj i avsnitt 6.2.1. Sett till heltidsarbete utan bidragstak avförs ersättningsgrad, precis som tröskeleffekten, utifrån bostadsbidragets omfattning, skattetryck, minskningen av transfereringar vid övergång från bidrag till arbete, samt riksnorm. Skillnader mellan regioner förklaras utifrån bostadsbidragets omfattning, samt skattetryck. Att ersättningsgraden ökar

med riksnormens omfattning bör förstås utifrån avtrappningen av ekonomiskt bistånd vid övergång till arbete.

Vad som skiljer tröskeffekt och ersättningsgrad åt är effektivt uttryckt att tröskeffekten indikerar renodlade systemeffekter, medan ersättningsgraden tar större hänsyn till att hushållet kan ha andra inkomster än bruttolönen och därmed mäter styrkan av det ekonomiska utbytet av arbete. Sett till deltidsarbete framgår skillnaden mellan måtten tydligt. Se tabell 13:s resultat för deltidsarbete. Utan bidragstak, under antagande, om samtliga antaganden om riksnormens omfattning estimeras ersättningsgraden vara ca 99 procent. Utan bidragstak är tröskeffekten i princip konstant för samtliga regioner och samtliga antaganden om riksnormens omfattning. Detta speglar de estimerade tröskeffekterna för antagandet utan bidragstak. Då ersättningsgraden är nära 100 procent indikerar det att det ekonomiska utbytet av arbete är närmast icke-existerande. Med andra ord indikerar detta en fullständig avsaknad av ekonomiska incitament att övergå från uteslutande bidragsinkomst till deltidsarbete. Förklaringen ligger, precis som vid heltidsarbete, i avtrappningen av ekonomiskt bistånd vid övergång till arbete. Förändringen i transfereringar är av tillräcklig storlek för att minska de ekonomiska incitamenten till arbete. Notera dock att extremvärden för ersättningsgrad i samtliga regioner motsvarar 100 procent eller mer även med bidragstak, se 28 till 32 i appendix.

Vid införande av bidragstak indikeras minskning av ersättningsgrad för samtliga regioner. Med bidragstak under antagande om låg riksnorm estimeras ersättningsgraden vara ca 94,0 till 95,8 procent. Under antagande om medelriksnorm estimeras ersättningsgraden vara ca 91,9 till 94,7 procent. Under antagande om hög riksnorm estimeras tröskeffekterna vara ca 87,9 till 91,6 procent. Estimatet indikerar skillnader i ersättningsgrad mellan regioner, samt mellan antagande om riksnorm, dock utan statistisk säkerställning. Precis som vid estimatet av tröskeffekter skiljer sig Storstäder från övriga landet vilket förklaras med skattetryck samt bostadsbidragets utformning, båda aspekter påverkande disponibel inkomst vid arbete och vid bidrag. Se avsnitt 6.2.1 för närmare detaljer. Angående riksnormens omfattning kan förändringarna förklaras utifrån att den disponibla inkomsten vid bidrag minskat medan den disponibla inkomsten vid arbete förblivit konstant. De ekonomiska incitamenten för arbete estimeras därmed öka vid införande av bidragstak. Minskningen i ersättningsgrad vid införande av bidragstak estimeras motsvara förändringar av ca 4,2 till 6,0 procent sett till antagandet om låg riksnorm, ca 5,3 till 8,1 procent sett till antagandet om medelriksnorm, ca 8,4 till 12,1 procent sett till antagandet om hög riksnorm. Notera att förändring inte är statistiskt säkerställt. Utifrån detta estimeras incitamenten öka för hushållstyper med stort antal hushållsmedlemmar, samt hushåll med hög riksnorm. De ekonomiska incitamenten för deltidsarbete är dock fortsatt mycket svaga då de i många fall överskrider 90 procent.

Sammanfattningsvis visar estimat av ersättningsgraden hur den disponibla inkomsten vid bidrag nära motsvarar den disponibla inkomsten vid arbete. De ekonomiska incitamenten förväntas därmed vara mycket svaga. Det gäller både heltidsarbete och deltidsarbete, dock i synnerhet deltidsarbete. Vid införandet av bidragstak förväntas förändringar av ersättningsgrad. Förändringarna är dock relativt små då de som minst förväntas motsvara ca 4 procent, och som mest förväntas motsvara ca 12 procent. Förslaget om bidragstak syftar till att öka de ekonomiska incitamenten för både heltidsarbete och deltidsarbete. Förslaget är i detta hänseende strängt taget ändamålsenligt. Utifrån storleken av förändringarna kan det dock diskuteras huruvida förslaget kan anses som effektivt i sin målpuppfyllnad.

6.3 Simulering av margianeffekter

Detta avsnitt behandlar förslagets margianeffekter. Varje del innehåller en kort redogörelse för simuleringen, resultat, samt kommentarer till dessa. Inledningsvis behandlas förändringen av antalet arbetade timmar, för vilket redogörs genom simuleringar av den intensiva marginalen. Tabell 14 redovisar samtliga resultat för simuleringar relaterade till den intensiva marginalen. Vidare estimeras antalet bidragstagare som övergår från bidrag till arbete vid införandet av bidragstak. Avsnitt 6.3.2

behandlar därmed den extensiva marginalen.

För redogörelse av variabeluppbyggnad se tekniskt appendix.

6.3.1 Intensiv marginal

En förändring i antalet timmar för redan arbetande bidragstagare visar på en förändring i den intensiva marginalen. Notera att det därmed är förändringen i disponibelinkomst som genererar en förändring i antalet arbetade timmar.

Den intensiva marginalen beräknas i enlighet med avsnitt 3.6.1.

$$h_1 = \left[1 - \pm \sigma_{inkomst,bidrag} \frac{\Delta Y}{Y} \right] \times h_0 \quad (25)$$

Den intensiva marginalen estimeras för varje hushållstyp i varje kommun. Detta görs med hänsyn till det ekonomiska biståndets omfattning, riksnormens nivå, samt med hänsyn till de tre antagandena om inkomstelasticiteter vilka behandlas i avsnitt 5.1.1. Intensiv marginal estimeras för gruppen av deltidsarbetande, såväl som för gruppen heltidsarbetande. Kommunernas resultat sammanställs utefter tidigare nämnda regioner.

Tabell 14 visar det genomsnittliga antalet arbetade timmar efter införande av bidragstak. Detta görs med hänsyn till de tre antagandena om inkomstelasticitet; huvudantagande, antagande om låg elasticitet, samt antagande om hög elasticitet. Tabell 14 visar estimaten för samtliga regioner och, som tidigare, med hänsyn till det ekonomiska biståndets omfattning utifrån antagande om riksnormen.

Tabell 14: Genomsnittligt antal arbetade timmar vid bidragstak

		Deltidsarbete			Heltidsarbete		
		Riksnorm, antagande om lägt bidrag	Riksnorm, antagande om medel-bidrag	Riksnorm, antagande om högt bidrag	Riksnorm, antagande om lägt bidrag	Riksnorm, antagande om medel-bidrag	Riksnorm, antagande om högt bidrag
Storstockholm	Huvudantagande	20,04	20,08	20,18	40,01	40,01	40,05
	Antagande om hög elasticitet	19,98	19,96	19,92	40,00	40,00	39,97
	Antagande om låg elasticitet	20,03	20,08	20,16	40,00	40,01	40,05
Storgöteborg	Huvudantagande	20,02	20,07	20,16	40,01	40,01	40,05
	Antagande om hög elasticitet	19,99	19,97	19,93	40,00	39,99	39,98
	Antagande om låg elasticitet	20,02	20,06	20,15	40,01	40,01	40,04
Stormalmö	Huvudantagande	20,02	20,06	20,16	40,01	40,01	40,04
	Antagande om hög elasticitet	19,99	19,97	19,93	40,00	39,99	39,98
	Antagande om låg elasticitet	20,01	20,06	20,14	40,01	40,01	40,04
Kommuner >75 000	Huvudantagande	20,02	20,05	20,15	40,01	40,01	40,04
	Antagande om hög elasticitet	19,99	19,97	19,93	40,00	40,00	39,98
	Antagande om låg elasticitet	20,01	20,05	20,13	40,01	40,01	40,03
Kommuner <75 000	Huvudantagande	20,00	20,03	20,12	40,00	40,00	40,01
	Antagande om hög elasticitet	20,00	19,99	19,95	40,00	40,00	40,00
	Antagande om låg elasticitet	20,00	20,02	20,11	40,00	40,00	40,01

Utifrån tabell 14 finns det indikationer på att antalet arbetade timmar ökar marginellt utifrån huvudantagandet för både heltidsarbetande och deltidsarbetande. Förändringarna är dock marginella och inte statistiskt säkerställda. För huvudantagandets elasticitet ökar antalet arbetade timmar då antagandet om ekonomiskt bistånd enligt riksnormen ökar. Detta gäller för både heltid och deltidsarbete. För deltidsarbetande hushåll ligger antalet timmar mellan noll och 0,18. För heltidsarbete estimeras ökningen till mellan noll och 0,05 timmar per vecka. Ökningen beror på riksnormens omfattning. Ju fler och desto äldre barn i hushållet, desto mer kommer bidragstagaren att öka sitt antal arbetade timmar. Ökningen kan tolkas som ett försök att kompensera för den förlorade inkomsten vid införandet av bidragstak. Hushållen önskar därmed bibehålla en viss nivå av konsumtion. Det kan även uttryckas som att hushållens indifferenskurva vid införandet av bidragstak skiftat innåt och därmed minskas mängden nytta för hushållet. För att återgå till tidigare indifferenskurva ökas antalet arbetade timmar vilket möjliggör ökad konsumtion till priset av en minskning i obetalda timmar arbetade. Antaget att majoriteten av hushåll tillhörande antagandet om en riksnorm med högt bidrag har äldre barn är detta logiskt utifrån att äldre barn, i detta fall tonåringar, i regel inte kräver samma tillsyn som yngre barn.

Även för antagandet om låg elasticitet ökar antalet arbetade timmar för både deltidsarbetande och heltidsarbetande, dock mindre än huvudantagandet. Precis som för huvudantagandet ökar antalet arbetade timmar då antagandet om ekonomiskt bistånd enligt riksnormen ökar. För deltidsarbetande hushåll ligger antalet ökade timmar mellan noll och 0,16. För heltidsarbetande är ökningen mellan noll och 0,5 timmar per vecka.

För antagandet om låg elasticitet minskar antalet arbetade timmar då antagandet om ekonomiskt bistånd enligt riksnormen ökar. Antagandet om låg elasticitet, ett antagande med en elasticitet nära noll, är ett antagande om en näst intill perfekt inelastisk efterfråga på konsumtion. För detta antagande minskar antalet arbetade timmar till följd av införandet av bidragstak. Detta kan tolkas som hushållet värderar obetald tid högre än den konsumtion som en avlönad arbetstimme möjliggör. Vid införande av bidragstak minskar därmed hushållet sin konsumtion en aning för att istället öka antalet timmar av obetald tid. Förändringen i antalet arbetade timmar vid deltidsarbete estimeras till noll och 0,08, för heltidsarbete mellan noll och 0,03.

Notera dock att en marginell minskning av denna typ över en längre tidsperiod kan ha viss betydelse. Ackumulerat kan detta beteende ha betydelse för exempelvis pension. Följaktligen kan bidragstagaren komma att vara i behov av ekonomiskt bistånd senare i livet till följd av otillräckligt sparande. Detta är dock inget som behandlas närmare i detta arbete, men är värt att nämna.

För den intensiva marginalen kan förändringen i antalet arbetade timmar översättas till en procentuell förändring av ca noll till 8 procent utifrån antagande om riksnorm och elasticitet. Gällande omfattningen av förändringen i antal timmar bör de inte tolkas som en faktisk ökning. Snarare bör förändringen i antal arbetade timmar tolkas som bidragstagarens önskan till förändring. Detta då det i dessa estimat inte finns något som behandlar möjligheten till arbete, arbetsmarknadens efterfrågan.

I gruppen av deltidsarbetande bidragstagare dominerar kvinnor och utrikes födda. Utav samtliga deltidsarbetande utgör gruppen kvinnor 59,6 procent (SoS, 2019). Av dessa är 53,6 procent utrikes födda och utgör därmed den största gruppen bland deltidsarbetande även totalt sett. (SoS, 2019). Detta framgår även ur beräkningarna. Hushållstyper av ensamstående kvinnor är den grupp som efter samboende hushållstyper som i störst utsträckning väljer att öka antalet arbetade timmar per vecka. Detta kan dels förklaras utifrån antalet berörda hushåll, men även utifrån att inkomstelasticiteten för dessa grupper. Vid antagandet om låg elasticitet är inkomstelasticiteten lägre för kvinnor än för män. Samboende har under detta antagande en elasticitet vilken enbart skiljer sig en tusendel från kvinnornas antagande. I detta antagande förväntas därför dessa två grupper svara mest till inkomstförändringar. Detta ges även uttryck för i simuleringarna.

Under huvudantagandet förväntas gruppen män svara mest till inkomstförändringar medan gruppen kvinnor förväntas att ge svagast respons. Samboende förväntas ha ungefär samma känslighet som under antagandet om låg elasticitet, dock aningen mer denna gång. Detta ges också uttryck för under simulering. Sammanfattningsvis är det trots en mer responsiv elasticitet hos gruppen deltidsarbetande män, gruppen deltidsarbetande kvinnor som förändrar förhållandet mellan betald och obetald tid ytterligare.

6.3.2 Extensiv marginal

I detta arbete visar den extensiva marginalen hur stort antal av bidragstagare i de berörda hushållen som önskar övergå till arbete vid införande av bidragstak. För tydlighet i tolkning presenteras den procentuella, inte exakt antal, i tabell 15.

$$U_1 = -1 \times \left[\left[\sigma_{Deltagande} \times \frac{\Delta Y}{Y_0} \right] \times [LF/P]_0 - \frac{E_0 + U_0}{P_0} \right] \times E_{1=0} \quad (26)$$

Notera att då arbetskraftsdeltagandet, beskrivet i avsnitt 3.6.2, mäts utifrån gruppen bidragstagare är det en minskning av arbetskraftsdeltagandet som eftersträvas. Detta då den procentuella

förändringen i täljaren, de som utgör arbetskraften, förväntas vara större än den procentuella förändringen i nämnaren, dvs hela biståndspopulationen. Se tekniskt appendix för närmare detaljer.

I tabell 15 sammanfattas den procentuella förändringen med hänsyn antagande om hög, respektive låg deltagarelasticitet utifrån berörda hushålls arbetskraftsdeltagande.

Tabell 15: Extensiv marginal sett till berörda hushåll

		Antagande om hög elasticitet			Antagande om låg elasticitet		
		Riksnorm, antagande om lågt bidrag	Riksnorm, antagande om medel-bidrag	Riksnorm, antagande om høgt bidrag	Riksnorm, antagande om lågt bidrag	Riksnorm, antagande om medel-bidrag	Riksnorm, antagande om høgt bidrag
Storstockholm	Medelvärde	89,40%	89,40%	89,40%	89,60%	89,60%	89,60%
	Maxvärde	89,60%	89,60%	89,70%	92,40%	92,50%	92,70%
	Minimivärde	89,40%	89,40%	89,40%	89,40%	89,40%	89,40%
	Median	89,50%	89,50%	89,5%	89,50%	89,50%	89,5%
Storgöteborg	Medelvärde	92,80%	92,80%	92,80%	92,90%	92,90%	93,00%
	Maxvärde	92,90%	92,90%	92,90	93,50%	93,50%	93,70%
	Minimivärde	92,80%	92,80%	92,80%	92,80%	92,80%	92,80%
	Median	92,80%	92,80%	92,80%	92,80%	92,80%	92,80%
Stormalmö	Medelvärde	91,90%	91,90%	91,90%	91,90%	91,90%	91,90%
	Maxvärde	92,00%	92,00%	92,00%	92,00%	92,00%	92,00%
	Minimivärde	91,90%	91,90%	91,90%	91,90%	91,90%	91,90%
	Median	91,90%	91,90%	92,00%	92,00%	92,00%	92,00%
Kommuner >75 000	Medelvärde	80,80%	80,80%	80,80%	80,80%	80,80%	80,80%
	Maxvärde	80,80%	80,80%	80,80%	80,80%	80,80%	80,80%
	Minimivärde	80,70%	80,70%	80,70%	80,70%	80,70%	80,70%
	Median	81,00%	81,00%	81,00%	81,00%	81,00%	81,00%
Kommuner <75 000	Medelvärde	67,70%	67,70%	67,70%	67,70%	67,70%	67,70%
	Maxvärde	67,80%	67,80%	67,80%	67,80%	67,80%	67,80%
	Minimivärde	67,50%	67,50%	67,50%	67,50%	67,50%	67,50%
	Median	67,70%	67,70%	67,70%	67,70%	67,70%	67,70%

I den grupp som berörs av förslaget om bidragstak är det en klar majoritet som estimeras att söka övergå från bidrag till arbete. Spridningen inom regionerna är i samtliga fall mindre än en procent. Detta antyder att berörda grupper inom regionerna är mycket homogena, alltså att det är vissa hushållstyper som berörs mer frekvent än andra.

Störst effekt har förslaget i regionerna Storgöteborg och Stormalmö. Detta kan tolkas som dessa två regioner har fler hushåll som berörs av förslaget, sett till andel i regioner. Som tidigare nämnt är det framförallt hushållstyper med stort antal hushållsmedlemmar, antalet hemmavarande barn, samt hemmavarande barns ålder, som berörs av förslaget. Att förslaget estimeras ha största effekt i dessa två regioner är delvis väntat utifrån antal hushåll av hushåll med flertalet medlemmar och flertalet barn. Men även att Stormalmö utmärker sig i att ha näst intill dubbelt så många ensamstående kvinnor med barn som berörs av förslaget jämfört med övriga storstadsregioner, se figur 20 i appendix. Relaterat till detta är fördelningen av berörda hushållstyper mer jämn i Storstadsregionerna än i övriga landet. Storstockholms genomsnittliga förändring i antalet arbetslösa bidragstagare berörda av förslaget ligger strax under Storgöteborgs och Stormalmö, dock enbart med någon procent. Förslaget kan i dessa regioner förväntas ha i princip samma effekt.

Vidare följer regionen av kommuner med fler än 75 000 invånare. Effekten är ungefär 10 procent lägre inom denna region jämfört med storstadsregionerna. Detta kan främst förklaras med omfattningen av bostadsbidraget sett till region. Det kan även förklaras utifrån att regionen har väldigt få berörda hushåll bland hushållstyper med få hushållsmedlemmar. Detta gör den berörda gruppen mer homogen än i storstadsregionerna.

Slutligen är regionen av kommuner med färre än 75 000 invånare den region där förslaget ger minst effekt. Detta kan precis som för regionen av kommuner med fler än 75 000 invånare förklaras utifrån bostadsbidragets omfattning. Det relaterar även till fördelningen av berörda hushållstyper där förslaget i denna region näst intill uteslutande omfattar hushållstyper med två eller fler barn.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att utifrån estimaten är det barnfamiljer samt ensamstående mödrar i storstadsregioner som främst kommer utgöra förändringen för den extensiva marginalen.

Gällande antagandena om hög och låg elasticitet är skillnaderna mycket små. Sett till de antaganden om elasticiteter finns det anledning att diskutera om det finns skillnad mellan hushållstyper i förmåga till reaktion. Då för båda antaganden är deltagarelasticiteten lägre för kvinnor än för

män, och samboendes elasticiteter lägre än kvinnors samt mindre än noll. Detta är av intresse då fördelningen av hushållstyper närmast är den omvända. Skillnaderna i elasticitet verkar dock vara så pass små mellan hushållstyperna att de inte ger utslag i estimaten. Kontrollberäkning av antalet berörda hushåll finns det ingen skillnad i antal mellan ensamstående män och ensamstående kvinnor. Istället är det antalet berörda hushåll i respektive hushållstyp som avgör antalet berörda hushåll.

Sammanfattningsvis kan konstateras att utifrån estimaten är det barnfamiljer samt ensamstående mödrar i storstadsregioner som främst kommer utgöra förändringen för den extensiva marginalen.

6.4 Sammanfattning och jämförelse av resultat

Detta avsnitt jämför de tolkningar som gjorts utifrån tidigare delar i avsnitt 6.

De utmärkande egenskaper som identifierats hos berörda hushåll är antalet barn, samboende, hushållets storlek, bidragstagarens härkomst, samt arbetslöshet. Majoriteten av berörda hushåll

6.1.

Det kan uttryckas som att det finns två typiska hushåll. Det första är typiskt då det i högst utsträckning bland de andra hushållstyperna förekommer bland berörda hushåll och relaterar mest till snittantal barn, sysselsättning, och härkomst. Det hushållet består utav ett samboende par med tre barn. Hushållet finns i en mindre kommun utanför storstadsregionerna. Bidragstagaren är utrikes född och arbetslös. Det andra hushållet är mer typiskt sett till den procentuella fördelningen av hushåll. Detta hushåll består utav en ensamstående kvinna med två barn. Bidragstagaren är arbetslös och är utrikes född. Resultaten är i linje med tidigare studier utifrån vad beskrivits i avsnitt 2.2.

Gällande tröskeeffekterna simulerade i avsnitt 6.2.1 visar de hur systemeffekterna får en förändrad påverkan på bidragstagarens ekonomiska incitament. För heltidsarbete estimeras en minskning av tröskeeffekter vid införande av bidragstak. Dock fortsätter tröskeeffekterna uppgå till ca 70 procent vilket indikerar att de ekonomiska incitamenten är fortsatt svaga utifrån att skatte- och bidragssystem har fortsatt hög inverkan på den disponibla inkomsten. Detta innebär att individens incitamentsnivå fortsatt är närmare indifferens än renodlad ekonomisk drivkraft, i förhållande till möjligheten att övergå till arbete. För deltidsarbete förblir tröskeeffekterna oförändrade av bidragstak. Förslaget estimeras därmed inte ha någon inverkan på de systemeffekter vilka påverkar incitamenten till deltidsarbete. Då förslaget syftar till att öka de ekonomiska incitamenten genom minskade systemeffekter för både heltidsarbete och deltidsarbete kan det i detta avseende inte anses uppnå sitt syfte.

Likt tröskeeffekten minskar ersättningsgraden vid införande av bidragstak, dock för både hel- och deltidsarbete. Då ersättningsgraden visar på individens ekonomiska utbyte av arbete i relation till hushållets disponibla inkomst, visar förändringen i ersättningsgrad hur ekonomisk incitament ökar för bidragstagare att övergå från bidrag till arbete. Dock är även ersättningsgradens förändringar, i synnerhet för deltidsarbete, av en storlek vilken precis som för tröskeeffekter inte kan förväntas ha någon större inverkan på incitamenten till arbete. Som kvoten mellan transfereringar vid full bidragsförsörjning och disponibel inkomst vid arbete, ger den indikation på vilken ekonomisk skada bidragstagaren lider vid övergång till arbete. Även med bidragstak är ersättningsgraden så pass hög att incitamenten till arbete må anses vara obefintliga för deltidsarbete.

Notera att då tröskeeffekterna i regel överskrider ersättningsgraden för heltidsarbete är detta en indikation på att systemeffekterna är avgörande för individens val att arbeta. För deltidsarbete överskrider istället ersättningsgrader tröskeeffekter vilket visar på hur den disponibla inkomsten för hushållet är större än bruttolönen vid arbete och att de ekonomiska incitamenten för individen därmed är små även om systemeffekten är lägre än vid heltidsarbete.

Den intensiva marginalen estimerad i avsnitt 6.3.1 visar på en marginell ökning i antalet timmar för huvudantagandet samt antagandet om låg elasticitet. Förändringen i antal arbetade timmar motsvarar ungefär noll till 8 procent per vecka. Detta för både deltidsarbete och heltidsarbete. De som redan arbetar förväntas vilja arbeta mer vid införandet av bidragstak. De ekonomiska

incitementen för arbete må därmed anses ha stärks, om än mycket marginellt.

Den extensiva marginalen i avsnitt 6.3.2 visar på en förändring i antalet arbetslösa bidragstagare som vid införande av bidragstak önskar övergå från bidrag till arbete. Då arbetskraftsdeltagandet för hela biståndspopulationen används i simulering av den extensiva marginalen är resulterar det i mycket små effekter på den extensiva marginalen. Då arbetskraftsdeltagandet för enbart den berörda delen av biståndspopulationen används i simulering resulterar det i betydligt större effekter. I detta fall förväntas ca 90 procent av berörda hushåll i Storstadsregionerna övergå från bidrag till arbete, respektive ca 70 till 80 procent i övriga regioner.

Sammantaget kan resultaten beskrivas enligt följande: De bidragshushåll med försörjningshinder trots arbete kan förväntas öka antalet arbetade timmar utifrån den intensiva marginalens estimat. Resultaten av simuleringar för den extensiva marginalen visar på att en i majoritet av de berörda hushållen önskar bidragstagare att kompensera för den förlorade inkomsten vid införande av bidragstak. Dock visar resultaten av simuleringar för ersättningsgraden att individens ekonomisk incitament är fortsatt svaga. Likaså visar resultaten av simuleringar för tröskeeffekt att systemeffekten fortsatt är betydande för hushållens ekonomiska incitament att övergå till arbete. Då ersättningsgraden visar på större incitament att övergå från bidrag till arbete vid heltidsarbete är detta en indikation på att de individer som övergår till arbete kan förväntas övergå till heltidsarbete. Ytterst få estimeras övergå till deltidarbete.

7 Diskussion

I detta avsnitt diskuteras huruvida förslaget är ändamålsenligt, sett till uttalade målsättningar om effekter och hur dessa svarar mot simuleringresultaten. Vidare diskuteras potentiella problem med förslagets utformning sett till rådande försäkringssystemets utformning och ändamål. Detta följs utav förslag på altereringar vilka syftar till att uppnå förslagets uttalade syften om ökade ekonomiska incitament. Vidare reflekteras kort över arbetsutbudet i förhållande till konjunktur och det svenska bidragssystemet sett till svensk ekonomi i stort. Slutligen uttrycks hur simuleringen kunde utförts för att underbygga dess kvalité, samt hur kompletterande studier och framtida forskning kan bygga vidare på kunskap genererad av arbetet.

7.1 Är förslaget ändamålsenligt?

Förslaget tar sin utgångspunkt i att det ekonomiskt ska vara mer gynnsamt att arbeta än att försörjas av bidrag. Detta hoppas uppnås genom införande av bidragstak. Förslaget uttrycker inte explicit sin målgrupp i form av hushållstyper. Detta har viss betydelse för huruvida utformningen av förslaget kan anses vara ändamålsenligt. Är målgruppen samtliga hushåll må förslaget anses ha relativt liten effekt, då majoriteten av de arbetslösa är ensamstående utan barn och därmed förblir oberörda av förslaget. Utifrån de exempel som ges i förslaget, samt den forskningskonsensus som råder kring det svenska bidragssystemets påverkan på ekonomiska incitament, kan det dock tolkas som att målgruppen för förslaget är hushåll med generellt högre tröskeeffekter, dvs. hushåll med hemmavarande barn. Sett ur denna tolkning må förslaget anses som ändamålsenligt utifrån estimaten i avsnitt 6.1.1 där kan det konstateras att förslaget förväntas beröra ungefär 30 000 till 42 500 hushåll. Även då spannet är förhållandevis stort sett till sin egen storlek, utgör gruppen en betydande andel av samtliga biståndshushåll. Förslaget estimeras därmed ha genomslag på bred front. Att förslaget förväntas ha genomslag i en betydande del av gruppen bidragstagare är av betydelse utifrån ett effektivitetsperspektiv. Det givetvis är önskvärt att politiska förslag generera en reell effekt, då nyttan av verkningslös policy kan ifrågasättas utifrån resurssynpunkt.

Sett till arbetets tolkning av förslaget, må förslaget även anses ändamålsenligt utifrån att de egenskaper som främst karaktäriserar de berörda hushållen är de egenskaper som genererar högst tröskeeffekter och ersättningsgrader. Dessa egenskaper är *förekomsten av barn i hushållet, antal hushållsmedlemmar, antalet hemmavarande barn i hushållet, samt hemmavarande barns ålder.*

Förslaget kärna är dess syfte att öka bidragstagares ekonomiska incitament för arbete. Enligt förslaget ska detta uppnås genom minskade tröskeeffekter. Med andra ord ska bidragssystemets inverkan på bidragstagarens ekonomiska incitament minskas. Sett till ändamålsenlighet väcks frågan om vad som är en tillfredställande förändring. Vid införande av bidragstak minskar tröskeeffekterna för heltidsarbete för samtliga antaganden om riksnorm. Detta är i linje med förslaget uttalade syften. Dock förblir tröskeeffekterna för deltidsarbete oförändrade av bidragstak. Då förslaget syftar till att öka de ekonomiska incitamenten för både heltidsarbete och deltidsarbete kan förslaget i detta avseende inte anses uppnå sitt syfte. Som komplement till systemeffekten mäts ersättningsgraden vilken ger en indikation på bidragstagarens privatekonomiska incitament. Förslaget är i detta hänseende strängt taget ändamålsenligt. Utifrån storleken av förändringarna kan det dock diskuteras huruvida förslaget kan anses som effektivt i sin måluppfyllnad. Sett till ersättningsgrad för heltidsarbete indikerar förändringen i ersättningsgrad en ökning av ekonomiska incitament. Ur detta perspektiv är givetvis förslaget ändamålsenligt. Sett till ersättningsgraden för deltidsarbete kan nivån i sig vara underlag för diskussion. Även om ersättningsgraden förväntas att minska kan det svårigen anses ändamålsenligt med ersättningsgrader överskridande 90 procent. Detta då det indikerar att bidragstagaren är nära indifferent till arbete. Utifrån måttens relation till varandra visar det på att då tröskeeffekterna överskrider ersättningsgraden för heltidsarbete indikerar det att systemeffekterna är avgörande för individens val att arbeta. Därmed förväntas bidragstaket inte minska systemeffekten i tillräckligt hög omfattning för att det ska ge större utslag i de privatekonomiska incitamenten till arbete. För deltidsarbete överskrider istället ersättningsgrader tröskeeffekter vilket visar på hur den disponibla inkomsten för hushållet är större än bruttolönen vid arbete och att de ekonomiska incitamenten för individen därmed är små även om systemeffekten är lägre än vid heltidsarbete. Sammantaget bedöms därmed inte förslaget som ändamålsenligt sett till den eftersträlvade incitamentsförändringen.

Gällande försörjningshinder uttrycker som bekant förslaget inte explicit vilka av dessa som omfattas. Därav nämner inte heller förslaget vilka effekter som är önskvärda hos de grupper av bidragstagare med försörjningshinder där arbete förekommer. Som simulerats i del 6.3.1 ökar antalet timmar som bidragstagare önskar arbeta till följd av införandet av bidragstak. Resultaten är dock i en storleksordning där deras reella effekt är osvis. Det är dock värt att notera att de bidragstagare som arbetar deltid gör det ofrivilligt. Utifrån de regelverk om aktiveringskrav som finns ska dessa individer arbeta heltid vid given möjlighet. Det kan därför argumenteras för att denna grupp redan innehar de ekonomiska incitament som förslaget ämnar frammana. Ur detta perspektiv kan det diskuteras huruvida det egentligen skapats incitament eller om incitamenten enbart ökat, och huruvida ökningen för denna grupp fyller en reell funktion. För gruppen heltidsarbetande blir effekterna än tydligare. Bidragstagaren arbetar i dessa fall heltid men bedöms ändå inte erhålla tillräckligt mycket inkomst för att uppnå riksnormens linjer för en draglig levnadsstandard. I dessa fall är det inte en fråga om ekonomiska incitament utan om löneläge i förhållande till riksnorm. Indirekt rör det även folkhälsofrågor om utbrändhet och hur sjukdom är ojämnt fördelat mellan olika inkomst- och yrkesgrupper. Utifrån detta kan det ifrågasättas om de förändringar som simuleringar av den intensiva marginalen påvisat är realistiska. Det kan ses ur perspektivet att de hushåll som agerar på den intensiva marginalen är de som väljer att arbeta övertid, givet att tillfälle ges. Vid strikt tolkning av förslaget, ämnar det öka de ekonomiska incitamenten och resultaten för den intensiva marginalen är därför ändamålsenliga.

Effekterna för den extensiva marginalen visar på att förslaget för den berörda gruppen av bidragstagare är ändamålsenligt då majoriteten av de berörda hushållen förväntas vilja lämna bidragsförsörjning då bidragstak införs. Dock är denna effekt enbart en indikation på vad bidragstagare önskar utifrån vad som givits. I estimaten är det förändringen av bidragsinkomst som ligger till grund för förändringen, inte ett ändrat löneläge. Detta bör sättas i relation till diskussionen om ändamålsenligheten för de diskretionära måtten. Alternativet till bidrag är enligt dessa estimat inte självklart tillräckligt attraktivt i förhållande till den förlorade mängden av obetald tid. Bidragstagaren kan vara mer intresserad av behålla sin mängd obetalda tid då utbytet av konsumtion inte är

tillräckligt stort vid arbete. Alltså, sänks summan av transfereringar önskar bidragstagaren kompensera för denna inkomstförlust, dock ej genom arbete till given lönenivå. Följaktligen kan resultaten av den extensiva marginalen tolkas som en indikation på förändrade ekonomiska incitament, men inte nödvändigtvis som ett uttryck för en reell förväntad förändring av antalet arbetande. Samtidigt skiljer sig olika hushållstyper åt då ensamstående mödrar i storstadsregioner och samboende med barn förväntas reagera mest. De är också de hushållstyper som har störst ekonomiska incitament utifrån de diskretionära måtten. Ändamålsenligheten ur denna aspekt är därför inte självklar. Utifrån tolkningen att det är hushåll med barn som utgör förslagets målgrupp, och att dessa är de som förväntas reagera starkast på införandet av bidragstak, är det möjligt att se förändringen av den extensiva marginalen som en indikation på ökat deltagande på arbetsmarknaden trots allt.

Uppsatsförfattaren bedömer sammanfattningsvis att förslaget, sett till sina syften och en sammanvägd tolkning av resultaten, inte är ändamålsenligt utformat. Dock är denna tolkning baserad på delvis svårtolkade resultat vilket ökar osäkerheten i slutsatsen, delvis råder oklarhet inför förslagets precisa mål. Trots detta bedöms det över lag finnas grund nog för att påvisa förslagets tillkortakommanden i att uppnå sina syften.

För att återknyta till individens nytta behandlad i avsnitt 3 är det värt att kort behandla vad förslaget innebär för gruppen av berörda hushåll. Genom att minska ersättningsnivån i bidragssystemet minskas hushållens konsumtionsmöjligheter då budgetkurvan flyttas närmare origo on. Följaktligen minskar nyttan hos bidragstagaren, men även för övriga hushållsmedlemmar. Likväl kan förslaget generera ökade incitament för arbete, som ur ett samhällsekonomiskt perspektiv är att föredra framför bidragsinkomst. Som nämnts tidigare är arbete en effektiv antidot mot utanförskap, ohållbar ökning av offentliga utgifter, psykisk ohälsa, socioekonomisk segmentering, minskad sjukskrivning mm. Detta är dock givet att övergången från bidrag till arbete är möjlig. Sammanfattningsvis missgynnas gruppen av bidragstagare med högt ekonomiskt bistånd, främst samboende med barn samt ensamstående kvinnor med barn. Givet att det sker en övergång till arbete är det en samhällsekonomisk vinst utifrån potentiellt minskade offentliga utgifter för denna bidragsgrupp och (möjligen) en marginell ökning av skatteintäkter. Därtill följer övriga samhällsekonomiska vinster som nämnts tidigare i stycket. För bidragstagare övergår till arbete genereras möjligen vinning av förslaget utifrån förbättrat humankapital. För de hushåll där bidragstagaren inte övergår till arbete sker en försämring av konsumtionsmöjligheter, vilket må anses vara en förlust.

Slutligen önskar uppsatsförfattaren relatera arbetets resultat till arbetsmarknaden och kort reflektera över bidragstagarens förutsättningar på denna marknad. Detta arbete behandlar arbetsutbudet men givetvis krävs det efterfrågan för att tillvarata ett utbud. Som känt är utbudet på arbetsmarknaden beroende av konjunkturen. Sverige beräknas i skrivande stund vara på väg ner i en lågkonjunktur (KI, 2019). Detta kan förväntas påverka antalet lågavlönade yrken på arbetsmarknaden och därmed även sannolikheten för en arbetssökande att få anställning (Mellwing, 2017). Detta påverkar givetvis antalet bidragstagare som kan förväntas öka under en lågkonjunktur. Sannolikheten är därmed redan så stor som möjligt för en bidragstagare att få anställning, sett till konjunkturen. Läggs därtill att bidragstagare med svaga incitament till arbete i hög grad övergick till arbete vid införandet av aktiveringskrav. Vidare väcker detta frågor om vilken plats låglöneyrken har i Svensk ekonomi. Stora skillnader i inkomst skapar socioekonomiska skillnader och kan komma att påverka den sociala rörligheten i samhället vilket även segmenterar utanförskap. Samtidigt befinner vi oss i en tid karaktäriserad av automatisering och kan därmed rättmätigt fråga oss vilka morgondagens arbeten är och om normen kommer vara att arbeta alls? Detta sätter arbetets resultat i ett nytt ljus, vilket visar på att förslaget ensam inte nödvändigtvis kan uppnå sina syften utan att det kanske krävs ett helhetsgrepp ur policysynpunkt för att uppnå förslagets syften.

7.2 Alternativ utformning

Förslagets utformning är av flera anledningar värt att ifrågasätta. För det första kan förslagets utformning ifrågasättas utifrån syftet med ekonomiskt bistånd. Vad förslaget eftersträvar är att

göra det ekonomiskt lönsamt att övergå från bidrag till arbete. Förslaget om bidragstak fokuserar på bostadsbidrag och ekonomiskt bistånd. Utifrån premissen att det ekonomiska biståndet endast omfattar det absolut nödvändigaste för individens fortsatta existens, kan individen inte ändra sitt beteende för att påverka sina kostnader. Det förslaget gör är att ta bort levnadskostnader för de hushållsmedlemmar vilka råkar komma i turordningen av att deras belopp överskrider bidragstaket. Logiskt sett innebär det att hushållsmedlemmar i hushåll vilka överskrider gränsen för bostadsbidraget enligt förslaget inte har rätt till medel för vidare fortlevnad. Detta finner uppsatsförfattaren aningen besynnerligt utifrån att Socialtjänstlagen syftar till att den som inte kan tillgodose sina grundläggande behov ska få dessa tillgodosedda. Givet förslagets utformning uttrycker det att individens rätt till försörjning avgörs utifrån dess hushållsstorlek, något exempelvis barn inte kan styra. Detta understryker vikten av att i utformningen av politiska förslag förhålla sig till rådande systemutformning.

För det andra skiljer förslaget på arbetsmarknadsrelaterade försörjningshinder och försörjningshinder till följd av sjukdom. Utifrån dagens utformning antas en sjuk person inte konsumera mer än en arbetslös person. Detta antagande görs dock vid bidragstak. Riksnormen är utformad för att ge den som inte kan tillgodose sina behov ett ekonomiskt existensminimum för fortsatt fortlevnad. Det finns i förslaget inget resonemang om hur konsumtionsbehoven skiljer sig mellan hushåll med sociala försörjningshinder och arbetsmarknadsrelaterade försörjningshinder. Vidare riskerar det att skapa incitament för individer av gruppen med arbetsmarknadsrelaterade försörjningshinder att övergå till gruppen av sociala försörjningshinder. Ett exempel på detta från tidigare forskning är antalet ökade sjukskrivningar. Det kan även handla om hur den som arbetar deltid väljer att utöka antalet barn i hushållet och därmed erhålla nästan dubbelt så stor ersättning för föräldraledighet. I detta fall fungerar barn som ett ekonomiskt medel i en socioekonomiskt svagt hushåll, något som bör undvikas utifrån tidigare nämnda samhällsekonomiska faktorer: ohållbar ökning av offentliga utgifter, utanförskap, samt socioekonomisk segmentering.

För det tredje riskeras hemlöshet bland barnfamiljer. Utifrån rådande utformning av förslaget överskrider den genomsnittligt godtagbara kostnaden för boende i flera fall gränsen för bidragstak. Givet att fortlevnads konsumtionen motsvarar riksnormen, är inkomsten otillräcklig för att täcka både boendekostnader och fortlevnads konsumtion. För hushåll med tre eller fler barn är detta fallet i samtliga regioner. Då dessa bidragstagare inte förväntas ha kapital eller möjlighet att belåna sig för att köpa en bostad, väntar hemlöshet för dessa barnfamiljer. För hushållstyper med mindre bostadsbidrag kan det istället bli relevant att flytta från regioner med höga bostadskostnader till regioner med lägre bostadskostnader. Flytt inom regioner kan i regel räknas bort då lägre kostnader inom dessa i huvudsak kan förklaras med mindre yta, något som skulle bryta mot bestämmelser om trångboddhet. Alltså skulle förslaget kunna innebära en flytt för hushållstyper med barn till kommuner med mindre än 75 000 invånare. Detta skulle kunna innebära att koncentrationen av bidragstagare ökar inom mindre kommuner, och därmed ytterligare påfrestning för dessa kommuners ekonomi.

Sammanfattningsvisanser uppsatsförfattaren att bidragstak är ett trubbigt instrument med oönskade följd effekter. Med det sagt vill uppsatsförfattaren inte förminska syftet med bidragstaket. Tvärt om önskar uppsatsförfattaren istället lyfta de problem rådande nivåer av transfereringar medför och ge andra ansatser till problemet utifrån marginaleffekterna i riksnormen, barnbidraget, samt beskattning.

Vad som ger störst effekter för den disponibla inkomsten är som konstaterats i avsnitt 6, dvs. antal medlemmar i hushållet, antal barn i hushållet, samt barnens ålder. För att minska den ekonomiska marginaleffekten för antal personer i ett hushåll föreslås dels en given summa för personliga kostnader oberoende av ålder, dels introducerandet av en koefficient vilken tillgodoräknar stor-driftsfördelar i ett hushåll i högre utsträckning rörande personliga kostnader och därmed genererar en avtagande marginaleffekt. Detta innebär att kostnader för föremål som kan användas av mer än en person, exempelvis kläder, marginaliseras som personlig kostnad. Utifrån detta tas samtliga hushållsmedlemmars existentiella kostnader i beaktning men minskar de marginaleffekter som bidrar

till ekonomiskt incitamentshämmande. Om syftet är att förhålla sig till ingångslönen för kategorin av låglöneyrken finns det potentiellt även ett värde att binda riksnormens nivåer till tidigare års lägre percentil av inkomstkategorin. Utformning av detta är givetvis en detaljrik fråga som i sig kunnat bli ett examensarbete och kräver djupare kunskap inom socialförsäkringen. Syftet är precis som vid bidragstak att minska marginaleffekterna, tröskeeffekter, samt ersättningsgrad. Detta skulle omfatta samtliga försörjningshinder då det antas att existensminimum inte skiljer sig mellan grupperna. Skulle dock så vara fallet, att kostnader för medicin eller andra förnödenheter inte täcks av andra subventioner eller bidrag, finns det givetvis anledning att diskutera andra åtgärder för denna grupp i form av införandet av riktande subventioner eller bidrag.

Gällande barnbidraget är de hushållstyper som berörs av förslaget om bidragstak även de hushåll som erhåller mest barnbidrag. Barnbidraget har en signifikant betydelse för hushållens disponibla inkomst. Bidraget fungerar även som ekonomiskt incitament att öka antalet barn i hushållet. Detta bidrag bör därför avskaffas helt.

Slutligen kan det utifrån beräkningarna av nettoinkomster konstateras att de regioner med lägre skattetryck hade större effekter på den intensiva marginalen. Därmed föreslås även skattelättnad för denna inkomstnivå med syfte att minska tröskeeffekten och ersättningsgraden. Ett i för Sverige radikalt förslag vore göra en större summa arbetsinkomst skattefri. Exempelvis skulle den första årslönen skattefri kunna vara skattefri. Detta kan dels öka ekonomiska incitament, i form av tröskeeffekter och ersättningsgrad, men även generera viktigt humankapital för individer som annars riskerar att förlora detta under lång arbetslöshet. Dock skulle detta slå mot kommuner med stor andel invånare med låglöneyrken, dock med förmån för fler arbetande hushåll och därmed minskade kostnader för socialpolitiska åtgärder. Notera dock att skattefri inkomst av den magnituden bedöms kräva en fundamental förändring av svensk skattelagstiftning.

7.3 Förbättringar av arbetet och framtida forskning

En förbättring av arbetet skulle givetvis vara att göra om estimat och analys med individdata. Detta ökar precisionen i estimaten. Detta hade även möjliggjort tydligare fördelning mellan hushållen och möjliggjort att studera samband för kommuner lättare. Det hade möjliggjort att använda sig av etablerade modeller för simulering och därigenom lättare kunna jämföra resultat utifrån en mer likartad metod.

Vidare hade det exempelvis gått att studera det exakta antalet timmar för bidragstagare och kunna se reaktioner för varje individ istället för hushåll av en given hushållstyp. Det hade inte behövts göra antaganden om riksnormens omfattning eller hur många barn som finns i varje hushåll. Individdata hade möjliggjort variansanalys mellan och inom regioner. Det hade även möjliggjort att säkerställa skillnader i simuleringarnas resultat då samtliga antaganden oberoende, homogenitet och slumpmässiga observationer hade kunnat uppfyllas.

Vidare finns det stor förbättringspotential i simuleringarna utifrån antagandet om löneläge, något som diskuterats i avsnitt 5.6. Vid upprepande av studien eller vid utveckling av denna vore det önskvärt att ta hänsyn till de olika regionernas arbetsmarknader och vilka branscher som dominerar inom dessa för låginkomststyrken. Detta kan förväntas ge andra resultat och potentiellt större spridning inom regioner.

Ytterligare förbättring vore att simulera effekterna av olika nivåer av bidragstak. I förslaget nämns 75 procent av lägsta lönen som ett riktmärke. Detta kan utifrån vad som diskuterats i avsnitt 5.7 modifieras för att optimera den maximala nivån av bidrag sett till löneläge. Utifrån den analys av förslaget som utförs i avsnitt 7.1 kan nyttan av detta dock diskuteras.

En utveckling av detta arbete vore att studera hur länge en bidragstagare är arbetslös och om detta påverkar exempelvis antalet barn i hushållet eller risken för sjukskrivning, även huruvida detta skiljer sig mellan grupper.

Givetvis hade det varit ett stort bidrag att beräkna elasticiteter för samtliga hushållstyper. Detta skulle i den perfekta av världar göras med hänsyn till bidragstagares kön, ålder, civilstånd,

förekomsten av barn, antal barn, samt barnens ålder. Både inkomst och deltagarelasticitet skulle beräknas både för bidragspopulationen i stort och för den berörda gruppen.

Vidare hade en utveckling varit att integrera studier för arbetskraftsefterfrågan och gjort scenarion med olika konjunkturläge och lönenivå.

8 Slutsatser

De slutsatser som kan dras utifrån detta arbete är följande:

Förslaget kan anses som ändamålsenligt sett till frågeställningen om antal berörda hushåll då en betydande andel samtliga bidragshushåll omfattas av förslaget. De hushåll som berörs i högst utsträckning är de tillhörande hushållstyper med höga tröskeeffekter och ersättningsgrad. Detta anses ändamålsenligt utifrån arbetets tolkning av målgrupp. Förslaget estimeras genererar ökade ekonomiska incitament för heltidsarbete utifrån minskade tröskeeffekt och ersättningsgrad. Dock förblir systemeffekterna för deltidsarbete oförändrade sett till tröskeeffekt, samtidigt som ersättningsgraden indikerar mycket små privatekonomiska incitament. Ur detta perspektiv är förslagets utformning inte ändamålsenlig. Antalet arbetade timmar ökar, dock i en marginell omfattning. Strikt tolkat må förändringen av den intensiva marginalen vara ändamålsenlig, men dess omfattning stödjer inte en säker tolkning. Utifrån den extensiva marginalen estimeras en stor andel bidragstagare önska kompensera för minskad inkomst. Sett till tröskeeffekt och ersättningsgrad är förändringen för den extensiva marginalen svårtolkad men förväntas påverka samboende och ensamstående kvinnor med barn mest ur incitamentssynpunkt. Sammanfattningsvis kan resultaten inte tolkas som en reell ökning av utbudet på arbetsmarknaden då de ekonomiska incitamenten inte stärkts på ett betydande sätt. Förslaget innebär en lägre inkomst för den berörda gruppen av bidragstagare. Givet att bidragstagare väljer att övergå från bidrag till låglönearbete må inkomsten öka, dock inte inledningsvis till samma nivå som transfereringar utan bidragstak. Förslagets vinning är potentiellt positiva utslag från samhällsekonomiska faktorer.

Förslaget riskerar potentiellt att ha oönskade földeffekter så som ökade incitament för sjukskrivning, hemlöshet bland barnfamiljer, samt förhöjd koncentration av bidragshushåll utanför storstadsområden i kommuner med färre än 75 000 invånare.

Som potentiella andra åtgärder föreslås slopat barnbidrag, en ny utformning av riksnormen, samt lägre skatt för låginkomsttagare.

Sammanfattningsvis bedöms utformningen av förslaget inte vara i linje med dess eftersträlvade ändamål.

9 Referenser

Andrén, T. 2002. *A Structural Model of Childcare, Welfare, and the Labor Supply of Single Mothers* <https://econpapers.repec.org/paper/hhsgunwpe/0082.htm> (Hämtad 2019-01-23)

Andrén, T. Von Greiff, J. Vartianien, J. 2010. *Ekonomiska drivkrafter för arbete* Konjunkturinstitutet: Specialstudie nr 21. <https://www.konj.se/download/18.75c1a082150f472195814b8f/1447232178274/Specialstudie-21.pdf> (Hämtad 2018-11-17)

Bargain, O., Orsini, K., Peichl, A. 2011. *Every Kind of People? Labour Supply Elasticities in Europe and the US*. https://www.scb.se/Grupp/Produkter_Tjanster/Kurser/_Dokument/IMA/Peichl_elast.pdf (Hämtad 2019-01-23)

Bartels, C., Shupe, C. 2018. *Drivers of Participation Elasticities across Europe: Gender or Earner Role within the Household?* <https://www.iza.org/publications/dp/11359/drivers-of-participation-el> (Hämtad 2019-01-24)

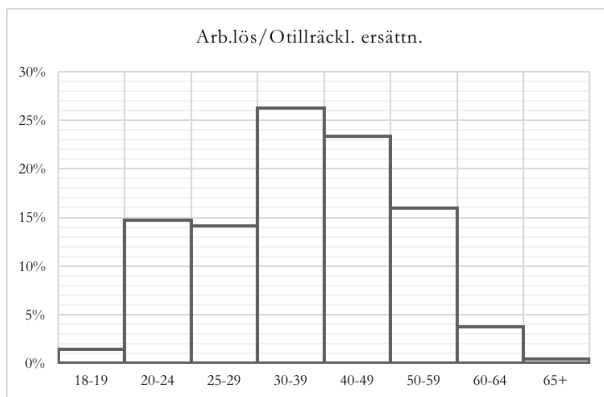
- Bergmark, Å. 1996. *Arbetslinjen och socialbidrag*. SOU:1996:151. Stockholm. <https://www.regeringen.se/contentassets/205aca001e824e0fa5c6748ca5101f63/fran-socialbidrag-till-arbete-del-1-av-2-forord-och-kapitel-1-10-sou-20072> (Hämtad 2018-12-15)
- Berlin, E. 2017. *Här är yrkena med flest lågutbildade* <https://www.arbetsmiljoforum.se/nyheter/haer-aer-yrkena-med-flest-laagutbildade/> (Hämtad 2019-02-06)
- Biswal, U.D. 1999. *Testing the Family "Common Preference Model for Immigrant and Non-Immigrant Women's Labour Supply* https://www.researchgate.net/publication/5008198_Testing_the_Family_Common_Preference_Model_for_Immigrant_and_Non-Immigrant_Women's_Labour_Supply (Hämtad 2019-02-10)
- Björklund, I., Hector, M., Lindström, j. 2016. *Översyn av skatteregler-na för delägare i fåmansföretag* SOU:2016:75. Stockholm. <https://www.regeringen.se/4aab8c/contentassets/1e05c090cac84fbebdd938f0c533971a/oversyn-av-skattereglerna-for-delagare-i-famansforetag-sou-201675> (Hämtad 2019-03-26)
- Black, D.A., Kolesnikova, N. Sanders, S.G., Taylor, L.J. 2013. *Are Children "Normal"?* <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4507829/> (Hämtad 2019-02-10)
- Blomquist, N. S. Hansson-Brusewitz, U. *The Effect of Taxes on Male and Female Labor Supply in Sweden* The Journal of Human Resources. Vol. 25, No. 3, Special Issue on Taxation and Labor Supply in Industrial Countries (Summer, 1990), pp. 317-357
- Borjas, G.J. 2011. *Labor Economics* 6th Edition. New York, United States: McGrawHill
- Brink, A., K. Nordblom and R. Wahlberg (2007) *Maximum Fee versus Child Benefit: A Welfare Analysis of Swedish Child-Care Fee Reform* International Tax and Public Finance, Vol.14 (4), 457-480. <https://www.iza.org/publications/dp/2748/maximum-fee-vs-child-benefit-a-welfare-analysis-of-swedish-child-care-fee-reform> (Hämtad 2019-01-22)
- Eklind, B. Hultin, M. Kashefi, B., Lindholm, L.E., Löfbom, E., Nyman, K. 2004 *Vem tjänar på att arbeta?*. Bilaga 14 till långtidsutredning 2003/04. Fritzes, Stockholm.
- Emsgård, K., Ericson J., Gralberg, A., Klingensjö, L., Korpi, S., Löfbom, E. 2007. *Från socialbidrag till arbete*. SOU 2007:2 Stockholm: Korpi. <https://www.regeringen.se/contentassets/205aca001e824e0fa5c6748ca5101f63/fran-socialbidrag-till-arbete-del-1-av-2-forord-och-kapitel-1-10-sou-20072> (Hämtad 2018-12-15)
- FKFS. 2016. *Försäkringskassans föreskrifter omgenomsnittliga och högst godtagbara bostadskostnader för år 2017*. Stockholm, Försäkringskassans författningssamling. <http://lagrummet.forsakringskassan.se/Foreskrifter/GFKFS1609.pdf> (Hämtad 2018-11-15)
- FK. 2017. Försäkringskassan. *Aktuella belopp 2017* <https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/f2b205ca-24fc-4cfe-acf3-8bfcf3f3141d/293-aktuella-belopp-2017-02.pdf?MOD=AJPERES> (Hämtad 2018-11-02)
- FK. 2018. Försäkringskassan. *Socialförsäkringen i siffror 2018*. <https://www.forsakringskassan.se/wps/wcm/connect/39e0bbba-599e-440f-8e09-be8d07e5e9ad/socialforsakringen-siffror-2018.pdf?MOD=AJPERES&CVID=> (Hämtad 2018-11-02)

- Flood, L.R., Hansen, J. och Wahlberg, R. (2004), Household Labor Supply and Welfare Participation in Sweden, *The Journal of Human Resources* 39/4, s. 1008–32. https://www.jstor.org/stable/3559036?seq=1#page_scan_tab_contents (Hämtad 2019-01-23)
- Göksel, Idil. 2013. *Conservatism and Female Labour Force Participation in Turkey* https://www.researchgate.net/publication/255660712_Conservatism_and_Female_Labour_Force_Participation_in_Turkey(Hämtad 2019-02-10)
- Harvey, S.R., Gayer, T. 2008. *Public Finance* 10th Global Edition. London, United States: McGrawHill
- Heimersson, Alicia . 2018. *Allt tuffare arbetsmarknad för lågutbildade* <http://www.dagensarena.se/innehall/allt-tuffare-arbetsmarknad-lagutbildade/> (Hämtad 2019-02-10)
- Huffman, S.K. 2001. *Welfare and Labor Force Participation of Low-Wealth Families: Implications for Labor Supply* https://lib.dr.iastate.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=1295&context=card_workingpapers (Hämtad 2019-01-24)
- Jäntti, M. Pirttilä, J. Selin, H. 2015. *Estimating labour supply elasticities based on cross-country micro data: A bridge between micro and macro estimates?* https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0047272714002527?fbclid=IwAR0sPNe1bZe_ptCCYF0qEIrGQDShJEDTG1Kc_KEJm6UcG2t9N4yX2T0r7E (Hämtad 2019-01-04)
- Kang, C.G., Huffman, S.K., Jensen, H.H. 2004. *An Empirical Analysis of Joint Decisions on Labor Supply and Welfare Participation* https://www.researchgate.net/publication/24068002_An_Empirical_Analysis_of_Joint_Decisions_on_Labour_Supply_and_Welfare_Participation (Hämtad 2019-01-24)
- Konjunktur Institutet. 2019. *Prognoser i Konjunkturläget*. KI. <https://www.konj.se/publikationer/konjunkturlaget/konjunkturlaget/2019-03-27-hogkonjunkturen-bromsar-in.html> (Hämtad 2019-03-29)
- Larsson, M. 2017. *Lönerapport 2017 - Löner och löneutveckling år 1913–2016 efter klass och kön*. LO. https://www.lo.se/home/lo/res.nsf/vRes/lo_fakta_1366027478784_lonerapport2017_pdf/ (Hämtad 2019-02-10)
- Lundgren, S., Lundh, N. 2017. *Bostadsbidraget - ur ett fördelnings- och arbetsmarknads-perspektiv* RIR 2017:9 Riksrevisionen. https://www.riksrevisionen.se/download/18.78ae827d1605526e94b2dae6/1518435495891/RiR_2017_9_BOSTADSBIDRAGET_ANPASSAD.pdf (Hämtad 2019-03-13)
- Lundgren, J., Norell, J. 2018. *Skatter, bidrag och sysselsättning. En forskningsgenomgång*. <https://timbro.se/app/uploads/2018/10/skatter-bidrag-sysselsattning.pdf> (Hämtad 2018-12-19)
- Lundin, M. 2018. *Arbetsmarknadspolitik för arbetslösa mottagare av försörjningsstöd*. Rapport 2018:12 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering. Uppsala. <https://www.ifau.se/globalassets/pdf/se/2018/r-2018-12-arbetsmarknadspolitik-for-arbetslosa-forsorjningsstodsmottagare.pdf> (Hämtad 2018-12-23)

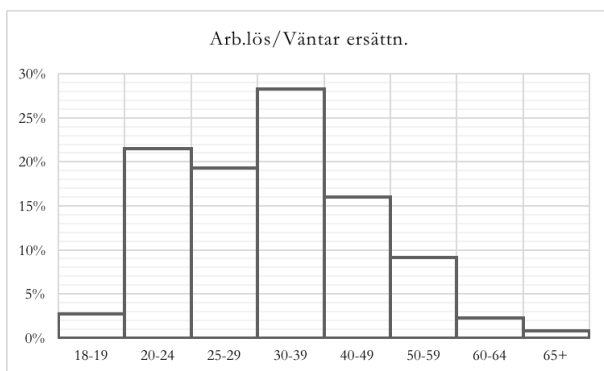
- Löfbom, E. 2018. *Lönar sig arbete 2.0?*. Stockholm: Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi. <https://eso.expertgrupp.se/rapporter/lonar-sig-arbete-2-0/> (Hämtad 2018-10-22)
- McClelland, R., Mok, S. 2012. *A Review of Recent Research on Labor Supply Elasticities* <https://www.cbo.gov/sites/default/files/112th-congress-2011-2012/workingpaper/10-25-2012-recentresearchonlaborsupplyelasticities.pdf> (Hämtad 2018-10-22)
- Mellwing, D. 2017. Arbetsmarknadsnytt. *Nästa lågkonjunktur kan slå ut 250 000 lågutbildade* https://www.arbetsmarknadsnytt.se/allmanna_nyheter/nasta-lagkonjunktur-kan-sla-ut-250-000-lagutbildade_703772.html (Hämtad 2019-03-29)
- Moderata samlingspartiet. 2018. *Moderaternas ekonomiska vårmotion 2018*. https://moderaterna.se/sites/default/files/page_attachments/2018-05/VaCC8Armotion2018.pdf (Hämtad 2018-11-20)
- Moderata samlingspartiet. 2016. *Bidrag för stärkt arbetslinje* https://moderaterna.se/sites/default/files/page_attachments/2017-07/bidragstak_pm.pdf (Hämtad 2018-10-20)
- Mörk, E. 2011. *Från försörjningsstöd till arbete – hur kan vägen underlättas*. Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering. Uppsala. <https://www.ifau.se/globalassets/pdf/se/2011/r11-06-fran-forsorjningsstod-till-arbete-hur-kan-vagen-underlattas.pdf> (Hämtad 2018-12-14)
- Persson, A. Vikman, U. 2010. *In- och utträdeseffekter av aktiveringskrav på socialbidragstagare*. Rapport 2010:7 Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering. Uppsala. <https://www.ifau.se/globalassets/pdf/se/2011/r11-06-fran-forsorjningsstod-till-arbete-hur-kan-vagen-underlattas.pdf> (Hämtad 2018-12-14)
- Pirttilä, J., Selin, H. 2011. *Skattepolitik och sysselsättning: Hur väl fungerar det svenska systemet?* <https://www.regeringen.se/contentassets/1f5c3eb6e5114ec49ef07adcac5ebd1e/forkningsrapport-skattepolitik-och-sysselsattning---hur-val-fungerar-det-svenska-systemet> (Hämtad 2018-12-14)
- Riksdagens utredningstjänst. 2016 a. *Typfall*. Dnr 2016:1146 . https://moderaterna.se/sites/default/files/page_attachments/2017-07/rapport_fran_utredningstjansten_dnr_2016-1146.pdf (Hämtad 2018-10-20)
- Riksdagens utredningstjänst. 2016 b. *Utbetalningar bidrag och ersättningar till olika typfallsindivider* Dnr 2016:940. https://moderaterna.se/sites/default/files/page_attachments/2017-07/rapport_fran_riksdagens_utredningstjanst_dnr_2016-940.pdf (Hämtad 2018-10-20)
- SCB. 2011. *Antal barn i bidragshushåll*. http://www.statistikdatabasen.scb.se/pxweb/sv/ssd/START__S0__S00203__S00203B/BidragshushBarn/table/tableViewLayout1/?rxid=487bb6cf-a604-453a-9510-ca75448b7f20 (Hämtad 2018-11-21)
- SCB. 2016. *Löne percentiler* <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/arbetsmarknad/loner-och-arbetskostnader/lonestrukturstatistik-hela-ekonomin/pong/tabell-och-diagram/lonespridning-efter-sektor-och-kon/> (Hämtad 2019-01-07)

- SCB. 2018. *Yrkesregistret med yrkesstatistik*. <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/arbetsmarknad/sysselsattning-forvarvsarbete-och-arbetstider/yrkesregistret-med-yrkesstatistik/> (Hämtad 2019-01-07)
- Senaj, M., Siebertova, Z., Svarda, N., Valachyova, J. 2016. *Labour Force Participation elasticities and the move away from a flat tax: the case of Slovakia*. <https://izajoels.springeropen.com/track/pdf/10.1186/s40174-016-0069-y> (Hämtad 2019-01-07)
- Skatteverket. 2017. *Skattetabeller och preliminärskatt* <https://www.skatteverket.se/privat/skatter/arbeteochinkomst/skattetabeller.4.18e1b10334ebe8bc80005221.html#!/start> (Hämtad 2018-11-03)
- SoS, 2013. Socialstyrelsen. *Socialstyrelsens allmänna råd om ekonomiskt bistånd* <https://www.docdroid.net/A0dEt93/0940aej1.pdf> (Hämtad 2018-10-25)
- SoS. 2016 a. Socialstyrelsen. *Försörjningshinder och ändamål med ekonomiskt bistånd 2017* <https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/20717/2017-10-19.pdf> (Hämtad 2018-10-24)
- SoS. 2016 b. Socialstyrelsen. *Riksnormen för försörjningsstöd 2017* <https://www.socialstyrelsen.se/SiteCollectionDocuments/riksnormen-forsorjningsstod-2017.pdf> (Hämtad 2018-10-25)
- SoS.2017. Socialstyrelsen. *Riksnorm för försörjningsstöd*. <https://www.socialstyrelsen.se/SiteCollectionDocuments/riksnormen-forsorjningsstod-2017.pdf> (Hämtad 2018-10-26)
- SoS. 2018. Socialstyrelsen. *Statistik om ekonomiskt bistånd 2017*. <http://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/21166/2018-11-12.pdf> (Hämtad 2018-10-24)
- SoS. 2019. Socialstyrelsen. *Statistik om försörjningshinder och ändamål med ekonomisk bistånd 2017*. <http://www.socialstyrelsen.se/publikationer2019/2019-2-5/> (Hämtad 2019-02-10)
- Varian, H. R. 2015. *Intermediate Microeconomics* Revised Edition. New York, United States: McGrawHill
- Verick, S. 2014. *Female labor force participation in developing countries* <https://wol.iza.org/uploads/articles/87/pdfs/female-labor-force-participation-in-developing-countries.pdf> (Hämtad 2019-02-10)
- Ziliak, J.P. 2010. *Estimating Labor Supply at the Extensive and Intensive Margins* https://www.researchgate.net/publication/228912115_Estimating_Labor_Supply_at_the_Extensive_and_Intensive_Margins (Hämtad 2019-01-24)
- Öberg, A., Hussénius, J. 2006. *Margienll utbytesgrad – ett mått på drivkrafter för arbete*. Maj 2006. Speceialstudie Nr9. Stockholm. Konjunkturinstitutet.

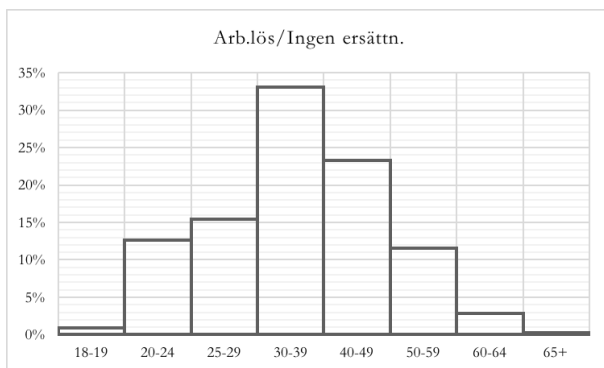
10 Appendix

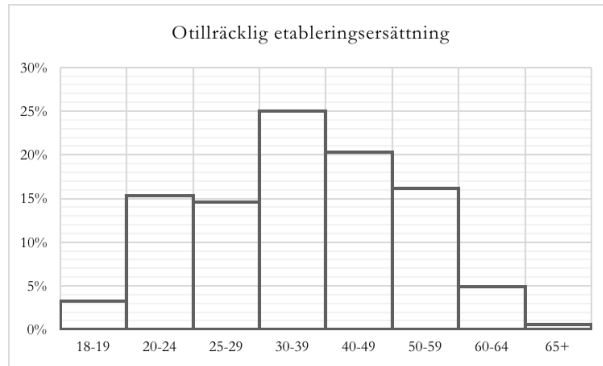
Figur 9: Histogram över åldersfördelning

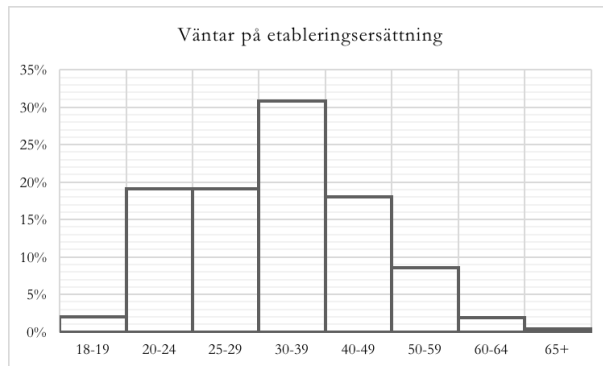
Figur 10: Histogram över åldersfördelning

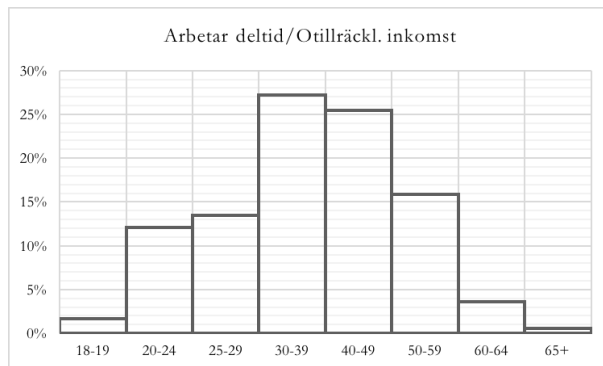
Figur 11: Histogram över åldersfördelning

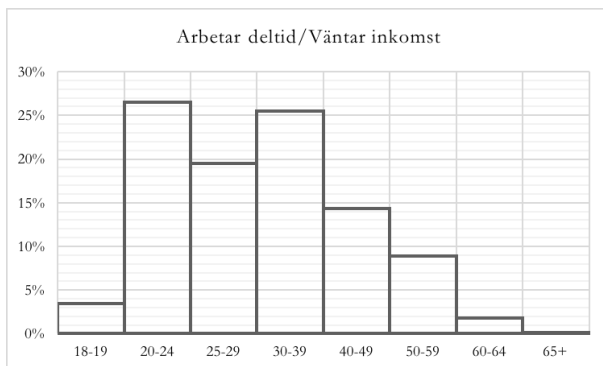
Figur 12: Histogram över åldersfördelning

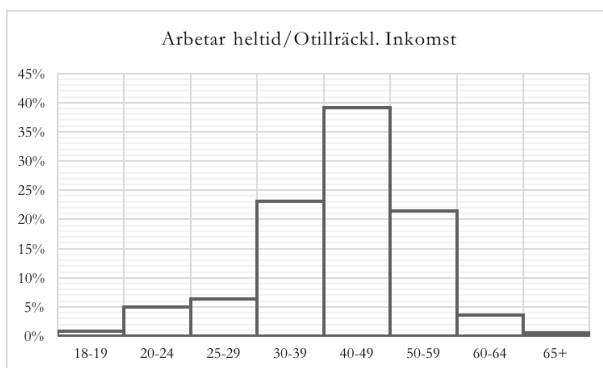
Figur 13: Histogram över åldersfördelning

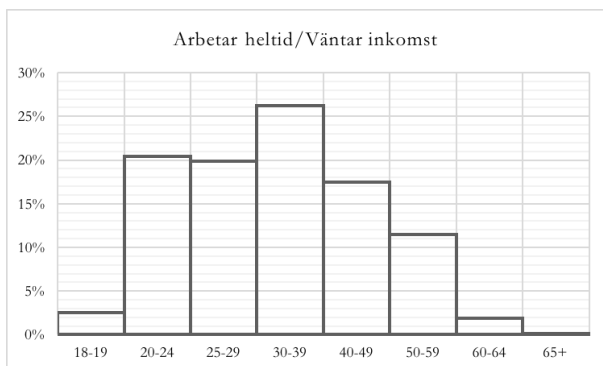
Figur 14: Histogram över åldersfördelning

Figur 15: Histogram över åldersfördelning

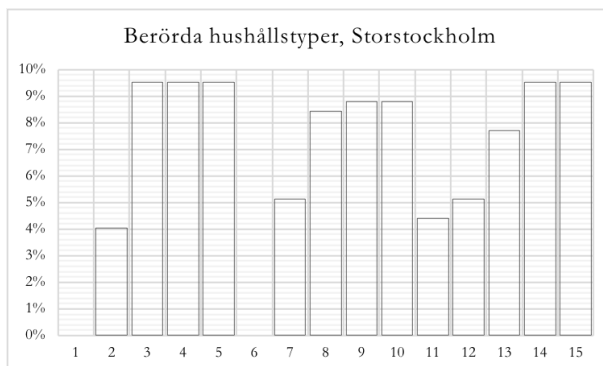

Figur 16: Histogram över åldersfördelning

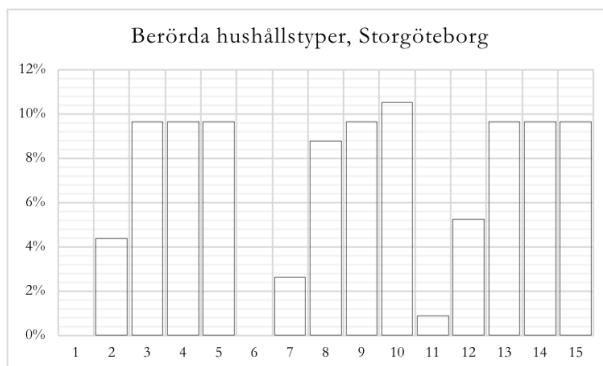

Figur 17: Histogram över åldersfördelning

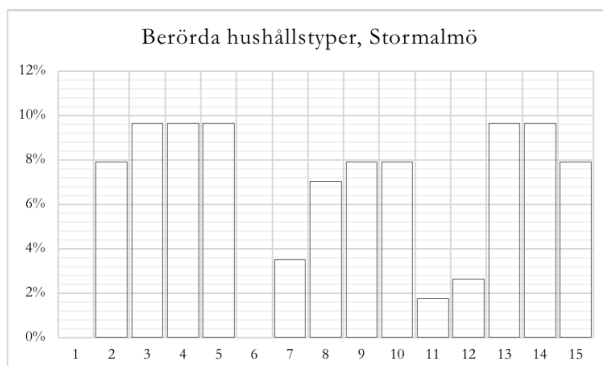

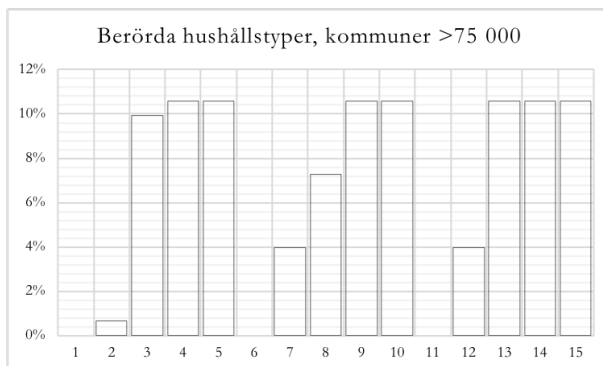
Figur 18: Fördelning av berörda hushållstyper

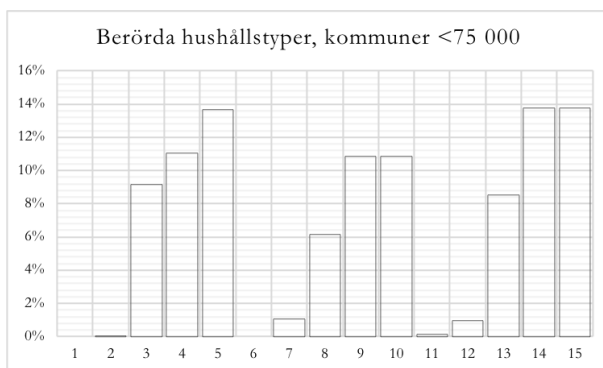
Figur 19: Fördelning av berörda hushållstyper

Figur 20: Fördelning av berörda hushållstyper

Figur 21: Fördelning av berörda hushållstyper

Figur 22: Fördelning av berörda hushållstyper

		Heltid			Deltid		
		Utan bidragstak			Med bidragstak		
Utan bidragstak	Min. :0.2677	Min. :0.2677	Min. :0.2677	Min. :0.2178	Min. :0.2178	Min. :0.2178	
	1st Qu.:0.6999	1st Qu.:0.7489	1st Qu.:0.8030	1st Qu.:0.2481	1st Qu.:0.2481	1st Qu.:0.2481	
	Median :0.7228	Median :0.7662	Median :0.9190	Median :0.2541	Median :0.2541	Median :0.2541	
	Mean :0.7927	Mean :0.8290	Mean :0.8972	Mean :0.2530	Mean :0.2530	Mean :0.2530	
	3rd Qu.:0.9492	3rd Qu.:0.9803	3rd Qu.:0.9863	3rd Qu.:0.2576	3rd Qu.:0.2576	3rd Qu.:0.2576	
	Max. :1.0365	Max. :1.0365	Max. :1.0365	Max. :0.2718	Max. :0.2718	Max. :0.2718	
Med bidragstak	Min. :0.2677	Min. :0.2677	Min. :0.2178	Min. :0.2178	Min. :0.2178	Min. :0.2178	
	1st Qu.:0.6924	1st Qu.:0.7400	1st Qu.:0.7592	1st Qu.:0.2481	1st Qu.:0.2481	1st Qu.:0.2481	
	Median :0.7144	Median :0.7582	Median :0.7969	Median :0.2541	Median :0.2541	Median :0.2541	
	Mean :0.7392	Mean :0.7530	Mean :0.7430	Mean :0.2530	Mean :0.2530	Mean :0.2530	
	3rd Qu.:0.7637	3rd Qu.:0.7761	3rd Qu.:0.8526	3rd Qu.:0.2576	3rd Qu.:0.2576	3rd Qu.:0.2576	
	Max. :0.9347	Max. :0.9274	Max. :0.9236	Max. :0.2718	Max. :0.2718	Max. :0.2718	

Figur 23: Tröskeleffekter kommuner < 75 000

Heltid			Deltid		
<u>Utan bidragstak</u>			<u>Utan bidragstak</u>		
Min. :0.2493	Min. :0.2493	Min. :0.2493	Min. :0.2293	Min. :0.2293	Min. :0.2293
1st Qu.:0.7147	1st Qu.:0.7669	1st Qu.:0.8115	1st Qu.:0.2383	1st Qu.:0.2383	1st Qu.:0.2383
Median :0.7353	Median :0.7858	Median :0.9373	Median :0.2485	Median :0.2485	Median :0.2485
Mean :0.8009	Mean :0.8371	Mean :0.9050	Mean :0.2463	Mean :0.2463	Mean :0.2463
3rd Qu.:0.9449	3rd Qu.:0.9724	3rd Qu.:0.9835	3rd Qu.:0.2518	3rd Qu.:0.2518	3rd Qu.:0.2518
Max. :1.0205	Max. :1.0205	Max. :1.0205	Max. :0.2618	Max. :0.2618	Max. :0.2618
<u>Med bidragstak</u>			<u>Med bidragstak</u>		
Min. :0.2493	Min. :0.2493	Min. :0.2293	Min. :0.2293	Min. :0.2293	Min. :0.2293
1st Qu.:0.6825	1st Qu.:0.7438	1st Qu.:0.7540	1st Qu.:0.2383	1st Qu.:0.2383	1st Qu.:0.2383
Median :0.7251	Median :0.7665	Median :0.7890	Median :0.2485	Median :0.2485	Median :0.2485
Mean :0.7377	Mean :0.7506	Mean :0.7289	Mean :0.2463	Mean :0.2463	Mean :0.2463
3rd Qu.:0.7860	3rd Qu.:0.7908	3rd Qu.:0.8311	3rd Qu.:0.2518	3rd Qu.:0.2518	3rd Qu.:0.2518
Max. :0.9427	Max. :0.9427	Max. :0.9427	Max. :0.2618	Max. :0.2618	Max. :0.2618

Figur 24: Tröskeleffekter kommuner > 75 000

Heltid			Deltid		
<u>Utan bidragstak</u>			<u>Utan bidragstak</u>		
Min. :0.2332	Min. :0.2332	Min. :0.2332	Min. :0.2123	Min. :0.2123	Min. :0.2123
1st Qu.:0.7171	1st Qu.:0.7643	1st Qu.:0.8134	1st Qu.:0.2236	1st Qu.:0.2236	1st Qu.:0.2236
Median :0.7323	Median :0.7937	Median :0.9436	Median :0.2326	Median :0.2326	Median :0.2326
Mean :0.8045	Mean :0.8406	Mean :0.9082	Mean :0.2301	Mean :0.2301	Mean :0.2301
3rd Qu.:0.9542	3rd Qu.:0.9840	3rd Qu.:0.9840	3rd Qu.:0.2365	3rd Qu.:0.2365	3rd Qu.:0.2365
Max. :1.0242	Max. :1.0242	Max. :1.0242	Max. :0.2396	Max. :0.2396	Max. :0.2396
<u>Med bidragstak</u>			<u>Med bidragstak</u>		
Min. :0.2332	Min. :0.2332	Min. :0.2123	Min. :0.2123	Min. :0.2123	Min. :0.2123
1st Qu.:0.6672	1st Qu.:0.7304	1st Qu.:0.7304	1st Qu.:0.2236	1st Qu.:0.2236	1st Qu.:0.2236
Median :0.7242	Median :0.7597	Median :0.7861	Median :0.2326	Median :0.2326	Median :0.2326
Mean :0.7325	Mean :0.7384	Mean :0.7123	Mean :0.2301	Mean :0.2301	Mean :0.2301
3rd Qu.:0.7852	3rd Qu.:0.7834	3rd Qu.:0.8070	3rd Qu.:0.2365	3rd Qu.:0.2365	3rd Qu.:0.2365
Max. :0.9483	Max. :0.9483	Max. :0.9483	Max. :0.2396	Max. :0.2396	Max. :0.2396

Figur 25: Tröskeleffekter Stormalmö

Heltid			Deltid		
<u>Utan bidragstak</u>			<u>Utan bidragstak</u>		
Min. :0.2418	Min. :0.2418	Min. :0.2418	Min. :0.2347	Min. :0.2347	Min. :0.2347
1st Qu.:0.7274	1st Qu.:0.7807	1st Qu.:0.8169	1st Qu.:0.2416	1st Qu.:0.2416	1st Qu.:0.2416
Median :0.7399	Median :0.8011	Median :0.9526	Median :0.2472	Median :0.2472	Median :0.2472
Mean :0.8145	Mean :0.8505	Mean :0.9180	Mean :0.2465	Mean :0.2465	Mean :0.2465
3rd Qu.:0.9635	3rd Qu.:0.9830	3rd Qu.:0.9909	3rd Qu.:0.2515	3rd Qu.:0.2515	3rd Qu.:0.2515
Max. :1.0211	Max. :1.0211	Max. :1.0211	Max. :0.2588	Max. :0.2588	Max. :0.2588
<u>Med bidragstak</u>			<u>Med bidragstak</u>		
Min. :0.2418	Min. :0.2418	Min. :0.2347	Min. :0.2347	Min. :0.2347	Min. :0.2347
1st Qu.:0.6856	1st Qu.:0.7389	1st Qu.:0.7389	1st Qu.:0.2416	1st Qu.:0.2416	1st Qu.:0.2416
Median :0.7331	Median :0.7749	Median :0.7997	Median :0.2472	Median :0.2472	Median :0.2472
Mean :0.7441	Mean :0.7499	Mean :0.7259	Mean :0.2465	Mean :0.2465	Mean :0.2465
3rd Qu.:0.7970	3rd Qu.:0.7970	3rd Qu.:0.8133	3rd Qu.:0.2515	3rd Qu.:0.2515	3rd Qu.:0.2515
Max. :0.9619	Max. :0.9619	Max. :0.9619	Max. :0.2588	Max. :0.2588	Max. :0.2588

Figur 26: Tröskeleffekter Storgöteborg

Heltid			Deltid		
Utan bidragstak			Utan bidragstak		
Min. :0.2186	Min. :0.2186	Min. :0.2186	Min. :0.2186	Min. :0.2186	Min. :0.2186
1st Qu.:0.7170	1st Qu.:0.7787	1st Qu.:0.8056	1st Qu.:0.2186	1st Qu.:0.2186	1st Qu.:0.2186
Median :0.7300	Median :0.8029	Median :0.9583	Median :0.2186	Median :0.2186	Median :0.2186
Mean :0.8148	Mean :0.8511	Mean :0.9191	Mean :0.2197	Mean :0.2197	Mean :0.2197
3rd Qu.:0.9549	3rd Qu.:0.9888	3rd Qu.:1.0000	3rd Qu.:0.2186	3rd Qu.:0.2186	3rd Qu.:0.2186
Max. :1.0177	Max. :1.0177	Max. :1.0177	Max. :0.2363	Max. :0.2363	Max. :0.2363
Med bidragstak			Med bidragstak		
Min. :0.2186	Min. :0.2186	Min. :0.2186	Min. :0.2186	Min. :0.2186	Min. :0.2186
1st Qu.:0.6732	1st Qu.:0.6732	1st Qu.:0.6732	1st Qu.:0.2186	1st Qu.:0.2186	1st Qu.:0.2186
Median :0.7246	Median :0.7425	Median :0.7880	Median :0.2186	Median :0.2186	Median :0.2186
Mean :0.7265	Mean :0.7167	Mean :0.6902	Mean :0.2197	Mean :0.2197	Mean :0.2197
3rd Qu.:0.8029	3rd Qu.:0.8029	3rd Qu.:0.7954	3rd Qu.:0.2186	3rd Qu.:0.2186	3rd Qu.:0.2186
Max. :0.9644	Max. :0.9644	Max. :0.9644	Max. :0.2363	Max. :0.2363	Max. :0.2363

Figur 27: Tröskeffekter Storstockholm

Heltid			Deltid		
Utan bidragstak			Utan bidragstak		
Min. :0.0000	Min. :0.0000	Min. :0.0000	Min. :0.7772	Min. :0.7902	Min. :0.8127
1st Qu.:0.7128	1st Qu.:0.7407	1st Qu.:0.7952	1st Qu.:1.0000	1st Qu.:1.0000	1st Qu.:1.0000
Median :0.7808	Median :0.8402	Median :0.9468	Median :1.0000	Median :1.0000	Median :1.0000
Mean :0.6685	Mean :0.6969	Mean :0.7468	Mean :0.9999	Mean :0.9999	Mean :0.9999
3rd Qu.:0.9445	3rd Qu.:0.9810	3rd Qu.:0.9923	3rd Qu.:1.0000	3rd Qu.:1.0000	3rd Qu.:1.0000
Max. :1.0294	Max. :1.0272	Max. :1.0235	Max. :1.0145	Max. :1.0134	Max. :1.0116
Med bidragstak			Med bidragstak		
Min. :0.0000	Min. :0.0000	Min. :0.0000	Min. :0.7318	Min. :0.7186	Min. :0.7168
1st Qu.:0.7128	1st Qu.:0.7054	1st Qu.:0.6030	1st Qu.:0.9549	1st Qu.:0.9187	1st Qu.:0.8518
Median :0.7666	Median :0.7974	Median :0.8002	Median :1.0000	Median :1.0000	Median :0.9332
Mean :0.6264	Mean :0.6406	Mean :0.6475	Mean :0.9576	Mean :0.9470	Mean :0.9163
3rd Qu.:0.7874	3rd Qu.:0.8444	3rd Qu.:0.8857	3rd Qu.:1.0000	3rd Qu.:1.0000	3rd Qu.:1.0000
Max. :0.9262	Max. :0.9187	Max. :0.9017	Max. :1.0000	Max. :1.0000	Max. :1.0000

Figur 28: Ersättningsgrad kommuner < 75 000

Heltid			Deltid		
Utan bidragstak			Utan bidragstak		
Min. :0.0000	Min. :0.0000	Min. :0.0000	Min. :0.7799	Min. :0.7923	Min. :0.8139
1st Qu.:0.7250	1st Qu.:0.7523	1st Qu.:0.8055	1st Qu.:1.0000	1st Qu.:1.0000	1st Qu.:1.0000
Median :0.7972	Median :0.8559	Median :0.9586	Median :1.0000	Median :1.0000	Median :1.0000
Mean :0.6770	Mean :0.7045	Mean :0.7528	Mean :0.9991	Mean :0.9991	Mean :0.9992
3rd Qu.:0.9453	3rd Qu.:0.9799	3rd Qu.:0.9914	3rd Qu.:1.0000	3rd Qu.:1.0000	3rd Qu.:1.0000
Max. :1.0157	Max. :1.0145	Max. :1.0126	Max. :1.0078	Max. :1.0072	Max. :1.0063
Med bidragstak			Med bidragstak		
Min. :0.0000	Min. :0.0000	Min. :0.0000	Min. :0.7269	Min. :0.7216	Min. :0.6995
1st Qu.:0.7239	1st Qu.:0.6784	1st Qu.:0.5996	1st Qu.:0.9264	1st Qu.:0.8923	1st Qu.:0.8291
Median :0.7669	Median :0.7779	Median :0.8127	Median :1.0000	Median :1.0000	Median :0.9002
Mean :0.6270	Mean :0.6405	Mean :0.6388	Mean :0.9501	Mean :0.9419	Mean :0.9024
3rd Qu.:0.8066	3rd Qu.:0.8568	3rd Qu.:0.8675	3rd Qu.:1.0000	3rd Qu.:1.0000	3rd Qu.:1.0000
Max. :0.9026	Max. :0.8923	Max. :0.8975	Max. :1.0000	Max. :1.0000	Max. :1.0000

Figur 29: Ersättningsgrad kommuner > 75 000

Heltid			Deltid		
Utan bidragstak			Utan bidragstak		
Min. :0.0000	Min. :0.0000	Min. :0.0000	Min. :0.7805	Min. :0.7926	Min. :0.8137
1st Qu.:0.7398	1st Qu.:0.7661	1st Qu.:0.8173	1st Qu.:1.0000	1st Qu.:1.0000	1st Qu.:1.0000
Median :0.8008	Median :0.8574	Median :0.9607	Median :1.0000	Median :1.0000	Median :1.0000
Mean :0.6794	Mean :0.7062	Mean :0.7533	Mean :0.9987	Mean :0.9987	Mean :0.9989
3rd Qu.:0.9529	3rd Qu.:0.9878	3rd Qu.:0.9905	3rd Qu.:1.0000	3rd Qu.:1.0000	3rd Qu.:1.0000
Max. :1.0181	Max. :1.0168	Max. :1.0147	Max. :1.0090	Max. :1.0083	Max. :1.0073
Med bidragstak			Med bidragstak		
Min. :0.0000	Min. :0.0000	Min. :0.0000	Min. :0.7226	Min. :0.7172	Min. :0.6949
1st Qu.:0.7245	1st Qu.:0.6683	1st Qu.:0.5940	1st Qu.:0.8848	1st Qu.:0.8535	1st Qu.:0.7955
Median :0.7709	Median :0.7711	Median :0.8128	Median :1.0000	Median :0.9800	Median :0.8806
Mean :0.6241	Mean :0.6334	Mean :0.6292	Mean :0.9446	Mean :0.9330	Mean :0.8926
3rd Qu.:0.8069	3rd Qu.:0.8434	3rd Qu.:0.8538	3rd Qu.:1.0000	3rd Qu.:1.0000	3rd Qu.:1.0000
Max. :0.8617	Max. :0.8535	Max. :0.8729	Max. :1.0000	Max. :1.0000	Max. :1.0000

Figur 30: Ersättningsgrad Stormalmö

Heltid			Deltid		
Utan bidragstak			Utan bidragstak		
Min. :0.0000	Min. :0.0000	Min. :0.0000	Min. :0.7814	Min. :0.7935	Min. :0.8147
1st Qu.:0.7341	1st Qu.:0.7610	1st Qu.:0.8135	1st Qu.:1.0000	1st Qu.:1.0000	1st Qu.:1.0000
Median :0.8102	Median :0.8671	Median :0.9688	Median :1.0000	Median :1.0000	Median :1.0000
Mean :0.6828	Mean :0.7098	Mean :0.7571	Mean :0.9989	Mean :0.9990	Mean :0.9991
3rd Qu.:0.9609	3rd Qu.:0.9893	3rd Qu.:0.9948	3rd Qu.:1.0000	3rd Qu.:1.0000	3rd Qu.:1.0000
Max. :1.0158	Max. :1.0147	Max. :1.0128	Max. :1.0078	Max. :1.0073	Max. :1.0064
Med bidragstak			Med bidragstak		
Min. :0.0000	Min. :0.0000	Min. :0.0000	Min. :0.7249	Min. :0.7230	Min. :0.7010
1st Qu.:0.7230	1st Qu.:0.6650	1st Qu.:0.5988	1st Qu.:0.9079	1st Qu.:0.8751	1st Qu.:0.8142
Median :0.7788	Median :0.7682	Median :0.8142	Median :1.0000	Median :0.9829	Median :0.8854
Mean :0.6291	Mean :0.6386	Mean :0.6353	Mean :0.9470	Mean :0.9354	Mean :0.8956
3rd Qu.:0.8133	3rd Qu.:0.8524	3rd Qu.:0.8610	3rd Qu.:1.0000	3rd Qu.:1.0000	3rd Qu.:1.0000
Max. :0.8908	Max. :0.8751	Max. :0.8885	Max. :1.0000	Max. :1.0000	Max. :1.0000

Figur 31: Ersättningsgrad Storgöteborg

Heltid			Deltid		
Utan bidragstak			Utan bidragstak		
Min. :0.0000	Min. :0.0000	Min. :0.0000	Min. :0.7836	Min. :0.7951	Min. :0.8155
1st Qu.:0.7330	1st Qu.:0.7590	1st Qu.:0.8098	1st Qu.:1.0000	1st Qu.:1.0000	1st Qu.:1.0000
Median :0.8243	Median :0.8762	Median :0.9743	Median :1.0000	Median :1.0000	Median :1.0000
Mean :0.6860	Mean :0.7123	Mean :0.7584	Mean :0.9994	Mean :0.9995	Mean :0.9995
3rd Qu.:0.9536	3rd Qu.:0.9885	3rd Qu.:1.0000	3rd Qu.:1.0000	3rd Qu.:1.0000	3rd Qu.:1.0000
Max. :1.0127	Max. :1.0118	Max. :1.0104	Max. :1.0063	Max. :1.0059	Max. :1.0052
Med bidragstak			Med bidragstak		
Min. :0.0000	Min. :0.0000	Min. :0.0000	Min. :0.7188	Min. :0.7188	Min. :0.6966
1st Qu.:0.6853	1st Qu.:0.6330	1st Qu.:0.5786	1st Qu.:0.8834	1st Qu.:0.8523	1st Qu.:0.7945
Median :0.7796	Median :0.7590	Median :0.8098	Median :0.9957	Median :0.9400	Median :0.8519
Mean :0.6221	Mean :0.6226	Mean :0.6172	Mean :0.9395	Mean :0.9189	Mean :0.8787
3rd Qu.:0.8185	3rd Qu.:0.8236	3rd Qu.:0.8300	3rd Qu.:1.0000	3rd Qu.:1.0000	3rd Qu.:1.0000
Max. :0.8581	Max. :0.8523	Max. :0.8578	Max. :1.0000	Max. :1.0000	Max. :1.0000

Figur 32: Ersättningsgrad Storstockholm

Tabell 16: Deltagareelasticiteter

	Kvinnor	Män	Samboende
Antagande om hög elasticitet	0,024	0,044	-0,001
Antagande om låg elasticitet	0,014	0,24	-0,004

Tabell 17: Inkomstelasticiteter

	Kvinnor	Män	Samboende
Huvudantagande	-0,105	-0,661	-0,267
Antagande om hög elasticitet	-0,03	0,02	0,118
Antagande om låg elasticitet	-0,24	-0,13	-0,239

11 Tekniskt appendix

11.1 Variabler

11.1.1 Antaganden om riksnormen

Riksnormen beskrivs i avsnitt 2.1.1 samt 4.2. Vid estimat av ekonomiskt bistånd används tre olika antaganden om riksnormen för att visa på hur summan för bidrag inom en hushållstyp kan variera. Detta görs utifrån uppgifter om personliga kostnader för hemmavarande barn, personliga kostnader för vuxna, samt gemensamma hushållskostnader. Utifrån kategoriseringen av hushållstyper är antalet vuxna och antalet barn, och följaktligen antalet hushållsmedlemmar satta. Vad som inte är känt är barnens ålder och huruvida de konsumerar lunch fem dagar i veckan hemmavid. Detta gör att det kan skilja stort mellan hushåll av samma hushållstyp. Därav används tre antaganden, tre möjliga omfattningar av bistånd, för varje hushållstyp. Det görs ett lågt, ett medel, och ett högt antagande. Tabell 18 visar månadsbeloppen för riksnormens variabel personliga kostnader för hemmavarande barn”.

Tabell 18: Personliga kostnader för hemmavarande barn

Ålder	Summa Personliga kostnader	Utan lunch fem dagar per vecka
0 år	2090	1960
1-2 år	2330	2150
3 år	2080	1900
4-6 år	2330	2080
7-10 år	2930	
11-14 år	3370	
15-18 år	3800	
19-20 år	3830	

Antagandet om lågt ekonomiskt bistånd är den minsta möjliga summan av personliga kostnader för hemmavarande barn. Detta är 1960kr per månad och barn. Enligt tabell 18 motsvarar det barn under ett år gamla vilka inte äter lunch hemma. Det kan här diskuteras hur många barn av samma ålderskategori det är rimligt att anta. Givet bristande information på området låter därför uppsatsförfattaren det numeriska exemplet tala för sig själv och fungera som en extrem för hushåll med flertalet barn.

Antagandet om en medel-nivå för ekonomiskt bistånd baseras på snittet av samtliga möjliga kombinationer för respektive hushållstyp. Med andra ord summeras bidragen för alla möjliga ålderskategorier och omfattningar, för att sedan divideras med antalet möjliga utfall, och slutligen multipliceras med antalet barn i hushållstypen. Exempelvis beräknas bidraget för hemmavarande barn i hushållstyperna fyra, nio och 14 med tre barn i hushållen enligt:

$$3 \times \frac{\sum(2090 + 2330 + \dots + 3830 + 1960 + \dots + 2080)}{12} \quad (27)$$

Medelnivån kan även uttryckas som antal barn i given hushållstyp multiplicerat med medelvärdet av möjliga utfall.

Antagandet om högt ekonomiskt bistånd är den största möjliga summan av personliga kostnader för hemmavarande barn. Detta är 3830kr per månad och barn. Likt antagandet om låg riksnorm kan detta antagande ses som ett extramfall.

11.1.2 Nettolön, Y_{netto}

Premissen för förekomst av arbetsinkomst är givetvis att antalet arbetade timmar, h , är större än noll. Arbetsinkomst brutto är enligt förslaget satt till 18 000kr per månad. Timlön netto är kvoten mellan månadslön netto och antalet arbetade timmar. En heltidstjänst antas motsvara 40 arbetstimmar i veckan. För deltidarbete antas att en arbetsvecka motsvarar 20 arbetstimmar. De skatter som behandlas är kommunalskatt samt landstingsskatt. Dessa summeras och uttrycks då som t. Löntagare av denna inkomstnivå omfattas av Jobbskatteavdrag, s . Jobbskatteavdraget är konstant över riket. Avdraget är för given bruttolön 1435 kr per månad för heltidstjänst, respektive, 846kr för en deltidstjänst. Månadslön netto beräknas utifrån skattesatsen i respektive kommun.

$$Y_{netto} = w_i h(1 - t_i) + s \quad (28)$$

11.1.3 Transfereringar, V , och konsumtion, C

Konsumtion för varje hushåll uttrycks som:

$$C_i = (wh_i + V_i) - wL_i \quad (29)$$

Där C är konsumtion, w är nettolön, h är antal arbetade timmar, V är transferingar berörda av förslaget (ekonomiskt bistånd och bostadsbidrag) samt barnbidrag, och L är antal timmar av obetald tid. Hushåll med en bidragstagare vilken har försörjningshinder till följd av arbetslöshet har en total konsumtion vilken utgörs av transfereringar. Hushåll med en bidragstagare vilken har försörjningshinder till följd av otillräcklig förvärvsinkomst (de som arbetar heltid och deltid) har en total konsumtion vilken utgörs av transfereringar och förvärvsinkomst.

V antas som sagt utgöra summan av hushållets transfereringar. Som nämns i bakgrundsavsnittet är de transfereringar som berörs av förslaget ekonomiskt bistånd, samt bostadsbidrag. Summan av dessa två sätts enligt förslagets utformning till 75 procent av ingångslönen för en kommunalarbetare. Denna antas i linje med förslaget vara 18 000kr brutto per månad. Bidragstaket motsvarar således 13.500kr per månad då de hushållstyper som berörs av bidragstaket är de med en differens mellan transfereringar 2017 och bidragstaket större än noll. Överskrider summan av ekonomiskt bistånd och bostadsbidrag 13 500 kr per månad omfattas den givna hushållstypen av förslaget. Detta blir tydligt på kommunnivå. Exempelvis kan det konstateras att i Ale kommun kommer hushållstyp 1 och 6, ensamstående kvinnor utan barn respektive ensamstående män, inte beröras av förslaget om bidragstak. Detta då summan av transfereringar är lika med 9142 kr, alltså mindre än 13 500 kr. Däremot kommer exempelvis samtliga hushållstyper med fler än ett barn att beröras av förslaget då dessa har transfereringar vilka tillsammans överskrider 13 500 kr. Detta är estimeringen för antal berörda hushåll för varje hushållstyp i varje kommun. För att estimeras antalet berörda hushåll i en region summeras antalet berörda hushåll från regionens kommuner. För att estimeras antalet berörda hushåll i riket summeras antalet berörda hushåll från varje region.

Notera att vid beräkning av ekonomiskt bistånd räknas samtliga inkomster bort, däribland bidragsinkomster. Tabell 19 visar på beräkning av det ekonomiska biståndet för en hushållstyp utifrån antagande om riksnorm.

Tabell 19: Estimat av ekonomiskt bistånd

Inkomster	Utgifter
Barnbidrag	Boendekostnad (Hyra)
Underhållsstöd	El
Bostadsbidrag	Hemförsäkring
Arbetsinkomst	
Summa inkomster	Summa utgifter

Ekonomiskt bistånd estimeras därmed genom:

$$Ekonomiskt\ bistånd = Riksnorm + Utgifter - Inkomster \quad (30)$$

För att beräkna disponibel inkomst, även uttryckt som konsumtion, adderas ekonomiskt bistånd, bostadsbidrag, underhållsstöd, barnbidrag och arbetsinkomst. Detta betecknas som i formlerna som V , summan av alla transfereringar.

$$V = Ekonomiskt\ Bistånd + Bostadsbidrag + Barnbidrag + Underhållsstöd \quad (31)$$

V används vid beräkningar av de ekonomiska effekter förslaget om bidragstak förväntas att ha. Dessa är extensiv och intensiv marginal, tröskeleffekt, samt ersättningsgrad.

11.1.4 Maximering genom Lagrange

Maximeringsproblemet för budgetfunktionen löses på vedertaget vis genom applicering av Lagrange-funktionen. Lagrangemultiplikatorn och visar på individens marginalnytta av inkomst (Borjas, 2011).

$$\max \Omega = U(C, L) + \lambda(wT + V - C - wL) \quad (32)$$

Med first order condition ges marginalnyttan för C , L , samt lambda. Marginalnyttan av en vara är förändringen av nytta, givet förändring av konsumerad mängd av den varan. Alltså derivatet av nyttofunktionen med hänseende till angiven vara.

$$\begin{aligned} MU_C &= \frac{\delta U}{\delta C} = \frac{\delta \Omega}{\delta C} = U_C - \lambda = 0 \\ MU_L &= \frac{\delta U}{\delta L} = \frac{\delta \Omega}{\delta L} = U_L - \lambda = 0 \end{aligned}$$

Genom omskrivning av optimeringen av marginalnytta för konsumtion, respektive marginalnytta för obetald tid, konstateras att

$$\frac{MU_L}{MU_C} = w \quad (33)$$

Följaktligen är timlönen kvoten mellan marginalnyttan för obetald tid och konsumtion. Givet jämvikt, befinner sig individens optimala kombination av konsumtion och obetald tid på budgetlinjen (Borjas, 2011). Genom att optimera Lagranges tredje First-order-condition

$$\frac{\delta \Omega}{\delta \lambda} = wT + V - C - wL = 0 \quad (34)$$

ges den tidigare nämnda budgetrestriktionen av:

$$\begin{aligned}\frac{\delta\Omega}{\delta\lambda} &= w(T - L) + V = C \\ \frac{\delta\Omega}{\delta\lambda} &= wh + V = C\end{aligned}$$

11.1.5 Extensiv marginal

Arbetskraftsdeltagandes, labour force participation, täljare utgörs av kvoten mellan summan av antalet arbetande, E , och antalet arbetslösa, U . Nämnaren är samtliga bidragstagare av samtliga försörjningshinder, P . P kan även uttryckas som hela populationen av bidragstagare.

$$\text{Arbetskraftsdeltagande} = \frac{LF}{P} = \frac{E + U}{P} \quad (35)$$

I detta arbete beräknas arbetskraftsdeltagande för varje region. E utgörs då av antalet bidragshushåll med arbetande bidragstagare för given region. U utgörs av antalet bidragshushåll med arbetslösa bidragstagare för given region. P utgörs av samtliga bidragshushåll i den regionen. E och U baseras på de estimat som redogörs för i avsnitt 6.1.2 och 6.1.3. P hämtas från Socialstyrelsens rapport *Statistik om ekonomiskt bistånd 2017* vilken visar gruppen som helhet (SoS, 2019). Exempel:

$$\text{Arbetskraftsdeltagande}_{\text{Storstockholm}} = \frac{\text{Berörda hushåll}_{\text{Arbetande}} + \text{Berörda hushåll}_{\text{Arbetslösa}}}{\text{Samtliga bidragshushåll i regionen}} \quad (36)$$

Härledning av antalet berörda hushåll :

$$\begin{aligned}\sigma_{\text{Deltagande}} &= \frac{\Delta[LF/P]}{\Delta Y} \times \frac{Y_0}{[LF/P]_0} \\ \frac{\Delta[LF/P]}{[LF/P]_0} &= \sigma_{\text{Deltagande}} \times \frac{\Delta Y}{Y_0} \\ \Delta[LF/P] &= \left[\sigma_{\text{Deltagande}} \times \frac{\Delta Y}{Y_0} \right] \times [LF/P]_0 \\ \frac{E_0 + U_0}{P_0} - \frac{E_1 + U_1}{P_1} &= \left[\sigma_{\text{Deltagande}} \times \frac{\Delta Y}{Y_0} \right] \times [LF/P]_0 \\ \frac{E_1 + U_1}{P_1} &= -1 \left[\left[\sigma_{\text{Deltagande}} \times \frac{\Delta Y}{Y_0} \right] \times [LF/P]_0 - \frac{E_0 + U_0}{P_0} \right] \\ \frac{E_1}{P_1} + \frac{U_1}{P_1} &= -1 \left[\left[\sigma_{\text{Deltagande}} \times \frac{\Delta Y}{Y_0} \right] \times [LF/P]_0 - \frac{E_0 + U_0}{P_0} \right] \\ U_1 &= -1 \times \left[\left[\sigma_{\text{Deltagande}} \times \frac{\Delta Y}{Y_0} \right] \times [LF/P]_0 - \frac{E_0 + U_0}{P_0} \right] \times E_{1=0}\end{aligned}$$

Antalet arbetslösa bidragshushåll efter bidragstakets införande, U_1 , anger därmed effekten på den extensiva marginalen.

Deltagareelasticiteten presenteras i tabell 16. Den procentuella förändringen av disponibel inkomst, $\frac{\Delta Y}{Y}$, är, som beskrivet i avsnitt 3, ett uttryck för den procentuella förändringen av transfereringar med hänsyn till arbetsinkomst, wh . Då den extensiva marginalen per definition enbart berör arbetslösa antas $wh = 0$. Notera även att konsumtionen, C , för arbetslösa antas motsvara transfereringarna, V .

$$\frac{\Delta Y}{Y} = wh + \frac{V_0 - V_1}{V_0} = \frac{C_0 - C_1}{C_0} \quad (37)$$

11.1.6 Pearson's second coefficient of skewness

$$Skewness = \frac{3 \times (\hat{\mu} - median)}{\hat{\sigma}} \quad (38)$$